

COOLTARTIS

Revistă trimestrială de istorie, cultură și literatură

Această revistă apare sub egida
Uniunii Ziaristilor Profesioniști din România,
filiala Olt Pan M. Vizirescu

Anul I, nr. 1, Slatina, septembrie 2023

CUPRINS

Argument

Nicolaie DINCĂ, pagina 1

Istorie. Tudor Vladimirescu și familia sa

Dan ȘALAPA, pagina 2

Istorie. Constantin Vișoianu, diplomat, publicist și om politic

Cornel MANOLESCU, pagina 5

Istorie. Despre Morunglav și Morânglavi

Nicolaie DINCĂ, pagina 13

Cultură tradițională. Sclipiri în praf

Dan ALEXOAE, pagina 20

Cultură tradițională. Vatra Dacilor de la Polovragi, o istorie continuă

Valeru CIUREA, pagina 23

Critică. Nicolae Dincă: „Autograf”

Victor RUSU, pagina 32

Critică. „Joi 4”

Cristian GHICA, pagina 34

Critică. Îndurarea cifrelor

Daniel MARIAN, pagina 36

Proză. Fragment din „Parcul cu scorpioni”

Cristian SĂILEANU, pagina 37

Proză. Lașul

Cristian GHICA, pagina 41

Proză. Umbra lupoaicei

Nicolaie DINCĂ, pagina 45

Poezie. Nicu Cismaru

Pagina 48

Poezie. Gabriel Gherbăluță

Pagina 50

Poezie. Sorin Dănănae

Pagina 53

Poezie. Violeta Pinte

Pagina 56

Poezie. Corina Dașoveanu

Pagina 59

Restituiri. Zaharia Stancu

Pagina 62

Publicație editată de
Asociația Culturală Olt Artis
Slatina, Olt,

ISSN: 3008-3370

ISSN-L: 3008-3370

Director Fondator:

Nicolaie DINCĂ

Redacția și administrația:

Strada Cireașov, nr. 15

Slatina, Olt, România

nicolaied2@gmail.com

Redactor șef:

Nicolaie DINCĂ

telefon: 0747.128838

Secțiunea literatură:

Corina DAȘOVEANU

Secțiunea istorie:

Nicolaie DINCĂ

Secțiunea Cultură tradițională:

Valeru CIUREA

Colaboratori:

prof. Cornel MANOLESCU

prof. Dan ȘALAPA

Dan ALEXOAE

Cristian GHICA

Daniel MARIAN

Victor RUSU

Sorin DĂNĂNAE

Cristian SĂILEANU

Nicu CISMARU

Violeta PINTEA

Ilustrații și fotografii:

Cezara Monea

Valeru Ciurea

Pixabay

Coperta 1: Apollo

Coperta 4: Tudor Vladimirescu

Responsabilitatea pentru conținutul
articolelor aparține autorilor.

© Asociația OltArtis, 2023

Tiparul executat la Editura Hoffman

Email: contact@editurahoffman.ro

Telefon: 0740.984910

ARGUMENT

Eu sunt unul dintre acei oameni care cred cu tărie că vremea cuvântului așternut pe hârtie nu s-a terminat. Puteți să mă credeți idealist sau chiar naiv, dar asta simt eu. Pentru mine încă este o senzație care îmi provoacă furnicături aceea de a deschide pentru prima oară o revistă sau o carte pentru a-i pipăi filele și pentru a-i afla conținutul. Mirosul acela de hârtie tipărită nu se compară cu nimic altceva și nu mai poate fi simțit atunci când citești un text pe ecranul unui aparat electric, fie el textul cât de interesant ar fi.

Îmi place să citesc cărți și reviste cu subiecte și teme variate din istorie, literatură și cultură, dar și din alte domenii. Dacă un subiect îmi captează atenția îl caut de multe ori, în mai multe scrieri, dezvoltat de mai mulți autori pentru a-mi întregi cunoștințele despre acel subiect, ca mai apoi să-l așez cuminte în sertarul lui, în biblioteca minții mele. Acolo îl voi găsi ori de câte ori voi avea nevoie de el.

Am observat că pe piața tot mai rarefiată a revistelor nu se găsește una care să îndeplinească cerințele mele ciudate, acelea de a găsi amestecate la un loc mai multe subiecte din domenii variate, și atunci m-am gândit că una dintre soluții este aceea de a scoate la lumină o astfel de creație. Acesta este pe scurt motivul apariției reviste COOLTARTIS, la a cărei naștere vă invit să fiți martori. Ea va funcționa ca revistă a Asociației Culturale OltArtis pe care împreună cu inimoșii mei prieteni am înființat-o în urmă cu aproape un deceniu și pe care o conduc.

Pentru redactarea revistei am luat alături de mine pentru latura de istorie pe domnul profesor Cornel Manolescu, profesorul meu din școala generală, autor al mai multor volume de lucrări istorice printre care și recenta „Istorie a Morunglavului”, localitatea noastră natală, pentru experiența, expertiza și dăruirea domniei sale în domeniu. Pentru latura de cultură îl am alături de mine pe binecunoscutul om de cultură și ziarist, Valeru Ciurea, pentru echilibrul său, pentru plusul imens de valoare pe care îl aduce prin prezența sa la orice act cultural, dar nu numai pentru atât.

La capitolul literatură o am alături de mine pe Corina Dașoveanu, una dintre cei mai buni poeți ai zilelor noastre, – dacă nu cumva cea mai bună –, pentru talentul ei, pentru spiritul ei critic și elevat dobândit ca profesoară de limba română, pentru naturalețea și ușurința cu care poate distinge lucrările valoroase de balast și pentru intransigența nativă în promovarea frumosului literar în defavoarea mizeriilor cu spoială, cu pospai de literatură.

De asemenea, pentru subiectele legate de educație școlară sau pentru traduceri din și în limba franceză voi avea sprijinul kolegei mele, prof. Eugenia Ionela Mateșică, directoarea Liceului Tehnologic Izvoarele, membră a UZPR, ca și mine.

Menționez că Asociația Culturală Olt Artis este o alcătuire eterogenă de membri, specialiști în diferite domenii, așa încât, dacă se va impune cuprinderea între paginile revistei a unor subiecte variate dar interesante pentru cititori, voi putea apela la Eva Moise și Cristi Călătoru pentru probleme de contabilitate, la Maria Kaboub pentru probleme din domeniul finanțe-bănci, la Remus Iordache pentru subiecte de teologie și nu numai. Aceasta a fost o enumerare aleatorie, dar sunt convins că fiecare dintre membrii asociației este capabil să își aducă aportul la bunul mers al acestei reviste și la dezvoltarea ei pe viitor, așa încât să putem oferi cititorilor noștri o revistă vie.

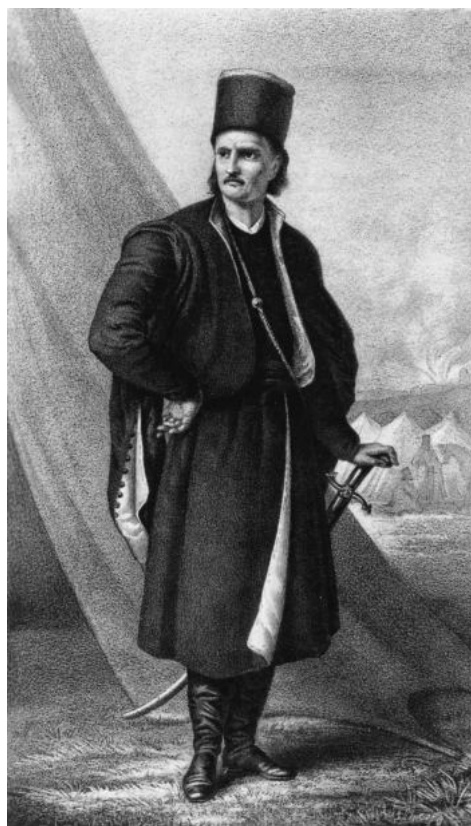
Nu vă ascund că intenționez ca în paginile revistei noastre să avem capitole de restituiri către publicul cititor a unor texte uitate, a unor subiecte cu răspunsuri argumentate, alternative la subiecte consacrate sau care să readucă în atenția publicului scriitori talentați și sensibili pe nedrept uitați sau care au fost marginalizați pe motive politice sau aiurea. Talentul trebuie recunoscut indiferent de apartenența politică a scriitorului sau de tarele sale. Altfel s-ar pierde o grămadă de opere autentice și e păcat.

Sper ca rezultatul final al muncii noastre să placă tuturor și revistă să aibă o viață cât mai lungă, spre binele și în interesul tuturor cititorilor ei.

Nicolaie Tony DINCĂ

TUDOR VLADIMIRESCU ȘI FAMILIA SA

Fascinat de ctitoria lui Tudor Vladimirescu și a camaradului său de arme, Gheorghe Duncea, consătean din satul Prejna, comuna Balta, Mehedinți, anume biserica din satul natal al tatălui său, Gheorghe Ursu, am procedat la realizarea unui video-documentar despre aceasta. Foarte receptivi la idee, atât primărița de Balta, Irina Zoican cât și Niculina Stoican, vestita interpretă a cântecului popular nord-mehedințean, fiică a și mai cunoscutei Angelica Stoican, născută la Prejna Mehedințului, am realizat acest proiect și l-am proiectat în premieră la celebrarea Bicentenarului Revoluției de la 1821, condusă de Tudor Vladimirescu exact în curtea bisericii-ctitorie, pe un ecran imens, în fața unui public select, de la episcopul Severinului și Strehaiei, Nicodim, la oficialități locale și județene, intelectuali de mare clasă, săteni și invitați din țară. Acolo, după proiecție, a venit la mine o doamnă tânără, care îmi spune, după ce mă felicită pentru film, de ce nu vin și la Vladimir, satul natal al lui Tudor, la casa mamei sale, să fac un film? Îmi dă și o carte, autor Claudiu Mărăcine, intitulată incitant „Controversatul Domn Tudor”. Nu apuc s-o întreb cum o cheamă, nici de vreun număr de telefon de contact pentru o viitoare colaborare la film, că ne pierdem în mulțime. Nu am mai văzut-o niciodată. Ideea unui film realizat la casa din Vladimir, însă, a rămas în mintea mea. Abia anul acesta, 2023, cu aceeași echipă de filmare, ne hotărâm, pe o caniculă bestială, să trecem la filmări. Îl contactez pe dl. Gheorghe Nichifor, istoric, vicepreședinte al Consiliului județean Gorj, și-i împărtășesc ideea, despre care avea cunoștință, în principiu, îmi înlesnește contactul cu domnul

Claudiu Mărăcine, doctor în istorie ca și dumnealui, apoi cu primarii din Glogova, Padeș și Vladimir, eu îl mai contactez și pe scriitorul Nicolae Dragoș originar din Glogova, locuind chiar în comună, și realizăm filmările de-a lungul unei singure zile, inclusiv la Muzeul Județean „Alexandru Ștefulescu” din Tg Jiu.

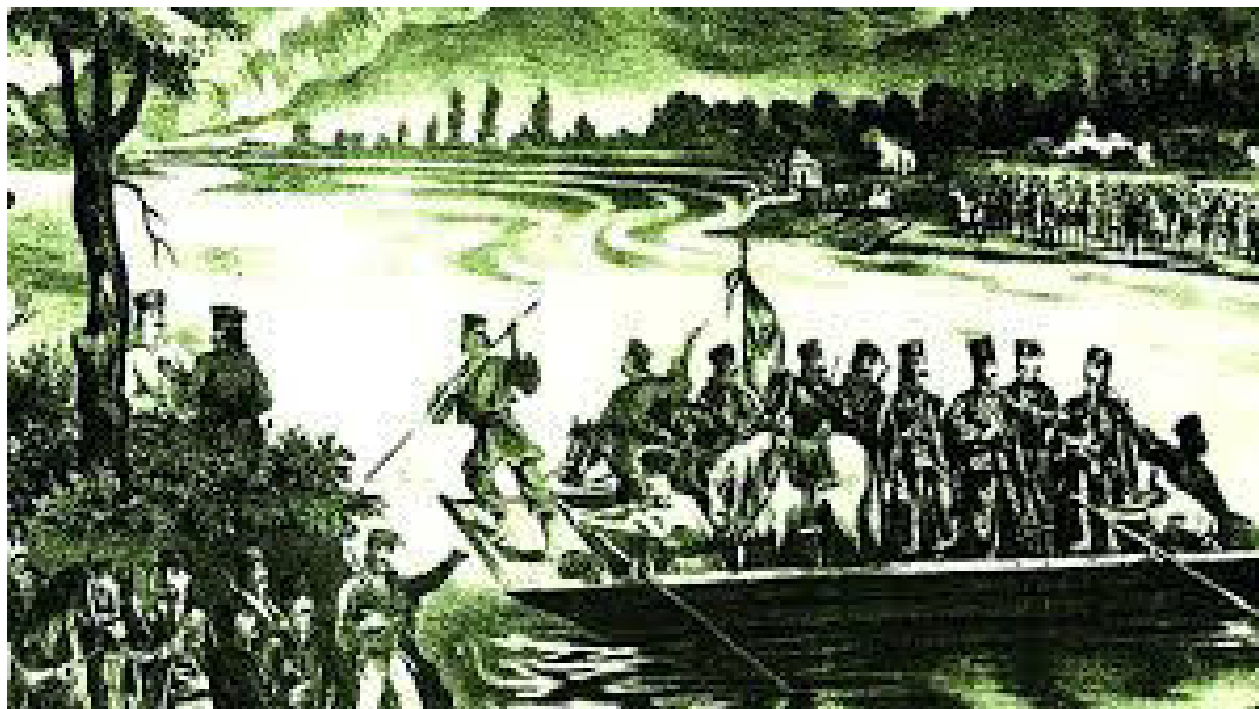
La Vladimir, la Casa memorială „Tudor Vladimirescu”, avem bucuria constatării unui muzeu foarte îngrijit, aerisit, bine panotat, cu informație multă și emoționantă. Filmăm în grădina casei interviul cu dl C.Mărăcine, undeva la umbra merilor. Aflăm lucruri interesante, inclusiv despre legenda așa-numitului „Ulm al lui Tudor”, aflat, undeva pe o culme a unui deal, localizat de gazda noastră, aproximativ din locul unde suntem. Ulmul acela are valoarea simbolică în conștiința comunității ca și „Gorunul lui Horea”, ne spune profesorul Mărăcine. Iar noi completăm tabloul legendelor amintind de “castanul lui Tudor” din Gornovița Prejnei, Mehedinți, unde, la fel, spun legendele, Tudor fie se întâlnea cu pandurii săi spre a stabili strategii ale luptei lor, fie medita la cele ce avea de făcut.

Cufăr care a aparținut lui Tudor Vladimirescu și se află în Muzeul Județean Gorj

Despre mama lui Tudor, Ana Bondoc, fiică de preot, aflăm că la 1812, ea trăia în gospodăria ei, unde Gheorghe Ursu, soțul, avea să vină ca ginere în casă, cum se spune. După această dată, nu se mai știe nimic despre ea, nici măcar locul îngropăciunii sale nu a putut fi aflat. Motivul acestei lipse de informație ar fi nu doar distanța în timp, ci și numeroasele prădăciuni și incendieri la care s-au datat tot felul de cotropitori, apoi bombardamente ale războaielor mondiale, distrugerii inclusiv ale arhivelor primăriilor și bisericilor din zonă.

De la Muzeul județean Gorj, de la domnul director Hortopan, arheolog de profesie, am primit două cărți foarte importante ca sursă documentară privind-l pe cel evocat în filmul nostru: „Bicentenarul Revoluției de la 1821. Tudor Vladimirescu și familia sa în colecția de documente a Muzeului Județean Gorj”, autori Dumitru-Valentin Pătrașcu și Daniela-Liliana Pătrașcu, și „Tudor Vladimirescu și românii în vâltoarea secolelor XVIII-XIX” de Costin Scurtu.

Două lucrări documentate din surse autentice, ne necontestat, asta vizavi, zicem noi, față de tot felul de postări și de comentarii de pe facebook, unele cu tentă de minimizare, de aruncare în derizoriu a mișcării revoluționare de la 1821, efect fie ale unor frustrări neostoite, fie a necunoașterii prin aprofundare a fenomenului vladimiresc. Nu le vom băga în seamă, desigur, ci ne vom focaliza pe autenticele documente, dar mai ales pe semnificația actului istoric, inițiat și condus de Tudor din Vladimir. Apropo, de numele Vladimirescu, profesorul Mărăcine spune că, în ciuda unor ipoteze, care susțin că numele comunei Vladimir a fost extras din numele lui Tudor, fiul Anei și al lui Gheorghe, adevărul este, susține dânsul, că numele de familie al acestuia vine de la comună. Argumentul principal ar fi că, în comună, și azi, mai sunt familii cu acest nume, care vine din străfunduri de istorie, neavând legătură cu familia conducătorului de la 1821. De altfel, surse arhivistice atestă numele comunei ca Vladimireni, încă din 1736. Apropo de familie, să mai consemnăm că Ana și Gheorghe au avut trei copii, Tudor sau Teodor, se pare, fiind cel mai mare - nu există acte de naștere ale acestuia (din care cauză există discuții asupra anului nașterii sale, dar din declarații verbale ale contemporanilor săi, s-a acceptat anul 1780, dar apare și 1770), și nici ale celorlalte frați ai săi - apoi Constandina, zisă Dina, și Pavel, zis Papa, acesta ajungând la ranguri în administrația vremii, cea de ispravnic, de exemplu. Papa moare în una din bătăliile pandurilor, lăsând din căsătoria sa cu Bălașa, fată de boier, pe Ioan, născut chiar în 1821. Dina avea să lase moștenitori doi copii, Sanda și Gheorghe din a căror descendență nu s-au înregistrat urmași. Copilul lui Papa, Ioan, va avea la rândul lui copii, care vor întemeia o mare descendență în comuna natală. La rândul său, Tudor nefiind căsătorit, nici altfel, nu a avut copii, decât poate, dar neconfirmat de vreo sursă, decât la

nivel de bârfe locale, ar fi tatăl unora din copiii lui Ioniță Glogoveanu cu soția acestuia, din neamul boierilor bucureșteni, Ghica.

Toate aceste amănunte de arbore genealogic, cu excepția celor de cancan ale vremii, le avem din studiul apărut în unul din numerele revistei „Historia”, semnat de Lucia Cegăneanu, care se revendică și ea din spița Vladimireștilor, și care a întocmit un arbore genealogic al vestitei familii începând cu ieromonahul Mitrofan, bunic patern al lui Tudor, și Roxandra, soția, părinții lui Gheorghe, cei doi, probabil trăitori undeva spre mijloc de secol XVII, autoarea neprecizând anii vieții acestora în tabloul întocmit cu genealogia citată de noi. Să nu uităm că și Ana, mama, era fiică de preot, cu o bună instrucție preotească, bunic matern care îl și inițiază întâiași dată în cele ale scrisului și cititului pe micul Tudor.

Din volumul „Tudor Vladimirescu și românii în vâltoarea secolelor XVIII-XIX”, extragem un fragment, alături de o fotografie a unor panduri cu costumație specifică, arme și cușme, fragment ilustrând organizarea trupelor de panduri chiar de la început de secol XIX și lupta lor de eliberare de sub dominația otomană: „Domnul Constantin Ipsilanti, la începutul lui 1807, a cerut populației românești să depună în biserici jurământ de credință față de țarul rus. Pentru a întări brațul armat a recunoscut meritele lui Tudor Vladimirescu în apărarea Bucureștilor, în 1806, împotriva turcilor conduși de Mustafa, i-a acordat titlul sluger, rang de mare boier însărcinat cu aprovizionarea oștirii și vătaf de plai la Cloșani.” După ce, ne spune autorul, s-a introdus în armata pandurilor și controlul sanitar sub supravegherea unui doctor, mai aflăm că: „S-a realizat o reorganizare a pandurilor, unitatea de bază devenind batalionul format din 400 de persoane, organizat în patru companii. S-a introdus un regulament despre instrucția tragerii și lupta tactică”. Să notăm, rapid, faptul că. iată, tocmai această rigoare militară, la care Tudor Vladimirescu se aliniase și o asimilase încă din stagiul din armata țaristă, unde ajunge locotenent, tocmai aceasta avea să-i fie reproșată de unele căpetenii ale sale, o rigoare peste care se suprapunea caracterul său taciturn, dur, dar aplecat spre nevoile celor pe care îi vroia eliberați de orice dominație străină, în final ea ducând, după unele surse, la trădarea lui, în mai 1821, și chiar la uciderea sa de către panduri-căpetenii, desigur, amăgiți și de promisiunile eteriste etc.

Revenind, să citim mai departe un alt fragment: „În primăvara lui 1821, un regiment de 1000 de panduri, aflat sub comanda lui Tudor Vladimirescu era gata de luptă în nord-vestul Olteniei (zon actuală Gorj, la confluența cu Vâlcea și coronamentul munților Căpățânii-Vâlcă - n.n.) În contextul unei ofensive generale a forțelor ruse asupra Dunării, pandurii au primit ordinul de a acționa în zona Șimian-Vârciorova (vestul Mehedințiului, Vârciorova fiind limita cu Imperiul austro-ungar - n. n.)”

Luptele în zonă continuă, spre 1810 înregistrându-se alte succese ale pandurilor la Ostrovu Mare, apoi, peste Dunăre la Lom, Rashova, Kladova, Nicopole, în 1811 la Calafat, Cerneți, Craiova, dar și la Vidin, unde ocupă o poziție strategică spre “a fixa” armata otomană, adică spre a o bloca și a-i elimina orice posibilă mișcare de luptă.

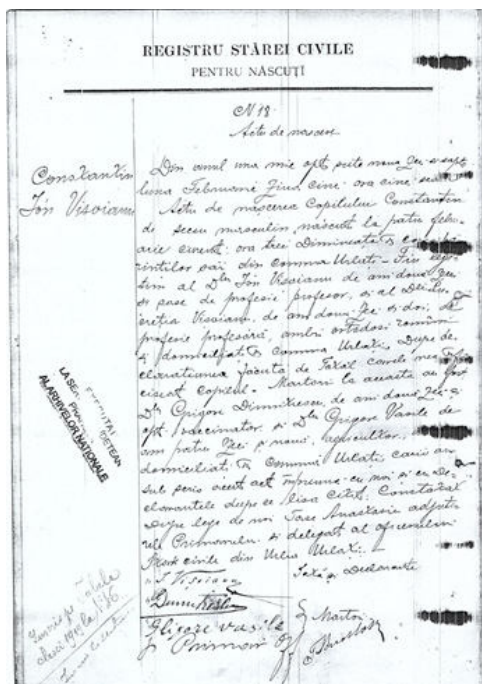
Mișcarea pandurilor sub comanda lui Tudor Vladimirescu, beneficiind de reformele ruse și cele grecești privind instrucția militară, plecând de la organizarea inițială, austro-ungară, a făcut ca fața istoriei naționale să ia o turnură nouă, în acord cu marea mișcare reformatoare europeană, racordată, de asemenea, la modificările geo-strategice ale vremii aceleia, când Imperiul otoman se destrăma văzând cu ochii, iar apusul Imperiului Habsburgic bătea, și el, la ușă, iar cel țarist nu se simțea nici el prea bine. Efectele Revoluției franceze de la 1789 pătrundeau cu putere spre estul Europei atingând, inevitabil și coasta vestică a platoului asiatic, respectiv, Turcia de astăzi.

Privind-o pe doamna (ne)cunoscută la proiecția în premieră a primuk episoade al video-documentarului, în curtea bisericii din Prejna, nu am reușit s-o depistez, doar o părere a doamnei custode a Casei memoriale din Vladimir, cum că ar putea fi, după descrierea mea, vecina din curtea imediată, fiica unui cunoscut profesor de istorie din comună... Sper să vină la premiera episodului al doilea, la Tg. Jiu, episod inspirat de îndemnul dumneaei.

Dan ȘALAPA - UZPR

CONSTANTIN VIȘOIANU

- diplomat, publicist și om politic

S-a născut, pe 4 februarie 1897, la Urlați județul Prahova. Fiul institutorilor Ion Vișoianu și Lucreția Vișoianu (născută Emilian).

REGISTRU STĂREI CIVILE PENTRU NĂSCUȚI N. 18 Actu de naștere

Din anul una mie opt sute nouăzeci și șapte luna Februarie ziua cinci seara.

Actu de nașcerea copilului Constantin de sexu masculin, născut la patru Februarie curent ora trei Dimineața, casa părinților săi din comuna Urlați-Fiu legitim al D-lui Ion Vișoianu de ani douăzeci și șase de profesie profesor, și al D-ei Lucreția Vișoianu de profesie profesoară, ambii ortodocși români și domiciliați în comuna Urlați. (.....)

Semnăturile.

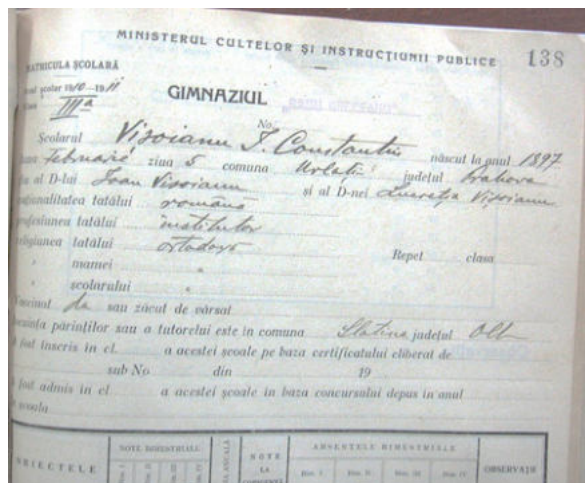

Constantin Vișoianu

După divorțul părinților pronunțat în 20 iunie 1903, Constantin, vine la tatăl său, în Slatina, unde acesta funcționa ca institutor.

Urmează cursurile Gimnaziului „Radu Greceanu”, pe care îl absolvă în anul 1912 (anul școlar 1911 – 1912).¹ În anul școlar 1910 – 1911, Vișoianu I. Constantin, elev în clasa a III-a Gimnaziu era scutit de taxele școlare.

Vișoianu I. Constantin Fișa matricolă școlară.

Societatea Științifică-Literară București, 17, Maiu 1912.

„Tinerimea Română” Fondată în anul 1877 și Recunoscută ca persoană morală

Domnule Director

Am onoare a vă aduce la cunoștință că în urma Concursului ținut în ziua de 6 Maiu de către Societatea noastră, dintre elevele școlaei de sub Direcțiunea D-vs primi recompense următorii:

*-Vișoianu Constantin
Director al Gimnaziului Slatina.²*

¹ Fond Liceul „Radu Greceanu”, dos. 23 / 1910.

² S.J.A.N. Olt, Fond Liceul Radu Greceanu, Dos.26 / 1911.

În martie 1919 Const. Vișoianu student, fiind, se adresează cu o cerere Primăriei Slatina, solicitând o bursă pentru continuarea studiilor.

951

1919 Martie 12

De accord cu ajutor de patru sute (400) lei
din fondul Varipati.

Domnule Primar,

Subsemnatul, student universitar fiind lipsit de mijloace pentru a putea rezista acestor vremuri grele întrucât tatăl meu nu are alte resurse decât leafa de institutor și fiind fruntașul claselor prin care am trecut-respectuos vă rog să binevoiți a-mi acorda, din bugetul comunei, un ajutor, care să-mi înlesnească continuarea studiilor, în București și în străinătate.

Vă rog să primiți asigurarea respectului meu.

Const I. Vișoianu
Student

D-sale

D-lui Primar al comunei Slatina³

De la 1 septembrie 1919 funcționează ca profesor suplinitor la catedra de matematică, de la Liceul „Radu Greceanu” din Slatina.

Nr. crt.	Numele și Prenumele	Titlul	Obiectul predat	De când și până când funcționează	Observații
102	Cesar Stoica	Suplinitor	Germana	Sub ocupație	
103	Gh. Diaconescu	"	Geogr. Des. Cal.	" "	Inloc. Al. Henția nepr.
104	Tr. Georgescu	"	Mat. F-Nat. Rom. Ist.	" "	
105	Gr. Penescu	"	F-Chim. Mat Nat.	" "	Inginer-Şef. al judeţului
	Gh. Popescu Brag.	Titular	Muzica Gimnast.	" "	Secretar
106	S. Siminicănu	Suplinitor	Matematica	1918-1 Sept. 1919	Transferat Craiova
107	Nae Polihron	"	Germana	1918	Titul. ord. 97601/1923
108	Ilie Popescu	"	Latina	1 Sept. 1919	
109	D. Voinescu	"	"	1919-1920	Directorul Prefecturii
110	I. Andreiesescu	Titular	Germana	1 Sept. 1919-1924	Ne reprezentat det. Bucur.
111	D-ra A. Bunescu	Suplinitor	"	1 Sept. 1919	(Prof. Universitar)
112	D-ra Georganta	"	Franceza	1 Sept. 1919	
113	N. Diaconescu	Titular	Matematica	1 Sept. 1919-935	
114	C. Vișoianu	Suplinitor	"	1 Sept. 1919	
115	Th. Caracostea	"	Gimnastica	1920	
116	Pr. Gabriel D-irescu	"	Lat. Romăna	1921	Ord. 4073 din 24 Septembrie. Reprezent.
117	Gh. Păltineanu	"	Lat. Romăna	24 Oct. 1921	Ord. 30429 din 25 Octomb. 1921
118	V. Teaciu	"	Germana	14 Oct. 1921-931	
119	I. Zamfirescu	"	Ist. Filosof. Rom.	26 Noemvrie 1921	Ord. 30983 din 24 Octomb. 1921
120	Dr. N. Petrescu	"	Higienă	1 Sept. 1922-1 Dec. 1922	Ord. 95242
121	V. Buleu	"	Gimnastica	1 Sept. 1922-1923	Ord. Nr. 118133
122	A. Ghimpeteanu	"	Dr. Filozofie	1 Sept. 1922-1924	Ord. Nr. 96432
123	I. Kramer	"	Latina Natur	1922-1924 Sept. 1	
124	Gh. Vieroșeanu	"	F-Chimice	1922-1923	Tit. 1023 din 24 Septembrie det. Braila
125	Dr. Plevian	"	Naturale	1922-1 Sept. 1924	
126	Dr. Sfințescu	"	"	1922-1923	Medicul Liceului
127	M. Voica	"	Gimnastica	1922- 1 Sept. 1924-932	Ord. Nr. 96434

Anuarul Liceului „Radu Greceanu”, 1933-34; 1934-1935.

Tabel cu profesorii care au predat la liceu. La nr.114 C. Vișoianu

A studiat la Facultatea de Litere a Universității din București, iar apoi și-a luat doctoratul în drept la Paris. A activat, ca avocat la Baroul Olt, iar apoi la Baroul din București.

A fost secretar al Tribunalului mixt de arbitraj de la Paris (1926-1929), consilier tehnic la Liga Națiunilor, expert la departamentul pentru limbi și naționalități de la Geneva.

În perioada 1931-1933, Constantin Vișoianu a făcut parte din delegația permanentă a României la Conferința de dezarmare a Ligii Națiunilor.

Const. Vișoianu a fost Administrator delegat al societății „Titan, Nadrag, Călan”.

Pe 10 Aprilie 1932, diplomatul Constantin Vișoianu, susține la Institutul Social Român (din București) o conferință despre dezarmare.

Ziarul „Adevărul”, No.14.810, din 12 Aprilie 1932, pag.6, comentează expozeul diplomatului Constantin Vișoianu

Conferința d-lui C. Vișoianu, la I.S.R.

D. C. Vișoianu, unul dintre elementele tinere consacrate politicii externe și bine familiarizat cu activitatea Genevei (colaborator intim al d-lui Titulescu), a conferențiat Duminica trecută (n.n. 10 aprilie 1932) la Institutul Social Român, despre „ Desarmarea, ca mijloc de înlesnire a cooperării internaționale ”.

Dată fiind pregătirea d-sale, am putut asculta o expunere sintetică a problemei desarmării. Politica înarmărilor, arată d. Vișoianu, a dus statele europene ca să cheltuiască anual 20 miliarde franci aur, a însemnat deslănțuirea exacerbată a naționalismului; a creiat mentalitatea economiei disociate; turbură procesul circulațiunii mărfurilor și însemnează o decădere a valorilor morale.

Problema desarmării e mai veche cu începuturi de realizare dinaintea războiului. Evidența ei însă s'a arătat după războiu, în urma dezastrușelor experimente, a desechilibrului apocaliptic și a protestului justiției internaționale.

**Sursa foto, „Adevărul”, No.14.810
din 12 Aprilie 1932**

Desarmarea cere un fundament convențional, este sprijinită pe textul art.8 din Pactul Societății Națiunilor, și anume, „Membrii Societății” recunosc că menținerea păcii reclamă reducerea armamentelor naționale la maximum compatibil cu securitatea națională și cu executarea obligațiilor internaționale impusă de o acțiune comună, „Consiliul ținând seamă de situațiunea geografică și de condițiunile speciale fiecărui stat, pregătește planurile acestei reduceri în vederea examinării și deciziei diverselor guverne ”.

„Aceste planuri trebuie să facă obiectul unui alt examen și, dacă va fi locul, a unei revizuiri cel puțin zece ani. După adoptarea lor de diversele guverne, limita armamentelor astfel fixată nu va putea fi depășită fără consimțământul Consiliului....

Membrii Societății se angajează, în modul cel mai franc și mai complet, să-și comunice toate informațiunile relative la scara înarmărilor, a programului militar, naval și aerian și a condiției industriilor susceptibile de a fi utilizate pentru războiu.

Celălalt fundament convențional al desarmării rezidă în preambulul părții V din tratatul de la Versailles 1919 (reprodus în toate celelalte tratate de pace), prin care au fost desarmate statele învinse .

Pe lângă aceste imperative de text din tratatele de pace, există elemente faptice cari impun desarmarea: de exemplu identitatea armelor și tehnicei militare, cu alte vorbe internaționalismul armamentelor facilitează controlul internațional al lor. Pe aceste deziderate s'a izbutit în 1924 ca statele membre ale Societății Națiunilor să ajungă la acea formulă renumită de soluționare a problemei: arbitraj, securitate, desarmare.

Au urmat ani de frământare până la actuala conferință internațională asupra desarmării. Lupta se dă între teza germană de egalizarea desarmării între statele foste beligerante, anume ca și cele învingătoare să-și limiteze armamentul deo dată și la proporția celor învinse; și celelalte

delegații grupate în jurul tezei franceze care preconizează o desarmare progresivă până să ajungă la stadiul statelor învinse.

Delegația franceză a propus după cum se știe, creierea armatei internaționale, la dispoziția Consiliului S.N. E o soluționare. Însă ea implică colaborarea tuturor statelor: ea presupune ca împlinită desarmarea; și prezintă enorme dificultăți tehnice și politice. Vorba e că securitatea rămâne condiționarea desarmării.

D. Vișoianu a expus și poziția României la actuala Conferință a desarmării dela Geneva: România are o poziție extrem de favorabilă pentru a susține teza cea mai avansată în pacifism, date fiind minimele alocări bugetare destinate armatei și dată fiind justificarea securității sale.

Dacă se va face desarmarea aceasta va însemna siguranță, pace, relațiuni internaționale fondate pe dreptate și onestitate și acestea vor duce fatal la cooperare între națiuni.

Joi 23 Martie (n.n. 1933), orele 9 seara d. Constantin I. Vișoianu, sosit din Geneva, va vorbi la cercul „Libertatea”, despre: „Succesele și înfrângerile Ligii Națiunilor”. Cuvântul introductiv va fi rostit de către d. Virgil Madgearu, ministrul de finanțe.

Pe 1 Aprilie 1933, ziarul „Adevărul”, No.15.106, informa cititorii:

D. Const. I. Vișoianu, membru al secretariatului Societății națiunilor; va vorbi Sâmbătă 1 Aprilie ora 6 d.a. în aula Academiei Comerciale, despre „Politica pactelor în cadrul Societății Națiunilor”.

Conferința se ține sub auspiciile Grupării Universitare Române pentru Societatea Națiunilor și a Cercului de studii Carnegie. Intrarea liberă.

A îndeplinit apoi, funcțiile de trimis extraordinar și ministru plenipotențiar al României la Haga (1933-1935) și la Varșovia (1935-1936).

* Referitor la soldul activ pe care diferite țări îl aveau față de Italia, în regimul compensațiilor, ziarul „Adevărul”, din 3 Noembrie 1935 prezintă propunerile făcute de delegatul României Constantin Vișoianu, ministrul României la Varșovia:

PARIS, 1 (Ager). – Trimisul special al lui „Echo de Paris” trimite din Geneva o corespondență în care expune pe larg importanța și oportunitatea propunerii făcute ieri (n.n. 2 Noembrie 1935) de delegatul României Vișoianu, ministrul României la Varșovia, în legătură cu soldul activ pe care diferite țări îl au față de Italia în regimul compensațiilor.

„Problema ridicată de locțiitorul d-lui Titulescu, scria „Echo de Paris”, a găsit sprijinul țărilor Micii Înțelegeri și Înțelegerii Balcanice.

De asemenea Norvegia, Olanda, Elveția și alte numeroase țări s’au raliat la cererea României de a se stabili un „modus vivendi”.

În ce privește aceste solduri active care există în Italia și care se ridică pentru România cam la 90 milioane lire, d. Vișoianu a arătat că sunt două regimuri: regimul premergător a aplicării sancțiunilor și un alt regim aplicabil după intrarea lor vigoare.

Delegatul României a subliniat că este necesar să se reglementeze balanța de conturi în favoarea altor țări înainte de intrarea în vigoare a celui de al doilea regim”.

Pe 11 Decembrie 1935, a sosit în Capitală d. C. Vișoianu noul ministru al României la Varșovia. D-sa vine dela Haga unde și-a prezentat scrisorile de rechemare.

În 26 ianuarie 1937, C. Vișoianu susține la sala Dalles din Capitală, o conferință intitulată „Franța și pacea europeană”.

D. Const. Vișoianu, fost ministru al României la Varșovia, a vorbit aseară la sala Dalles despre „Franța și pacea europeană”.

Calitatea de colaborator apropiat al d-lui N. Titulescu face din conferențiarul de ieri, un admirabil cunoscător al politicii internaționale și n’același timp un apărător al politicii externe dela care, ani de zile d.

Văzut de Ross. Sursa, „Adevărul”, 3.XI.1935.

N. Titulescu, fostul nostru ministru al Afacerilor străine, nu s'a abătut un singur moment. Amândouă aceste lucruri d. Const. Vișoianu le-a arătat aseară în toată amploarea, când a vorbit în cadrul conferințelor organizate de asociația „Louis Barthou”.

După ce a evocat figurile marilor oameni Barthou și d. N. Titulescu ambii luptători pentru menținerea păcii, d. Constantin Vișoianu s'a ocupat de starea de spirit care domnește astăzi pretutindeni. Toți spun că vor pace și totuși zăngănitul armelor e mai puternic și înfricoșător ca niciodată.

Pentru ca o țară să fie pacifică – accentuiază conferențiarul – trebuie să aibe o formă de civilizație proprie bazată pe valori compatibile cu idea de pace.

IDEALUL FRANCEZ

Franța are asemenea valori-Civilizația Franței este bazată pe un rationalism și pe un umanitarism care duc la considerațiunea de egalitate între națiuni, idealul francez este umanitarist. Pe acesta se sprijină voința de pace a Franței.

Dar se mai sprijină și pe nevoia de securitate. Franța și-a căutat aliații oriunde. Astăzi securitatea se sprijină pe propriile ei forțe, pe alianțe și pe politica pacifistă reprezentată de Societatea Națiunilor.

Franța a susținut și susține această societate, suferind la înfrângerile ei, bucurându-se la succesele ei. În cadrul acestei Societăți, Franța a urmărit să realizeze în Europa o politică de liniște. Briand a chemat în sânul Societății Națiunilor Germania, întinzând astfel în dorința de pace, mâna foștilor adversari.

Practicând politica de pace, Franța a mers din concesie în concesie, până s'a ajuns la Locarno. Dar ea le-a făcut conștientă, desi le-a dus până la puncte, ce în politica externă deveneau turbure pentru aliații ei.

ALTERNATIVA DE ASTĂZI

Împrejurări internaționale însă – continuă conferențiarul interesanta sa expunere – împrejurări, care n'au corespuns decât foarte rar ori dorințelor franceze, au trebuit să-i comande revizuirea metodelor de până acum.

În examenul pe care Franța și-l face astăzi vede că nu poate să urmeze decât unul din drumurile următoare:

Sau își spune că e o mare putere din toate punctele de vedere și înțelege ca în orice problemă să-și dea părerea; sau își spune că trebuie să urmeze o politică mică, fără să se mai amestece în alte chestiuni ale altor state să facă, cu alte cuvinte o politică de neutralitate.

Const. Vișoianu-vorbind

Asistența dintr-un colț al sălii

În numărul 16.490 din 31 Octombrie 1937, periodicul „Adevărul”, publica un articol referitor la reacția diplomatului Const. Vișoianu, față de politica revizionistă a Duceului Musolini.

„Atitudinea adoptată de șeful guvernului italian-atât în chestiunile generale europene, cât și în cele care ne privesc direct-a provocat noi nemulțumiri în cercurile noastre politice și diplomatice. Guvernul nostru a făcut serioase eforturi spre a îmbunătăți relațiile italo-române, turburate de manifestațiile anterioare ale Duceului . Politica conciliantă a României n'a dus la vreun rezultat. D. Musolini se menține alături de puterile cari urmăresc revizuirea-mai mult, o reclamă d-sa personal cu acea vigoare care-l caracterizează.

Discursul Duceului a provocat unele lămuriri interesante ale d-lui Const. Vișoianu, fost ministru al României la Varșovia și unul din cei mai apropiați colaboratori ai d-lui Titulescu.

Într-un articol publicat în „Prezentul” de azi, d. Vișoianu, spune între altele:

„E curios cum o parte din opinia publică din această țară se leagă în iluzii în privința politicii fasciste. Cum uită origina, data și persistența acestei politici de revizuire. Cum nu își aduce aminte că ea nu a fost legată de persoana vreunui ministru de externe al României, sau de vreun act al politicii noastre externe; că este anterioară și persoanei vizată și actelor incriminate; că se menține cu aceeași persistență și astăzi ca un element constant al politicii externe fasciste.

„Revizionismul d-lui Musolini a insuflat intransigența Ungariei – și a sporit considerabil valoarea propagandei ungare în lume”.

Și mai departe d. Vișoianu aduce această precizare extrem de importantă, privind natura relațiilor noastre cu Italia.

„Nu am avut niciodată nimic de împărțit cu Italia și nu ne-a găsit în calea ei decât când era vorba să ne organizăm condițiunile elementare ale securității noastre amenințată de revizionismul propagat, mai ales de sora noastră latină.

Nu noi am dat tonul relațiunilor noastre, ci ea Italia, a avut inițiativa care, dacă ar fi avut altă direcție și altă semnificațiune, ar fi întâlnit la noi cea mai largă simpatie. Italia este răspunzătoare de natura legăturilor cu România.

Dimpotrivă, noi avem dreptul să ne plângem de atacurile Italiei contra intereselor noastre , contra fruntariilor noastre. D. Musolini este un om tare. D-sa face poporului italian o lecție istorică de energie, de curaj. Va fi deci fericit să întâlnească la poporul român, legat cu cel italian prin legături de sânge, acelaș curaj, aceeași energie în apărarea drepturilor lui. E păcat-și fără nicio utilitate-că o parte din națiunea noastră, zisă naționalistă, e gata să răspundă cu umilință la atacurile șefului guvernului fascist”.

D. Vișoianu arată apoi legăturile dintre reprezentanții României și cei ai Italiei în comisiunile dela Geneva, la care d-sa a reprezentat țara noastră și relevă serviciile pe care ambasadorii noștri le-au făcut guvernului Italian. D. Vișoianu spune:

„Nu ne recunoaștem nicio vină în nicio chestiune. Dimpotrivă: de câte ori am avut prilejul, am servit dorințele de colaborare ale Italiei. Va veni vremea când vom discuta pe larg atitudinea noastră în timpul sancțiunilor. Eu sub conducerea șefului meu, d. Titulescu, am avut onoarea să reprezint țara în cele mai multe comitete la Geneva și știu simpatia activă și utilă pe care am arătat-o Italiei, după cum cunosc legăturile curente și amicale dintre d-sa și reprezentanții italieni. Va trebui să se isprăvească odată cu legendele.

Nu cerem Italiei nimic mai mult decât respectarea drepturilor noastre. Dar fără acest respect, marea putere latină nu se poate plânge de nici un act al politicii noastre externe”.

De altfel chestiunea va fi amplu desbătută și în discursul de politică externă pregătit de d. Titulescu, discurs pe care d-sa îl va rosti imediat ce se va deschide Parlamentul.

Const. Vișoianu s-a făcut remarcat și ca publicist, fiind autorul mai multor articole de politică externă, publicate în „Viața Românească”, „Prezentul”, „Jurnalul”, „Jurnalul de dimineață” etc. A fost Co-director la „Viața Românească”.

În aprilie 1944 a fost trimis de către Iuliu Maniu la Cairo pentru a negocia încheierea armistițiului cu Aliații. După 23 august 1944 a fost numit ministru al afacerilor străine, în guvernele

conduse de către generalii Sănătescu (4 noiembrie – 2 decembrie 1944) și Rădescu (6 decembrie 1944 – 28 februarie 1945). A fost alături de Rege în timpul crizei guvernamentale în 1945. A părăsit clandestin România în septembrie 1946 și s-a stabilit în S.U.A.

A fost condamnat în contumacie de către Tribunalul Militar al Regiunii a II-a din București (în procesul Maniu-Mihalache, noiembrie 1947), la 15 ani muncă silnică, 5 ani degradare civică, confiscarea averii și 50.000 lei cheltuieli de judecată.

Sentința a fost publicată în ziarul „Scânteia”, din Joi 13 Noiembrie 1947.

C. Vișoianu a făcut parte din prima generație a exilului politic. În perioada 1948 – 1975 a fost președintele Comitetului Național Român din exil.

Susține publicațiile „La Nation Roumaine”, care apărea la Paris (1948-1971) și „Românul”. În anul 1959 înființează la Paris „Fundatia Universitară Carol I la care vor publica lucrări cãrturari români exilați în Occident.

Tot el a fost președintele delegației române la Adunarea Națiunilor Europene Captive, for alternativ al O.N.U. În această calitate va fi una dintre vocile puternice ale exilului.

Cimitirul Rock Creek-Washington, D C

Constantin Vișoianu a decedat la 4 ianuarie 1994, la Washington DC și a fost îngropat în cimitirul Rock Creek. Soția sa Florica Vișoianu, născută în anul 1904, a decedat pe 7 Aprilie 2005. Despre decesul acesteia ziarul „Washington Post”, din 10-11 Aprilie 2005, relatează următoarele:

VIȘOIANU, FLORICA

Decedată miercuri, 7 Aprilie 2005 în orașul natal al actorului Chevy Chase, MD (n.n. New York).

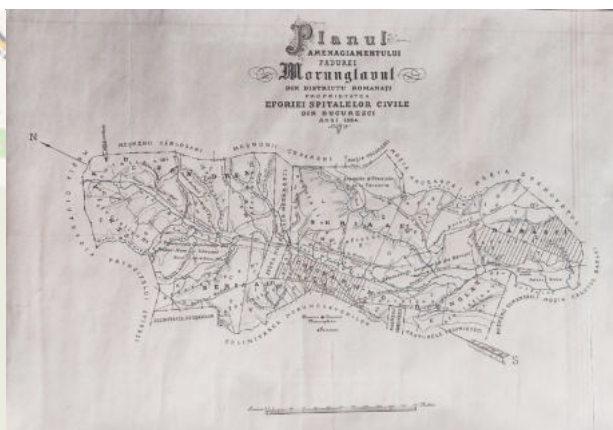
Fost crainic al emisiunii „Vocea Americii”- serviciul românesc. Iubita nevastă (soție) a lui Constantin Vișoianu, fostul Ministru de Externe al României, mama lui Paul Negulescu și soacra lui Ingrid Negulescu din San Francisco, CA.

A avut doi nepoți Paul A. Negulescu (Debbie) din Delmar, CA și Peter N. Negulescu (Kristen) din San Francisco, CA și patru strănepoți, Paul-Alexander, Alexander, Natalie și Nicholas (.....). În mormântarea va avea la cimitirul Rock Creeck, din Washington, D.C.

Prof. Cornel MANOLESCU

DESPRE MORUNGLAV ȘI MORÂNGLAVI

În ziua de 20 iunie 1489 (văleat 6897) Vlad Voievod Călugărul, fiul lui Vlad Dracul, emitea un hrisov prin care dădea în stăpânire lui „jupan Milco stolnicul și jupâniței lui Ancăi, și fiului lor, Danciul, și altor fii..., și frățini-său, Stanciului Canacnitul și feciorilor lui... și fratelui jupâniței Ancăi, Stanislav și cu feciorii lui... ca să le fie lor moșie... a șasea parte din moșiile Curtișoara, Băltenii, Dobrotinul, Fântâna Fagului, pentru că a juns jupan Milco stolnicul cu dreapta lui slujbă dela Basarab Voievod... Și iar satele Iașii toți de la Olteți și Morânglavii, pentru că sunt moșii de moștenire lui Stanislav și surorii sale jupâniței Ancăi, și Spinișorul Tomeanilor, pentru că jumătate din Spinișor iaste moșie bătrână de moștenire lui Stanislav și surorii sale jupâniței Ancăi. Iar jumătate a fost unchiului său, Radul Solcea...” Pentru acestea le-am lăsat domnia mea, ca să le fie întru moștenire și ohabnice lor și feciorilor lor... iar vânzare între ei să nu fie până când se va afla un copil din sămânța lor, și de niminea să nu se clătească, după porunca domniei mele.”

Spinișorul Tomeanilor este un sat dispărut, care, după părerea mea, era așezat undeva la ieșirea spre satul Comănești, din comuna Bobicești, între cișmeaua de la Gioadă și cișmeaua de la Vârnoveni, în pădure. Aici se pare că a fost o așezare mai veche pe deal, chiar deasupra cișmelelor amintite, unde, la începutul anilor 2020, au fost descoperite mai multe monede din perioada proto-romană. Bunicul meu matern îmi spunea că pe vremuri colnicului de lângă cișmeaua de la Gioadă i se spunea colnicul Pinișorilor. De ce? Nici bunicul nu știa, dar este cert că în acea pădure nu creșteau și nu cresc pini. Așa că de unde pinișori? Nici eu nu știu. Eu fac doar niște legături sinalagmatice. Tineți cont de faptul că zona Morunglavului și vecinătățile au făcut parte din prima formă statală încropită prin unificarea voievodatului lui Litovoi, cu acele deja renumite cnezate ale numiților cneji Ioan, Farcaș și Seneslau (sau Stanislav după o altă pronunție). A se lua în calcul că hrisovul zice că satul este „pentru că jumătate din Spinișor iaste moșie bătrână de moștenire lui Stanislav și surorii sale jupâniței Ancăi.” Prin urmare, dacă restul de moșii sunt „cu dreaptă slujbă dela Basarab Voievod...” pe cale de consecință și Spinișorul pare a proveni cam din aceeași perioadă, sau dintr-una premergătoare formării statului feudal Valahia..

În ceea ce privește „Iașii toți de la Olteți”, după câte am aflat, satul era compus din bordeie amplasate pe partea estică a dealului care tocmai se termină în zonă, (fapt care dă numele

Morunglavului) iar zona respectivă se numește și azi „*Gura Iașului*” sau „*Valea Iașilor*” și are o cișmea ca sursă permanentă de apă, care a fost modernizată în anii 1980 prin construirea unui bazin din beton pe partea dinspre pădure. Nativii din zonă vor înțelege despre ce vorbesc. Dacă ne uităm cu atenție cum sunt enumerate în hrisov aceste așezări e simplu de înțeles că, atunci când vorbește de Iași, domnitorul se referă la vâlceaua dintre dealuri descrisă de mine mai sus, aflată în imediata vecinătate spre pârâul Olteț iar, pe toată lunca acestuia până către Ciuturoaia / Știrbei/ Iancu Jianu, ar fi moșia Morunglavul, cu cele două mori de apă ale sale, dintre care una era amplasată lângă puntea din centrul satului Morunglav iar cea de-a doua era amplasată în curba mare a Oltețului, lângă zăvoiu de la Ungureanu sau de lângă Crivina Moruneștilor, după cum i se mai zice. Către satul Comănești, despre care aminteam mai sus, ar fi fost amplasat „*Spinișorul Tomeanilor*” cu cișmelele sale și cu terenul său arabil de pădure, zona cea mai productivă pentru cereale și în zilele noastre, care și astăzi continuă să te lase mut prin măreția peisajelor ei, mai ales primăvara când explodează raiul și se așează acolo spre odihnă.

Fotografia reprezintă „cetatea naturală minunată” unde a fost găsită comoara în anul 2020, locul fiind marcat cu săgeata de sus. Săgeata din stânga imaginii indică cișmeaua de la Gioadă și cea din dreapta cișmeaua de la Vârnoveni. Nu vi se pare că priviți o cetate acoperită de pădure? Aici cred eu că a fost „*Spinișorul Tomeanilor*”.

Cu privire la originea numelui localității am să amintesc câteva păreri în ordinea importanței de substanță a lor, cu precizarea că eu anchiesez la prima părere.

Așadar, istoricul Nicolae Opreșcu Constantin, nativ în satul Morunești, afirmă în „*Monografia comunei Morunglav*” (Ed. Fundației „Universitatea pentru toți”, Slatina, 2004, p. 26) că etimologia este de origine slavonă (Morână – deal, glava – cap), localitatea fiind așezată în Lunca Oltețului străjuită de dealul Morunglavului care se termină, se topește și se scurge în pământ chiar la marginea zonei denumită și azi „*Valea Iașilor (Iașiului)*” sau „*Gura Iașiului*”.

Fotografie cu „*Valea Iașilor*”. Cu săgeata din stânga imaginii arată capul dealului iar cu cea din dreapta, locul cișmelei din zonă

Argumentez poziția mea prin aceea că eu cred că dacii și proto-romanii au locuit cetățile de la Piscul cu Jidovii și din pădurea de deasupra cișmelei de la Gioadă, unde au fost descoperite vestigiile ale locuirii pe aceste meleaguri,

În anii 1930, învățătorul Iliuță Popescu și preotul Alexandru Popescu de la Morunglav au făcut săpături împreună cu elevii școlii în partea de est a satului, așadar în partea stângă a imaginii, descoperind bordeie, șanțuri de apărare, resturi ceramice. Analizând descoperirea, arheologul Constantin Preda, director al Institutului Național de Arheologie, (născut în Morunești) concluziona că aici s-a aflat o așezare daco-romană cu rol de supraveghere a Văii Oltețului. Așa cred și eu. Este prea bine așezat capul de deal, care se ridică semeț ca o fortăreață naturală greu accesibilă, ca oamenii locului să nu fi profitat de avantajele pe care li le oferea relieful.

De asemenea, reputatul istoric Octavian Toropu, autor al volumului „Romanitatea târzie și stră-românii în Dacia Traiană sud-carpatică, în secolele III-XI”, apărută la editura Scrisul Românesc în anul 1976, într-un articol publicat în revista „Înainte” în 20.01.1968, descria așezarea străveche de la „Piscul cu Jidovi” astfel: „*La circa 2 km spre nord-est de comuna Morunglav, raionul Balș, pe un bot de deal împădurit, numit de localnici „Piscul cu Jidovi” se află o așezare datînd din epoca fierului, necunoscută pînă în prezent. Așezarea, în formă aproximativ triunghiulară, este apărută în mod natural, spre nord-vest și sud-est, de două văi adînci, care despart „Piscul cu Jidovi” de „Piscul Porumbiței” și respectiv „Piscul Fîntîinii” și care se unesc spre vest într-o vale mai largă numită „Valea Mănăstirii”.*

În partea de nord-est, unde platoul pe care a fințat așezarea continuă spre „Tufanul Moruneștilor” și de unde putea surveni un atac, așezarea este apărută de un șanț și un val de apărare. Latura de nord—nord-vest a așezării are o lungime de circa 90 m, iar cea de sud—sud-vest de 120 m. Valul care merge în direcția nord—nord-vest depășește în ambele părți suprafața locuibilă, continuînd pe versanții dealului.

În raport cu șanțul, valul se află spre interiorul așezării. La suprafață, el este construit din chirpic ars, continuu și masiv. Are o lungime de 130 m, o lățime, la bază, de 20,70 m și o înălțime de 4.60 m, în zonele în care este mai bine conservat, fiind legat direct de șanț, acesta din urmă avînd o lățime de 14 m și o adîncime de 2,40 m. Pe botul dealului, în partea de sud—sud-est a așezării, de la firul văii și pînă la nivelul așezării, a fost amenajată o cale de acces în lățime de circa 19 m. Ceramica culeasă din interiorul așezării, în majoritate lucrată cu mina, aparține primei epoci a fierului. A fost recoltat și un fragment de ceramică lucrată la roată. Tipul de așezare și tehnica în care sunt construite valul și șanțul de apărare își găsesc asemănare în descoperirile de la Gemeni (Mehedinți), Dobridor (Galicea Mare), Ghercești, Bîrca, Verbicioara, Sușița, Brabova, Valea Rea, Malul Lupului, Coșofenii din Dos și Bucovăț, pentru a aminti numai pe cele din Oltenia, care sînt datate în prima perioadă a epocii fierului (Hallstatt) sau la începutul celei de a doua perioade a aceleiași epoci (Latene). Avînd în vedere aceste analogii și ținînd cont de ceramica descoperită în interiorul așezării, se poate afirma că așezarea fortificată de la Morunglav a fost locuită de o populație geto-dacică, cu circa 2400 de ani în urmă.”

În primele decenii ale anilor 500, s-au așezat aici slavii— neam războinic — care nu munceau pământurile, ci îi îndemnau pe oameni: „*Voi munciți pământurile și noi vă vom lua doar o parte din recolte!*”. Că lucrurile stau așa rezultă din multele denumiri de origine slavonă care s-au păstrat și astăzi pe toată valea Oltețului. Amintesc denumirea localităților. Pe lângă Morunglav și Morunești, găsim Govora, Belgun, Bechet, Bârza... De asemenea, sunt denumiri de zone de relief sau de terenuri agricole și menționez: „**Dolie**”- zonă joasă mlăștinoasă (*de unde și denumirea județului Dolj, care s-a numit o perioadă Dolijii*), „**Decindea**” - teren amplasat dincolo de un râu, „**Oglavnic**”- acoperământul pentru cap al femeilor care transportau banițele pe cap (*prin denaturare i se mai spune și oblamnic*) și exemplele ar putea continua.

O ipoteză ceva mai aparte mi se pare aceea a profesorului Ion Manolescu din Târgu Jiu, originar din Morunglav care susține că originea boierilor Morunglavi ar fi în Vâlcea. După părerea domniei sale ei ar proveni din zona pârâului Morunul ce se varsă în Muierasca pe lângă satele

Glavii și Glăvile. (*Eu nu am găsit aceste date.*)

Aici aş comenta ipoteza, argumentând că în tot Evul mediu, de obicei, boierii luau numele locurilor pe care le stăpâneau și nu invers. Vedeți că și hrisovul domnesc înainte de a pomeni de boieri pomenește numele pământurilor și le trimite cu mult înapoi în istorie. Puteți să observați că pe logica domnului Oprițescu se întemeiază și denumirea de Morunești, adică oameni dintre dealuri, deleni cu alte cuvinte, căci satul este amplasat între două dealuri. Că este așa cum cred eu este justificat și de faptul că sora lui Matei Morunghlav, cea rămasă fără moștenitori și care și-a cedat moșia țăranilor ei, făcându-i moșneni, a preluat numele satului pe care îl stăpânea și se chema Stanca Moruneasca și nu Stanca Morunghlăveanca, deși era născută la fel ca fratele ei Matei tot la Morunghlav. Asta deși ea deținea terenuri și la Morunghlav, o întregă fâșie lată de cca 50 m și lungă de peste trei km, cuprinzând pădure, dealuri și pământ arabil, întinsă până în malul Oltețului care este denumită și astăzi Crivina Moruneștilor. (vezi harta!)

O altă variantă care mie mi se pare fantezistă, este aceea emisă de învățătorul Grigore Constantinescu, care presupunea că denumirea Morunghlav provine din „cap de morun”, (Șt. Ricman-„Contribuții la monografia județului Romanați”, 1928), și spun asta pentru că prezența sturionilor, a morunilor, nu este dovedită în apele interioare ale României. (*Cei mai bizari pești prinși pe apa Oltețului au fost până în anii 1980 țiparii (anghile), dar odată cu construirea barajelor de acumulare de pe râul Olt, migrația acestora în amonte în scopul depunerii icrelor a fost oprită.*)

Prima atestare documentară a boierilor din Morunghlav apare cu peste cincizeci de ani mai târziu după hrisovul lui Vlad Călugărul amintit în preambul, undeva pe la mijlocul secolului al XVI-lea. Astfel, într-un document din anul 1551, domnitorul Mircea Ciobanul–crudul voievod din neamul Drăculeștilor și soț al Doamnei Chiajna,— pomenește pe „boierii Morânglavi” drept cumpărători ai moșiei Bărbărăști (*probabil Bărăști, sat al Morunghlavului. N.A.*) (D.I.R., B, vol. XV, p. 495).

În 13 ianuarie 1587, Mihnea Turcitul dă în stăpânire „Bucșei și Cârstei din Morânglavi și Stanciului din Târsăi, o moșie în Ghioșani, partea lui Ion postelnicul din Arcești...” Același Mihnea Turcitul, la 28 iunie 1590 confirmă „Bucșei și lui Dragomir și Stoicăi și cu fiii lor, moșie în Morânglavi, partea lui Dragomir logofătul și frățâne-său Badii toată oricât se va alege pentru că au cumpărat drept 4200 aspri”.

Chiar și Mihai Viteazul la 3 iunie 1595 confirmă Lupului cu frații săi Radu și Badea stăpânire peste moșia din Bârlui. (*Satul Bârlui era amplasat în partea de Est al actualului sat Poiana Mare. Se pare că a fost distrus totalmente de către turci și atunci oamenii s-au refugiat în jurul unei biserici construite de către niște haiduci sârbi în poiana care mai târziu urma să de a numele satului respectiv.*) Acest document este important și atestă fără dubii că așezarea de la Morunghlav este mai veche decât documentul datat, pentru că boierii care îl stăpâneau erau favoriți ai domniei și erau răsplătiți cu moșii pentru „slujbă dreaptă”

La 6 august 1605 (văleat 7113), un hrisov îi menționează pe popa Ion și fratele său Pătru care cumpără de la Giura a opta parte din tot hotarul satului Șerbănești.

Popa Ion este amintit și la 28 mai 1630 când un document de la Leon vodă Tomșa întărește popii Ianache (Ion) de la Morânglavi și preotesei lui, Chera, fata Buicăi și a popii Pârvu de la Șerbănești o moșie cumpărată de Buica și sora sa Ana de la Giura cel mic. Ianache și Chera sunt strămoșii lui Matei Morunghlav căci popa Ianache are doi fii, pe Giura și Pătrașcu.

Însă pentru lămurirea genealogiei Morunghlavilor, are o importanță deosebită documentul din 25 februarie 1656 emis de domnitorul Constantin Șerban în care scrie că popa Ianache este frate cu Radul Roșu și amândoi sunt fiii lui Pătru Roșu din Morânglavi. Popa Ianache va cumpăra în 1632 „în zilele lui Matei Basarab”, cu 1000 de aspri moșia din Morânglavi, Iași și Tomești de la Vichentie călugărul, devenind un mare proprietar local.

El și urmașii săi vor continua să cumpere și să adauge la avere pământuri și bunuri, sporind-o foarte mult și devenind în acest fel unii dintre boierii de seamă ai țării.

Pentru prima dată boierul Matei Morunghlav este amintit de un hrisov din 1714 de la domnitorul Ștefan Cantacuzino prin care acesta „volnicește pe Matei Morânglavul, fiul lui Dumitrașco diacon,

să umble în toată țara și unde va găsi ai lui țigani și rumâni, fie în sate domnești, bisericesti sau în orașe pribegiți să-i ia pe toți și să îi ducă la casa lui”.

După moartea tatălui lor, Dumitrașcu, Matei Morunglav și sora sa Stanca Moruneasca și-au împărțit moșiile, așa cum spuneam și mai sus. Lui Matei i-au revenit Șerbănești (Vâlcea), Morânglav, unde se și stabilise, a treia parte din Oboga și moșia din Ciomăgești–Argeș pe care o va mări prin cumpărături.

Sora sa, Stanca, va primi Moruneștii precum și celelalte sate și moșii de pe valea Bârluiului, dar și părți din Morunglav (*Crivina Moruneștilor*) și din Oboga.

Matei a construit la Morunglav o casă de zid înaltă, boltită, un fel de castel ale cărui ruine se pot zări și astăzi lângă biserica satului și lângă școala veche. Un document din 22 august 1832, pe când casa încă se mai afla în picioare, o descrie ca fiind „înaltă, boltită, alcătuită din 4 odăi, o cămară, foișor de lemn înaintea casei, cu picioare de lemn”. Casa avea și anexe (magazii, pătule, grajduri) care se găseau la extremitatea sudică a Morânglavului, pe moșia Iașilor. Același document din 1832 menționează și existența unei biserici din piatră (amintită și în „Așezământul casei lui Matei Morânglav” din 1751) ale cărei urme încă se mai văd în cimitirul satului, la mijlocul pantei, cimitir situat în imediata vecinătate a ruinelor casei boierești. Este dovedit că Matei Morunglav a avut pe Olteț două mori pentru cereale, după cum spuneam și mai sus.

Ca să realizăm că erau niște boieri importanți trebuie să amintim că un document din 15 august 1739, pe vremea lui Papură vodă, așadar, după retragerea administrației austriece din Oltenia, ne spune că „Matthaeus Morunglavul ispravnic” era refugiat la Sibiu de unde semnează împreună cu alți mari boieri olteni o petiție prin care cer Camerei Aulice să li se dea cele două posesiuni, Vințul și Vurpărul care au aparținut altădată domnilor munteni.

Întrucât documentul original este redactat în limba latină, se poate concluziona că Matei Morunglav cunoștea această limbă. În orice caz era un om cu știință de carte pentru acea epocă pentru că doar așa se poate explica faptul că era însărcinat cu hotărnicia moșiilor, după cum o dovedește un document din jurul anului 1750 prin care Panaiotis poruncește unui Constantin Popescu a aduce pe Pavel Roșianu și Matei Morânglavul „la hotărâțul moșiei Reace, când or veni sătenii cu popa ” (N. Iorga – „Scrisori de boieri către Hagi Popp”).

Matei Morunglav a fost căsătorit cu Maria și nu au avut copii. De aceea, spre bătrânețe, după ce termină construirea schitului care îi poartă numele, de la Șerbănești (Vâlcea), se va călugări aici sub numele Methodie, închinându-și întreaga avere schitului, deși își ridicase această avere pe exploatarea țăranilor de pe moșiile sale, după obiceiurile timpurilor respective, și nu l-ar fi costat mare lucru să lase o parte din avere și acestora, la fel ca sora sa.

Ca să vă dați seama ce avere acumulase acest boier, vă invit să citim împreună conținutul testamentului său din 01 iulie 1751. Citiți și vă cruciți!

„Așezământul casei mele. Pentru că nedându-mi Dumnezeu copii trupești, am făcut un schit, anume Șerbănești din sud Vâlcea unde iaste hramul Sf. Apostol și evanghelist Matei, și cu soția mea am primit pe călugări în loc de feciori, ca să fie la schit, dând noi schitului, mult, puțin, ce avem tot, ca să fie veșnică pomenire moșilor și strămoșilor și părinților și nouă și tot neamul nostru în veci, după cum arată aicea mai jos ce am dat anume: Moșia Șerbănești ot sud Vâlcea care iaste schitul făcut pe dânsul; Moșia Morânglavi din sud Romanați, cu case, cu biserică de piatră, să fie metoh la schitul Șerbănești; partea a treia din moșia de la Oboga de sud Romanați, care este partea mea; Moșia Ciomăgeștii de sud Argeș, că am moștenire și de cumpărare; Costea țiganul cu țiganca lui și cu copiii lor; Gheorghe țiganul cu țiganca lui și cu copiii lor; Nedelea țiganul cu țiganca lui și cu copiii lor; Preda țiganul cu țiganca lui și cu copiii lor; Neacșu țiganul, Cârjan cu țiganca lui și cu copiii lor; Marin țiganul cu copiii lui; Dumitru țiganul, lăutarul cu țiganca lui și cu copiii lor; Vlad țiganul cu țiganca lui și cu copiii lor; Dafna țiganca cu copiii ei; Ioana țiganca cu copiii ei; 12 boi, 20 de vaci, cu mică, cu mare; 21 de cai, cu mic cu mare; 195 de stupi; 180 de oi, cu mică, cu mare; 180 rămători; 2 roate de moară, la Morânglavi în Olteț; 4 pogoane de vie la Șerbănești; 2 cazane de aramă; 6 tingiri, cu mică cu mare. Acestea ce scriu mai sus le-am dat schitului Șerbănești pentru

pomenirea moșilor și strămoșilor și a părinților și a mea și a tot neamul meu. Și acest schit l-am închinat la Sf. Mănăstire ce iaste zidită de prea înălțatul nostru domn Io Grigore Ghica Voievod, unde să cinstește și să prăznuiește hramul sfântului și marelui mucenic Pantelimon cu așezământul ca să dea acest schit la mănăstire pe an câte taleri 25 ca să fie pentru hrana bolnavilor ce vor fi la această mănăstire, și nouă veșnică pomenire, iar mai multă supărare să n-aibă. Iar ce vor mai prisosi peste acest așezământ să fie pentru hrana călugărilor și pentru călători și pentru dresul și adăpostirea schitului și nici igumenași să nu rânduiască din părinți străini ci tot din obștea ce se va afla la schit. Iar când nu se vor afla din părinți călugări de la schit a fi vrednici să poarte de grije, atunci să puie alți părinți, care să va socoti dintre pământeni, iar nu străini, prin știrea episcopului sf. Mănăstiri Pantelimon și cât voi avea eu viață, fiindcă mi-au pus mătania primind și eu cinu călugărescu la acest schit, să am a chivernisi pe mai sus numitul schit și a munci cât voi putea. Iar de se va întâmpla a muri eu înainte și a rămâne soția mea în urmă, să aibă a se chivernisi tot din trânsa aceasta ce se numescu într-acest testament”...

Și pentru că atunci ca și acum era valabilă zicala scornită de înțelepciunea populară, aceea care spune așa: „*Corb la corb nu-și scoate ochii!*”, iacătă că la 3 iulie 1751, Grigore Ghica voievod, întărește așezământul lui Matei Morunglav și al soției sale Maria, și scutește schitul Morunglavul: „*ca să fie apărat de dăjdiile țării, de haraci, de ajutorință, de dajdia mucaretului, de împrumutări, de zaharele, de cheresteale, de banii salahorilor, și anu carălor și de toate alte angari, orice s-ar întâmpla pe mănăstiri la vreme de trebuință și porunci împărătești, așijderea și de dijmărit, câți stupi, rămători ar avea schitul ale sale drepte bucate, să fie scutit și apărat, de niciunele nici un val și nici o bântuială să nu aibă*”.

După cum observați mai sus țișanii erau robi și erau considerați bunuri mobile, dar să nu vă închipuiți că țărani clăcași ședeau mai pe roze. Nicidecum. Erau cât se poate de exploatați căci pe munca lor se ridicau imensele averi boierești sau mănăstirești, iar Matei Morunglav nu făcea excepție de la regulă. O să redau mai jos un extras din Legea lui Caragea din 1819 care perpetua prevederile legilor domnești anterioare cu privire la clacă. Astfel în legea respectivă pentru clacă se prevedeau următoarele:

„Claca este un chip de clădire în Țara Rumânească și se întocmește când stăpânul moșiei primește pe clăcaș, adecă pe săditoriu, să șază pe moșia lui.

Datoriu este clăcașul să lucreze stăpânului moșiei: 12 zile pe an, și, de se va tocmi de acum înainte vreunul din stăpânii moșiilor cu clăcașul pe mai puține zile, tocmeala aceea să nu aibă tărie, iară, câte tocmele sunt făcute până acum pe mai puține zile decât 12, acele să se păzească.

Care din stăpânii moșiilor cu vicleşug se va tocmi cu clăcașii altuia să-i facă lui clacă mai puține zile decât 12 și-i va trage pe moșia sa, acesta — când se va vădi — să piarză, privilegiul clăcii și să plătească și stăpânului moșiei claca clăcașilor ce au tras.

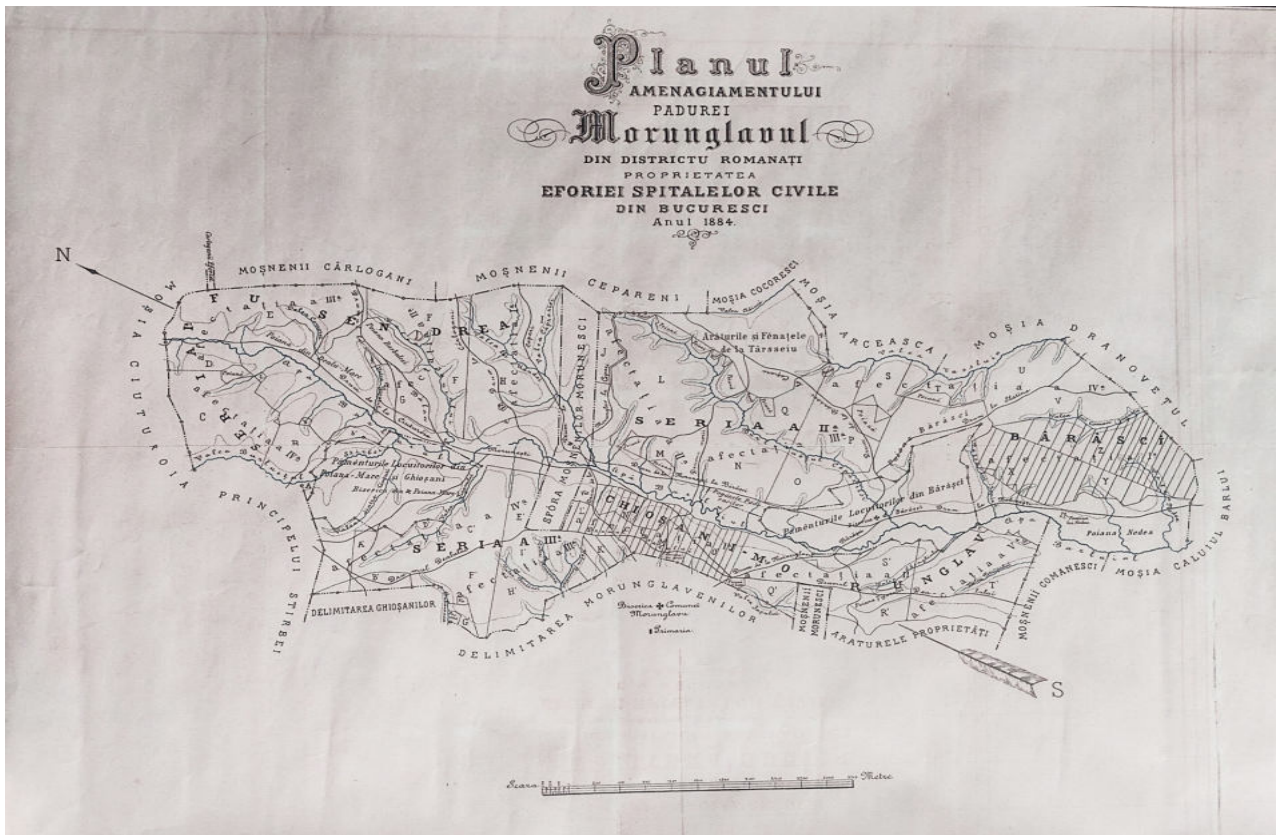
Clăcașul, afară de claca de 12 zile, să are stăpânului moșiei încă o zi primăvara sau toamna, să-i dea și un car de lemne la Crăciun, cărându-le ori la moșia lui sau aiurea, unde are stăpânul trebuință de dânsele, până la un loc cu depărtare de șase ceasuri.

De nu va avea stăpânul nimica a lucra, atunci să-i dea clăcașul un leu de fiecare zi.

Să nu fie volnic stăpânul să aducă pe clăcaș de la moșia ce locuiește pe alta să lucreze, fără numai când moșia [î]i va fi cu depărtare cel mult de trei ceasuri. Clăcașul să nu poată să facă curătură (despădurire) fără voia înscris a stăpânului, cuprinzătoare unde și cât loc să care, iară, urmând împotrivă, să-și piarză osteneala și să ia curătura stăpânului moșiei. Stăpânul să nu poată să ia curătura clăcașului ce o are de la părinți sau o face cu voia stăpânului. [...] Clăcașul, fugind de pe moșie sau murind fără de moștenitori, de nu e dator visteriei, să stăpânească stăpânul casa lui, grădina lui și curăturile lui.

Clăcașii trebuie să dea stăpânului moșiei: din douăzeci vedre din vinul său o vadră domnească (5%), din zece clăi de grâu, de orz, de mei, una (10%), din tot pogonul de porumb patru banițe de porumb bătut sau opt cocoloși cu banițe de ocă 22 (5%), din toate celelalte roduri de la zece 4 una (10%). Toate acestea cărându-le la casa stăpânului ce are pe moșie. Să mai dea de fiecare stup 3

bani, pe fiecare capră 2 bani, pe fiecare turmă de oi, de la Blagoveștenie la Sfântul Gheorghe, dacă fată pe moșie, câte un miel și un leu, iar de fiecare stână brânză și bani, după învoială. Clăcașul să nu vândă vin sau rachiu fără voia stăpânului, să nu facă moară, să nu vâneze pește în heleșteele stăpânului, dar în bălțile Dunării da și atunci să dea stăpânului din zece pești unul...”

Ei, ce ziceți? Înțelegeți acum sursa de îmbogățire a boierilor și a mănăstirilor? Ultimul act cu acest conținut este dat de către boierii din Divanul Craiovei chiar la două zile după Proclamația de la Padeș făcută de Tudor Vladimirescu, actul de naștere al revoluției condusă de el. Astfel, boierii din divan dau anaforă la litigiul dintre clăcași și Mănăstirea Șerbănești-Morunglav prin care hotărăsc ca în continuare clăcașii să respecte obligațiile din legile anterioare, așa cum am arătat mai sus. (Actul cu nr.334 din „Documentele moșiilor schitului Șerbănești-Morunglav din Vâlcea” Arhiva Eforiei Spitalelor Civile din București, transcrise în *OLTENIA ISTORICĂ, SJAN OLT*)

Chiar și după încheierea „Așezământului”, și după ce s-a călugărit, Matei Morunglav a continuat să se îngrijească de averea schitului, în calitate de monah, pe care a continuat să o mărească. Se pare că suprafața totală donată schitului său de către Matei Morunglav însuma peste 2600 de pogoane.

Methodie monahul, adică boierul Matei Morunglav, a murit la 14 septembrie 1756, fapt atestat de „Catastihul de cele ce s-au găsit la Schitul Șerbănești”, dar soarta clăcașilor nu s-a îmbunătățit, după cum ați dedus, nici după ce au trecut în subordinea mănăstirii. Ba în unele cazuri se pare că au fost mult mai oproșiți. Dar asta este o altă poveste.

Eu am vrut să vă transport cumva într-o scurtă epopee istorică izvorâtă din sevele plaiurilor mele natale. Asta pentru că după tată mă trag din neamul moșnenilor din Morunești iar mama mea este urmașă de țărani clăcași din satul Morunglav.

Sunt convins că lucrurile au stat cam la fel în toate satele Valahiei și pot curge valuri de cerneală peste foile albe, dar niciodată nu se vor dezvălui toate adevărurile istoriei. Unele vor rămâne ascunse în străfunduri de uitare pentru a fi descoperite de alte generații sau pentru a rămâne necunoscute până la sfârșitul veacurilor. Eu am vrut doar să aprins un muc de lumânare în negura istoriei Morunglavului.

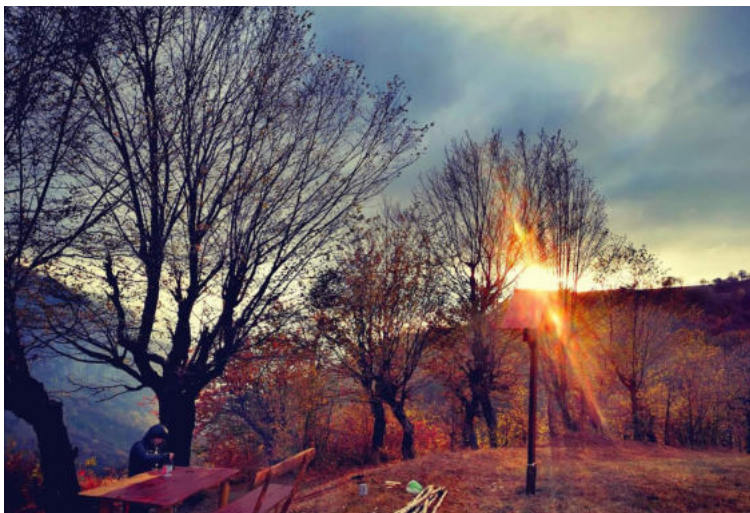
Nicolaie DINCĂ

(S)clipiri în praf...

Acolo sus în cătune, morții sunt cărați cu spinarea la cimitir.

Adică, pe umerii celor rămași în viață.

Când am ajuns ultima dată la nea Luca, la Ineleş, se văita că-l doare rău spinarea. De la căratul preț de jumătate de zi, prin zăpadă până la genunchi, a unui vecin la groapa de la cimitir.

O călătorie stranie prin pădure, pe poteci abrupte de piatră, tot urcând și coborând.

Oamenii aceștia parcă-s din alte timpuri și de pe altă planetă.

Una, cu siguranță, mai bună, mai sănătoasă. La suflet.

Am mers odată vreo câteva ore până la Dobraia, pe poteci de munte, alături de o bătrânică înțeleaptă, cocoșată de o desagă grea, cu care am vorbit despre tot felul de lucruri.

Telefonul pus într-un buzunar al rucsacului nu prea m-a ajutat să

înregistrez mare lucru din vorbele ei dar, în mare tot am mai păstrat câte ceva din lungile discuții.

Aici, o mică parte doar, din poveștile ei despre viața lor. Și moartea lor. A celor de deasupra de nori...

„Mumă, noi pe-aici, nu prea avem vro frică... Ne-am învățat cu greutatele... Noi nu știm ce îs fricile alor de la oraș pentru că, noi ne punem în fiecare zi viața în mâinile lui Dumnezeu și a Maicii Domnului... Neliniștea are de-a face doar cu ziua de mâine și cu ce va fi mâine... Ziua de „azi” e a lui Dumnezeu și a Maicii Domnului... „Mâine” e a ăluia cu coarne... A Ispitorului... Dumneata ști câte fire de păr ai pe cap?”...

„Nu, nu știu!”...

„Ei, vezi?... Dumnezeu știe asta... Și dacă el știe câte fire de păr ai pe cap, de ce să-ți fie mata frică de ziua de mâine?... El știe tot-tot... Noi ne ducem traiul pe coclaurile astea ascunse, departe de oameni... Fără să vrem să fim băgați prea tare în seamă de ai de la oraș... Noi trăim mai mult, în tăcere... Răul, relele și păcatele fac gălăgie multă... Când a creat Dumnezeu lumea și îngerii, El a făcut-o în liniște și-n tăcere... Ca o albină ce umple fagurii de miere în întunericimea stupului... Mata ști că înuntru stupului nu-i lumină?”...

„Așa o fi, cum spui matale... Însă e greu de trăit aici, în cătune... Așa mi se pare mie... Să viețuiești singur și-apoi să fi cărat pe spinarea oamenilor, pe potecile muntelui o jumătate de zi, cum mi-a povestit nea Luca, nu-i deloc simplu”...

„Când ai în suflet pe Dumnezeu și pe Maica Domnului, toate-s ușoare... Nu simți defel lipsuri... Ești îndestulat... Nu simți nici oboseală, nici amărăciune, nici deznădejde, nici necaz”...

„De-asta îmi place mie să urc aici... Pentru că încă mai sunt oameni ca mata, oameni buni pe pământ”...

„Și viperele-s bune... Când nu calci pe ele!... Noi nu ne supărăm pe oameni... Când ne uităm la un om sau la o femeie, vedem pe fața lor chipul lui Iisus și pe a Maicii Domnului... Cum să te superi pe Iisus și pe Maica Domnului?... Noi nu vrem slavă deșartă precum cei de la oraș... Nu vrem nici laude și nici mila celor de la oraș... Noi trăim aici ascunși și răbdători, ca să ne găsească Dumnezeu... Ne-ascundem să ne găsească Dumnezeu și Maica Domnului... Când vrei să fi mai sus ca alții la minte, să ai multe școli și vrei să ai mai multă avere ca alții, nu poți să ai și răbdare”...

„Știi că părintele Cleopa stătea toată ziua retras în rugăciune și ieșea doar o jumătate de oră ca să vorbească cu oamenii ai de veneau la el... Iar el repeta preț de jumătate de oră, cuvântul „răbdare”...

„Răbdarea îl rușinează pe Ispititor... Diavolu e todeauna nerăbdător”...

„Câți ani a avut nea Ilie, mortul pe care l-a cărat nea Luca pe spinare?... Da, mata câți ani ai?... Că unii zic că ai avea vreo 88, alții zic că 90”...

„Nu are niciun folos să ști câți ani a avut omu ăla sau câți am eu... Dumnezeu nu îți numără anii pe care îi trăiești ci, faptele... Bune sau, rele... El ne va judeca și ne va certa pentru că atunci când eram vii, nu L-am căutat și nu L-am rugat să ne-ajute”...

„Bine, faptele... Rugăciunile, binele pe care-l faci... Dar totuși, făcând același lucru zilnic, să dai la oi, la vaci, să le duci în poiană, la conac, să le mulgi, etc, nu te plictisești?... Tot mereu să faci același lucru, zi după zi, mereu și mereu?”...

„Ai auzit dumneata de vreun copil să se plictisească în burta mamei?... Să ia pauză sau să ia vacanță că s-a plictisit?... Acolo e întuneric și locu îngust dar, e multă dragoste... Tot așa și cu noi... Copilul ăla crește în iubirea mamei lui și a lui Dumnezeu și nu se plictisește și nici nu-i e urât singur”...

„Dar când moare vreunul?”...

„Ce dacă moare?... Pentru al de L-a avut în inimă pe Dumnezeu și pe Maica Domnului, ăsta-i abia începutu... Vezi dumneata?... Oamenii de la oraș strâng multe averi dar, giulgiul ăla de-l pui pe mort, n-are buzunare... Alta-i averea ce trebuie adunată... Când se-nchid pleoapele trupești ale omului care L-a avut în suflet pe Dumnezeu și Maica Domnului, se deschid adevărații ochii... Ca și când atunci când a fost în viață, ar fi trăit într-un somn greu”...

- „Nea Luca, m-a sunat nea Lazăr să mă roage să trecem pe la el că, face pomenirea de 40 de zile a bătrânului...”

- Știi domnu Dan mi-a zis și mie, da nu pot merge... Până suim troița, până aduc vitele de pe munte să le mulg, că n-are cine la vite... Duceți-vă că îi pare bine să vă vadă... Da, stați să vă spun ce-a pățit Lazăr cu ajutoru’ de înmormântare al moșului... S-a dus la Reșița să ridice banii... I-au cerut ăia o grămadă de acte... Moșu n-a lucrat niciunde, n-a avut pensie... A trăit doar la coada oilor... A făcut numa 3 ani de armată... Atât.. De unde să le aducă toate ălea ce vreau ei?...

-Păi și ce acte mai voiau în afară de certificatul de deces?...

- Procură, domnu’ Dan...

- De la cine?...

- De la moș...

- Adică de la mort?...

- Da, domn’ Dan... De la decedat... Procură... Mata ai mai auzit așa ceva?...

- Nea Luca... Eu nu mă mai mir demult când aud de-astea... Păi și cum a rezolvat?...

- A tot făcut la drumuri, a vorbit pe-acolo cu unu’ și cu altu’ și până la urmă, a rezolvat...

- Trebuia să întrebe unde-i biroul ăla la care morții semnează procură la ai vii... Moroi ai știia care ne conduc au tot felul de idei ciuce...

- Să-i bată Sfântu’, cu ideile lor... Să facă ce-o vrea, numai să nu-și bată joc de noi... Că să pleci de aici până la Herculane prin pădure 2, 3 ore pe jos și la microbuz și pe urmă la Reșița e greu...

- Ăștia sunt, nea Luca... N-avem ce ne face... Poporu’ a ales după chipul și asemănarea lui...

- Bată-i Sfântu’ de aleși”...

Stâlp de Legământ... Este chiar lângă Troița noastră din Ineț.

Legământul înseamnă angajament, promisiune. Pe care noi îl facem lui Dumnezeu, nouă înșine sau unii altora.

Angajamentul ne face responsabili, serioși, maturi.

Dă sens și scop acțiunilor noastre. În absența vreunui angajament sau scop, suntem predispuși la depresie. Anticamera morții sufletești. Televiziunea și Internetul - și din pricina asta, că ne servesc conserve de gândire sau viață gata trăită, ne infantilizează și cretinizează.

Teologi moderni afirmă că „legământ” e sinonim cu „testament” și că traducerea CORECTĂ a Sfintei Scripturi ar fi „Vechiul și Noul LEGĂMÂNT”.

Pe trunchiul acesta nea Luca a bătut 3 cuie de fier - aduse de mine de la fierarul din Izverna - ce simbolizează JERTFA Mântuitorului.

Cândva, când oamenii nu aveau bani să ridice biserici sau troițe, ei înfingeau 3 cuie într-un trunchi de copac și ăla era Altarul lor. Acolo sărbătoreau sfinții din calendar, acolo se făcea despărțirea de cei plecați, acolo se spuneau legămintele de cununie, acolo se bătea palma pentru învoieli de negustorie, acolo se judecau pricini de către bătrânul înțelept, acolo...

Am aflat toate astea de la un cioban din munții Mehedințului...

Cu nea Iacob ne-ntâlnim adeseori, fie sus aproape de culmea muntelui, călărind mândru ca un haiduc calul lui negru, fie pe poteci cu desagii-n spinare plecat după cine știe ce treabă.

Deși are o vârstă respectabilă, picioarele nu-i stau locului. Și nici mintea.

- „Nea Iacobe... Ce zici mata, pierе lumea?... Că parcă și-a ieșit din toate rosturile!”...

- „Domnu’ Dan... Cum o fi voia lu Dumnezău, așa va fi!”...

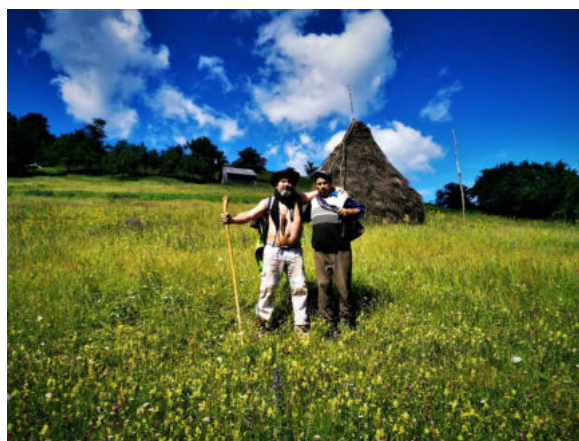
- „Eu cred că mult nu mai e... Că oamenii s-au spurcat rău... Și nici El parcă nu mai îngăduie atâta stricăciune!”...

- „Domnu’ Dan... Dumnezău nu poate să s-a supere pe fâpturile lui... Că El e atoateșitoru la toate cele vazute și nevazute... Și nu ne lasă pierzării...”

Și dacă s-a supără, asta nu-i problemă... Că El ne-a trimis pe Copilu’ lui să ne-mpece cu El... Pe Christos... Dacă-L avem pe Christos în inimă, Dumnezău ne iartă, chiar dacă mai călcăm pe de lături și-L mai supărăm”...

Nea Iacob a îngăduit anu’ trecut, ca noi și nea Luca să ridicăm pe terenul lui - al lui nea Iacob - o Troiță sfințită la care turiștii se opresc și-și aduc aminte să facă semnul Crucii.

Ca să se-mpece cu Dumnezeu...

Dan ALEXOAE

Vatra Dacilor de la Polovragi, o istorie continuă

Turistul ajuns în zona Polovragi din județul Gorj calcă nu doar prin locuri minunate ci și încărcate de istorie. Cheile Oltețului au o lungime de aproximativ doi kilometri, separă Munții Parâng de Munții Căpățâanii și au fost declarate arie naturală protejată de interes național, incluzând și Peștera Polovragi.

Pe platoul Padeș, la o altitudine de circa o mie de metri, pe malul stâng al râului Olteț, se află fortificațiile dacice de la Polovragi. De la această cetate a pornit ideea realizării - în cadrul unei tabere de sculptură -, a unei vetre a dacilor la ieșirea din Cheile Oltețului, în imediata vecinătate a mănăstirii Polovragi. Tabăra de sculptură a avut prima ediție în anul 2018 și se numește „Simboluri dacice în arta lemnului din România”.

Pompiliu Ciolacu, manager interimar al Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Gorj, este cel care are viziunea mereu constructivă asupra acestei tabere.

— **Cum a apărut acest complex arhitectural și sculptural aici, la gura Cheilor Oltețului?**

— *Ideea s-a născut în urmă cu vreo șapte ani (2017, n.n.). Împreună cu Ion Cepoi, directorul de atunci al Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Gorj și cu primarul din Polovragi, Gheorghe Epure, am pus la punct detaliile cu privire la această vatră a dacilor, cum am numit-o. Am făcut niște schițe, le-am prezentat, am găsit un fost coleg de facultate, care sculptează în lemn obiecte mari - porți, sculpturi mari -, am mai găsit încă un prieten la Oradea, a mai avut domnul primar vreo doi-trei sculptori cu drujba și, ușor-ușor, an cu an, am ridicat acest sat dacic. După șase ani ne-am reîntâlnit în spațiul acesta mirific, care nu te mai lasă să mori. Pe mine mă leagă multe lucruri de Polovragi. În primul rând, mi-am pus aici sufletul. Lucrările de aici poate nu sunt apreciate așa cum se cuvine acum, dar sunt convins că în timp vom fi mândri de tot ce am realizat aici. Și nu am fi realizat aceste lucruri fără acești oameni adevărați care au fost alături de noi, domnul primar, domnul viceprimar, cei patru sculptori de anul acesta și toți ceilalți, care de-a lungul anilor și-au plantat creațiile în această vatră.*

Tabăra de sculptură „Simboluri dacice în arta lemnului” de la Polovragi a ajuns în anul 2023 la cea de-a șasea ediție. Nicolae Rotaru, Radu Lazăr, Ștefan Bara și George Bostănică au fost meșterii creatori care anul acesta au scos la lumină din corpul lemnului, cu ajutorul dălților și al drujbei, însemne și simboluri, au creat și ridicat alte porți și alți stâlpi cu aceste însemne dacice ancestrale, au îmbogățit Vatra Dacică, gândită și creată de ei în ani, cu

multă muncă și dăruire.

George Bostănică a început să sculpteze cu drujba puțin înainte de a veni la prima ediție a taberei de sculptură de la Cerna, din Vâlcea, în urmă cu șapte ani. Până atunci locuise în Vrancea, la Jariștea. Acum este de-al locului, a venit în Oltenia unde a și rămas. La Polovragi a venit încă de la prima ediție, de acum șase ani, ușor „autoinvitat” după cum spune artistul. Era la Cerna și s-a gândit să vină și el cu o lucrare începută acolo, de mai mici dimensiuni decât cele pe care le realizează acum. Când primarul Polovragiului a văzut ce și cum lucrează, l-a invitat să rămână și el în tabără alături de ceilalți trei artiști sculptori. De atunci a fost invitat în tabără în fiecare an.

George spune că aici, în Oltenia, are de lucru, sunt pensiuni multe, este turism și are foarte multe comenzi.

El spune că a fost obligat anul acesta „să înghețe” comenzile pentru că nu mai face față. Este foarte mult de muncă pentru genul de lucrări de mari dimensiuni pe care George le poate realiza. El nu își desenează lucrarea. Ar fi imposibil să o facă. El se așază în fața unui buștean cu care intră într-un dialog mut, încercând să vadă și să simtă ce ascunde acesta. Iar când află, scoate acel ceva la lumină.

— **Cum vede George Bostănică într-un buștean lucrarea ce se va naște?**

— *Este cumva ca la șah. Te pui în fața lui și îl studiezi. Îi urmărești*

mișcările lui interioare. Vezi unde trebuie să intri și unde trebuie să lași proeminențele. Vezi totul până la finisaj. Totul ține de imaginație. Și mai trebuie să ai capacitatea de a te adapta. Tu pornești lucrarea dar nu știi cum este lemnul în interior. Poate să fie găunos și atunci trebuie să te adaptezi, să schimbi tema. Asta dacă lucrezi cu imaginația ta, cu fanteziile tale și nu ai o temă impusă.

— **Cât de diferit este ceea ce faci tu cu drujba de ceea ce fac colegii tăi cu dalta?**

— *La mine lucrurile, formele, sunt mai simple.*

— **Cred că despre lucrările tale poți spune orice, George, numai că sunt simple nu poți spune.**

— *Mie mi se pare mai ușor cu drujba. Am lucrat și la daltă. Mi-am confecționat una dintr-o foarfecă. Am făcut la început piese mai mici. Nu știam nimic despre fenomenul ăsta de sculptură cu drujba. Pe urmă m-am apucat. Nu văzusem nicăieri. Am făcut prima dată câteva tăieturi, am degroșat materialul ca să îl pot lua cu dalta. Pe urmă mi-am zis că pot face totul din drujbă. Am descoperit lamele astea mici, cu care lucrez și pot face aproape sută la sută lucrarea fără să apelez la daltă. Dalta o mai folosesc pentru detalii.*

— **Care sunt uneltele tale de lucru?**

— *Drujba, flexul, un finisator cu bandă îngustă pentru locurile mai greu accesibile... La concursurile internaționale se merge strict pe drujbă și cel mult o perie rotativă.*

— **Ai participat la astfel de concursuri internaționale?**

— *Din păcate, până acum nu. Nu am știut sistemul de înscriere. Am fost însă la multe concursuri în țară. În fiecare an sunt cel puțin trei-patru tabere, concursuri, festivaluri.*

— **Sunt mulți practicanți?**

— *La nivelul acesta doar vreo zece, la nivel național. Poate exagerez. Amatori sunt, bineînțeles, mai mulți, poate alți zece, douăzeci.*

— **Cum vezi tu acest mod de a sculpta?**

— *Este un fenomen extraordinar. Se pot face lucruri mari, de impact. Mulți văd și ar vrea să facă dar îți trebuie o oarecare experiență și, în primul rând, viziune.*

— **Te-ai gândit să îți iei un ucenic?**

— *Da, desigur. Doar că este ceva mai dificil, aici nu este ca la băieții de la daltă, să faci niște desene, linii și ce mai folosesc ei ca simbolistică și pe urmă să vină cineva, oricine ar ști să folosească daltă sau unul pe care să-l învești tu cum să folosească o daltă, să accentueze acele linii și simboluri. La ce fac eu, totul ține de viziune, lucru care nu se poate învăța. Plus că mai este un aspect. Greu găsești un om care să fie pe aceeași lungime de undă cu tine.*

Ștefan (Fănică) Bara vine din Huedin, din județul Cluj. Este parcă veșnic în mișcare, se face util oricui are nevoie de ceva, glumește și întreține o atmosferă veselă. A ajuns aici încă de la prima ediție, din anul 2018. Fusese coleg de facultate cu Pompiliu Ciolacu, artist plastic, sculptor, actualul manager al Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Gorj, cel care a pus bazele acestei tabere, și a avut viziunea desfășurării și denumirii acesteia.

— **Cum a ajuns Fănică Bara la Polovragi, în tabăra de sculptură?**

— *Mi-a spus Pompiliu că are un proiect și m-a întrebat dacă aş vrea să particip. I-am zis că pentru ceea ce ne leagă, am să vin. Nu știam exact ce vrea să facă, dar am venit pe baza prieteniei noastre. Mi-a zis: vreau să-mi faci aici o poartă mare, poarta de intrare în Vatra Dacilor pe care o vom face aici, în această poiană. Am făcut-o atunci, în primul an, pe urmă am venit în fiecare an cu domnul Lazăr, de la Bihor și cu nea Nicolae Rotaru. Până acum am făcut cele trei porți de intrare, stâlpi – nici nu mai știu câți. Am lucrat și individual și împreună cu ceilalți, ca să lăsăm oarece după noi.*

— **Cum ți se pare ideea acestui ansamblu sculptural?**

— *O idee foarte bună! Merită felicitări toți cei care s-au implicat, și primarul, și vicele... Ar fi bine să fie în multe locuri din țară astfel de tabere dar...*

— **Lucrul cu lemnul nu este ușor dar, la fel de greu, dacă nu mai greu, este să păstrăm ceea ce s-a făcut. Mai ales că lucrările de aici sunt în aer liber, supuse acțiunii soarelui, ploilor,**

înghețurilor, aerului, insectelor... Cum facem să le păstrăm cât mai mult timp?

— *Comunitatea locală ar trebui să colaboreze mai bine cu meșterii, cu specialiștii pentru că, din păcate nu sunt bine întreținute...*

— **Ne poticnim în lipsa banilor?**

— *Nu cred, pentru că pentru protejarea și păstrarea lucrărilor nu poate fi o sumă mare. Este vorba de idei și de voință. Eu cred că voința ne lipsește.*

— **Am observat că în afară de buna colaborare cu ceilalți meșteri aveți și o prietenie de excepție.**

— *Da, suntem ca o familie. Și nu numai cu ei, ci și cu cei de la primărie. Suntem ca frații, ne ajutăm unii pe alții la nevoie.*

— **De când practici meșteșugul acesta al prelucrării lemnului?**

— *Am „furat” meseria de pe la șapte ani. O moștenesc și din familie. La noi, în Sălaj, în Fildul de Sus, au fost mulți meșteri. Încă mai avem acolo peste cincizeci de porți de lemn. Eu mergeam și mă uitam la ei când lucrau, observam cum fac... Nu aveam voie să pun mâna pe dălți, să nu mă tai sau să le deteriorez.*

— **Ai ucenicit la cineva?**

— *Au fost trei sculptori, vecini. Cam pe la șapte ani și ceva, când a fost dus tăticu și cu frate-miu la coasă, am luat și eu o scândură și o daltă și am început să fac colțișori de lup. Când au venit acasă, eu, mândru de ce am făcut, le-am spus: <<No, și eu știu să sculptez.>> Tata o zâs că n-am făcut-o eu, că făcut-o frate-miu dar frate-miu o zâs că nu, că nu el o făcut-o. Atunci tăticu 'mi-o făcut și mie dălți și am început a lucra. La început nu puteam să fac chiar perfect dar ușor-ușor am reușit să fac ce făceau și ei. După câțiva ani, când am început să progresăm, sculptorul cel bătrân o vinit la noi și-o zâs: <<Mă prunci, io știu însămnă, da' nu știu însămnă atâtea forme. Voi însemnați-le că io le voi închistrica.>> O fost o transmite și de sus în jos, dar și de jos în sus. Lucrez deja de cincizeci de ani.*

— **Vine cineva din urmă în acest meșteșug?**

— *Meșterii bătrâni s-or dus, Dumnezeu să-i ierte, din păcate eu și cu frate-miu ne ocupăm mai mult de sculptură, am și elevi care sculptează ca mine dar, din păcate, se îndeletnicesc cu altceva, cu meserii mai bănoase și fără de atâta muncă.*

— **Ajungem, iată, la întrebarea dacă se poate trăi exclusiv din practicarea unui meșteșug.**

— *Da, se poate. Eu pot să trăiesc. Dacă ești corect cu tine și cu lucrul tău, se poate. Ceea ce faci tu îți duce reclama mai departe.*

— **Mai trebuie să fie și cerere...**

— *Aici automat este un cerc, legătura cu cererea este esențială. Probabil că și de aceea, mulți copii – amu' vorbesc de elevii mei de la Clubul Copiilor din Huedin - sunt inițiați, știu meșteșugul, fac pentru ei, dar dacă nu continuă, nu lucră și pentru alții...*

— **Cum simți tu acest cerc, al cererii și ofertei, este mai strâns, este mai larg?**

— *Depinde și de zonă și de meșter. Meșterii buni au de lucru.*

— **Au de lucru doar în comunitatea lor? Pentru că eu, din Oltenia, nu pot comanda o poartă maramureșană, că nu aș avea ce face cu ea, nu este a zonei.**

— *Sunt privați care au pensiuni, sau sunt instituții muzeale care dau comenzi. De la Grădina Botanică de la Cluj mi-au adus o poză din anii '40 și împreună cu un prieten maghiar am făcut poarta respectând ce era în poză. Meșterii noștri au lucrări în toată țara, chiar și în străinătate.*

— **Dacă eu vin și zic: <<Meștere, eu am bani și chiar dacă sunt din Oltenia, vreau să am o poartă maramureșană!>>, îmi faci acea poartă?**

— *Nu! Fiecare trebuie să își facă ceva specific zonei sale. Eu fac porțile noastre sălăjene numai celor din zona noastră. Cine vrea, bine, cine nu, nu. De dragul tradiției noastre, nu din orgoliu. Fiecare zonă are specificul său, tradițiile sale. Dacă le schimbăm, le amestecăm, ce iese?*

— **De ce crezi tu că meșterii populari nu au o o asociație a lor, la nivel național, care să îi ajute și să le apere drepturile?**

— *Părerea mea este că la nivel de țară nu suntem în stare să ne unim să facem un proiect național. Nu știu de ce. Poate mentalitatea. Nu pot nici să acuz, nici să judec. Sunt oameni în anumite zone care au făcut astfel de asocieri dar problema este la nivel național. Ferice de cei care*

fac local!

— **Dar nu este suficient.**

— *Nu este suficient, totuși, pentru zona aceea tot este ceva. La noi, la Cluj și la Sălaj, nu putem spune că nu sunt sprijiniți meșterii populari, indiferent de meșteșugul pe care îl practică.*

— **Pentru că predai meșteșugul copiilor de la Clubul elevilor, ce părere ai despre sistemul Școlilor Populare care, deși pregătește sute de elevi, nici măcar la două-trei generații nu au scos un meșter practicant al unui meșteșug? Ei sunt obligați să aibă un număr de elevi și nu contează pentru nimeni dacă ei învață sau nu învață.**

— *Aici e un viciu. Depinde și de persoana care predă meșteșugul. Și mai este încă un aspect important: cu mai mult de cinci-șase ucenici nu ai cum să faci. Ori sistemul te obligă să lucrezi cu douăzeci-treizeci de copii. Sunt excepții cei care reușesc să învețe. De obicei, nu în școală se învață, ci pe lângă meșteri, în atelierele lor. Și cu multă muncă, nu așa, de distracție.*

Puțin mai încolo de noi, cu dalta și ciocanul în mâini, lucrează Radu Lazăr. Poate pentru că suntem în Vatra Dacilor, înconjurați de daci sculptați în lemn și multe simboluri dacice, îmi pare că Radu seamănă cu un Zamolxe la tinerețe. Părul lung, barba, ochii iscoditori. El a venit aici din Ceica, județul Bihor. Povestea lui este una deosebită. S-a transformat rapid din antreprenor în meșter popular.

— **Cum s-a petrecut această transformare, Radu?**

— *Aveam un han, o clădire din anul 1917, un fel de casă ardelenescă de țărani. Am restaurat-o și mi-am dorit în fața porții ceva care să atragă atenția clienților. Am căutat pe cineva care să-mi facă o sculptură, ceva, dar nu am găsit decât kitsch-uri din gips sau ciment cu bucătari, cu pirați... Plus că cereau și niște sume colosale. Era prin 2011-2012. Atunci mi-am zis că trebuie să fac eu ceva.*

Am ales lemnul că mi se părea mai lejer de lucrat decât în piatră

sau în marmură. În plus, mie mi se pare că lemnul este materia cea mai apropiată de om. Are același demers prin lume, prin viață: se naște, crește, îmbătrânește, moare, putrezește. Am început să întreb pe unul și pe altul în ce lemn se sculpează și fiecare mi-a spus după cum auzise și el: unul tei, altul nuc, altul frasin... Aveam un vecin, preot greco-catolic, și mi-a zis că îmi dă el un buștean dintr-un tei din curtea bisericii, că avea mai mulți și voia să taie din ei pentru că erau bătrâni și îi era teamă să nu cadă vreunul peste cineva. Am luat bucata de lemn și am dus-o acasă. Nu aveam nicio sculă, aveam o secure care sărea din coadă... Am cioplit buturuga aceea cu atâta ardoare, fără calcule, fără nimic, doar cu viziune, doar din dorința de a scoate ceva de acolo. Am scos un chip de om pe care l-am pus la poartă. La două săptămâni după această întâmplare, s-a oprit la poartă un trecător care a văzut lucrarea și mi-a zis: <<Vreau să cumpăr lucrarea aceasta.>> Nu am vrut să o dau. <<Îți dau pe ea două milioane.>> I-am spus din nou că nu o dau, că este prima mea lucrare și este una de suflet. Atâta a insistat încât la un moment dat, când a spus o sumă care mi s-a părut fabuloasă, i-am zis: <<Adu banii și ți-o dau.>> Și i-am dat-o. Erau bani pe care eu, cu cârciuma, îi făceam poate într-o săptămână dacă nu mai mult, iar lucrarea o făcusem

în câteva ore. Din clipa aia, mi-am zis că asta vreau să fac, toată viața mea. Am simțit mândria și fascinația de a fi prețuit pentru lucrul făcut de tine. Și am simțit și bucuria celui care, luându-mi lucrarea, și-a spus că mi-a luat cel mai de preț lucru pe care eu consideram atunci că l-am făcut.

— **Ascult și nu îmi vine să cred! Vrei să spui că până atunci nu avusesei nimic de-a face cu sculptura?**

— *Nici cu sculptura, nici cu desenul. Pentru că una este să desenezi, alta este să sculptezi, să dai formă.*

— **Spuneai că ai vrut să faci ceva ce nu făceau ceilalți.**

— *După acea primă lucrare vândută, pentru că aveam o afacere care mă întreținea pe mine și familia mea, am început să tot sculpez până când am prins atât de mare drag de sculptură încât am zis că eu vreau să închid orice bisnis pentru că eu, dacă mă dedic unui lucru, vreau să mă dedic în totalitate ca să-i pot acorda toată atenția mea. Am încercat să îmi fac loc în această piață. Nu aveam studii să pot fi membru UAP – nici nu îmi doream, pentru că mi-ar fi deteriorat felul meu de exprimare -, așa că am urmat meșteșugul tradițional pentru că era segmental pe care eu doream să-l practic. Așa că am intrat într-o concurență. Este o paletă destul de restrânsă de obiecte pe care le permite meșteșugul tradițional. Te poți duce pe iconografie, pe troițe – care este monumentul de vază al nației noastre -, pe icoane de vatră – dar la noi în zonă nu am avut -, bănci, lavițe, orice obiect țărănesc încrustat. Dar mobilierul la țărani era foarte limitat, doar strictul necesar, pentru așa era viața lor, simplă. Mi-am spus că dacă intru pe această zonă, am să intru în concurență cu ceilalți meșteri și voi avea de pierdut în fața experienței lor. Așa că am ales să vin cu ceva diferit în această dimensiune, am intrat mai adânc în istoria noastră, iar simbolurile și semnele străbunilor noștri de dinainte de așa-zisa romanizare (eu nu cred în ea!), iar eu vreau să re-unesc lanțul întrerupt, să ne întoarcem până la daci, până la traci și chiar mai departe, până la culturile Cucuteniene și Hamangeniene pe care le-am avut noi înainte și despre care nu știm nimic și poate nu vom ști niciodată. Mergând pe această tematică am avut și am succes, atât de mult încât nu știu cum să mulțumesc divinității pentru acest succes pe care-l am.*

— **Ai simțit vreodată, la târgurile la care expui și vinzi, invidia celorlalți meșteri?**

— *Eu când mă duc la un târg, duc cu mine lucrări cu care umplu o poiană întreagă, cu obiecte la care lucrez poate și două-trei luni. Ceilalți meșteri vin cu obiecte mici, la care lucrează câteva ore. Chiar dacă vând și câștig mai mult, nu am simțit invidia celorlalți. Eu cred că meșterii sunt oameni de suflet și sunt mai mult empatici decât invidioși sau egoiști. Nu este ca în UAP, nu este o concurență din aia acerbă. Plus că mulți dintre ei predau în școli și au și o subvenție statală pe când noi nu avem astfel de subvenții, pe noi nu ne ajută nimeni să supraviețuim.*

— **Fiecare are publicul său, admiratorii și cumpărătorii săi.**

— *Da, doar că trebuie să te gândești cărui public te adresezi. Sunt din cei care cer bani pe lucrările lor de parcă ar fi Michelangelo, Rodin, sau mai știu eu cine. Ei uită că trăiesc într-o țară în care nivelul de trai este cel care este. Și eu așa putea cere mii de euro pe lucrările mele, dar cui să le cer? Să stau în fața unei lucrări și să îmi spun: mamă, ce reușită e, dar nu o pot vinde că e prea scumpă? Nu, eu vreau ca oamenii să se bucure de ceea ce mâinile mele realizează.*

— **Câtă inovare mai încape astăzi în artă?**

— *Infinită! A face artă este expresia dumnezeiască din fiecare dintre noi. Sau satanică, pentru că trebuie să înțelegem lucrul acesta, arta poate înnobila sau poate întuneca sufletul. Avem nevoie și de una, și de alta. Ca să te poți bucura de soare și de zi, trebuie să cunoști bezna așa cum, ca să vezi lumina speranței trebuie să cunoști bezna sufletului. Poți face un obiect în mii de feluri. Dacă îți pui amprenta în ceea ce faci, dacă pui acolo suflet, cineva va vibra cu acel obiect, cineva îl va cumpăra.*

— **Lucrarea își cheamă cumpărătorul sau cumpărătorul este chemat de acea lucrare?**

— *Nu știu dacă este așa, dar o legătură există.*

— **În această tabără care poartă numele „Simboluri dacice în arta lemnului” se lucrează, așa cum îi spune numele, cu simboluri.**

— *Simbolurile noastre străvechi au fost descifrate într-un anume fel de niște specialiști. Cât*

de credibili pot fi ei? Îmi rezerv dreptul de a avea dubii și de a avea viziunea mea. Aceste simboluri nu pot fi citite decât cu sufletul, mintea noastră este prea îngustă pentru a le descifra.

— **Cu ce idei, cu ce gânduri, cu ce emoții vii în această tabără?**

— Sunt prea bătrân ca să mai am emoții. Sunt prea bătrân să îmi fac planuri pentru că știu că întotdeauna locul acesta îmi va da energia pozitivă, iar ideile vin singure și mă pun să lucrez, pentru că Dumnezeu mi le trimite și, după ce mă ridic deasupra lucrării și văd ce am făcut, atunci fac legătura. Am găsit undeva un citat care mi-a plăcut și care se potrivește acestui loc: <<Acesta este locul de unde Dumnezeu a uitat să plece.>> Aici, la Polovragi, în această tabără se adună toate energiile pozitive și tot ce simt eu despre Dacia trecută.

Am lăsat la urmă un personaj decupat parcă din istorie, un dac așa cum probabil arătau dacii, un meșter al lemnului, cu mâini muncite, sfătos și maiestuos de serios. Este Nicolae Rotaru, are 74 de ani și este venit din Crasna, județul Gorj.

— **Cum a ajuns Nicolae Rotaru în tabăra de la Polovragi?**

— Am ajuns aici grație domnului Pompiliu Ciolacu care m-a cooptat și pe mine în echipa de meșteri. Eu știam ceva de la domnul primar Epure dinainte de a începe tabăra, când se discuta despre a se face ceva aici, legat de daci.

— **Am observat că dumneata operezi cu multiple simboluri venite din străfundurile istoriei noastre. Se suprapun ele cu viziunea și ideile lui Pompiliu, cel care a gândit harta acestei vetre a dacilor, cu toate elementele ei?**

— De fiecare dată când îmi dădea să fac ceva, eu ieșeam din planurile dumnealui. Îi ziceam: <<Domnule Pompiliu, lăsați-mă să fac ce știu eu și n-o să vă pară rău.>> De exemplu, Stâlpul Cerului pus acolo, pe Valea Regilor, cum îmi place mie să spun. Și ceilalți stâlpi făcuți de mine. Sunt atâtea lucruri care concură la scoaterea la lumină a tradițiilor noastre moștenite ancestral de la vechii pelasgi geți.

— **Domnule Rotaru, ce credeți dumneavoastră că reprezintă meșterii populari?**

— Meșterii populari sunt ca seva unei plante. Rădăcina trimite seva aceasta în frunze. Iar specialiștii au obligația – și subliniez acestu lucru –, au obligația să ia această sevă și să o propage. Nu sunt alții să facă ce facem noi, meșterii. Nu sunt! Căutați-i dumneavoastră și, dacă îi găsiți, eu mă las în genunchi în fața lor. Eu le-am spus tuturor specialiștilor cu care am vorbit: <<Domnilor, dumneavoastră sunteți răspunzători dacă nu întreprindeți măsuri de salvagardare a acestui neam, a acestui popor măreț.>>

— **Dacă purtătorii de cultură tradițională sunt seva, care ar fi rădăcinile?**

— În 1961, arheologul Vlăsa a descoperit în Tărtăria, lângă muntele Sureanu (potrivit lui Lucian G. Costi Sureanu este alcătuit din trei particule, Su, Re, Anu, adică cele trei forme ale zeului carpatin de aici: Su – al nostru; Re sau Ra – plecat în Egipt și Anu plecat în Mesopotamia), trei plăcuțe, două dreptunghiulare și una discoidală, din lut. Cea discoidală este împărțită în patru

cadrane, prin două linii, una orizontală și una verticală și cuprinde patru grupuri de semne. Aceste semne sunt considerate o adevărată scriere. Cadranele reprezentau cele patru anotimpuri iar liniile, cele patru puncte cardinale. Descoperirea tăblițelor a născut mari controverse. Eu spun așa: cum domnule, în fața evidenței să spui că noi ne tragem din romani? Încrustările de pe cele trei plăcuțe de la Tărtăria se constituie într-o adevărată protolimbă românească, limbă care devansează cultura Sumerului cu 2500 de ani. Și asta o spun paleolingviștii.

— **Cum vede Nicolae Rotaru viitorul meșteșugurilor, în special cel al prelucrării lemnului?**

— Meșterii pun pe masă tot ceea ce ne-a reprezentat și ne reprezintă pe noi, ca popor. Doar specialiștii au pârghiile necesare să încunoștințeze lumea despre ce facem noi. Nu mă refer aici la persoanele noastre. Nu noi contăm, contează ce facem noi. Specialiștii trebuie să-și ia în serios rolul pe care îl au, acela de salvatori.

— **Dar ce facem cu ucenicii?**

— Sunt extrem de puțini, dar, dacă la un județ mai apare din când în când câte unul, lupta este câștigată. Eu am două vârfuri aici, în comună, doi băieți, unul de vreo 23 de ani, celălalt de vreo 14 ani. Au zvăc, au viziune, colaborează cu lemnul. Este fantastic atunci când se produce sinergia aceea om-lemn.

— **Se poate trăi dintr-un meșteșug, așa cum este cel pe care îl practicați dumneavoastră?**

— Nu, nu se poate trăi. Din păcate. Numai dacă meșteșugul acela îl pătăm făcând produse comerciale, vandabile, ceea ce eu nu am făcut niciodată și nici nu voi face.

— **Dar sunt și din cei care fac.**

— Da, sunt mulți care fac, din păcate.

— **În situația asta sunt șanse ca meșteșugurile să fie păstrate curate și să fie duse mai departe?**

— Da, sunt, bineînțeles. Și se vede lucrul ăsta din atelierele promovate de învățământ cu copiii. Ei sunt avizi de cunoaștere, pentru ei este ceva nou, ceva mirific.

— **Da, dar ei nu ajung să practice.**

— Nu ajung să practice pentru că nu au condițiile necesare. Plecând de la ministerul de resort, nu se iau în atenție meșteșugurile. Vedeți dumneavoastră, noi avem o vârstă... Plânge inima în mine că nu se găsește nimeni să preia. Mă întreb mereu, cine preia, cum preia, dacă se pierde meșteșugul respectiv? Meșteșugurile presupun lucru manual, nu să te folosești de mașini. Pentru nimic în lume. Atunci, ce am făcut? Eu, când lucrez ceva, trebuie să văd urma dălții.

În cele două zile, cât am stat acolo, tabăra a fost vizitată de peste trei sute de oameni veniți din toate colțurile țării, unii veniți la Mănăstirea sau la Peștera Polovragi, alții veniți special pentru a vedea sau revedea acest ansamblu sculptural deosebit care poartă numele de Vatra Dacilor, sau, așa cum este numele proiectului, „Simboluri dacice în arta lemnului”. Am întrebat pe câțiva dintre vizitatori despre cum li se pare ideea de a se construi acest ansamblu sculptural și despre cum îi văd ei pe artiștii care îl creează.

„Foarte frumos și foarte bun pentru cultură, pentru copii, pentru noi, în general. Să ne amintim de unde ne tragem. Cine suntem de fapt. Noi am venit din Târgu Jiu, special să vedem această tabără de sculptură și pe sculptori. Este pentru prima dată când venim și ni se pare extraordinar. Oricine a avut inițiativa, sper să continue. Ar trebui să se promoveze mai mult în țară, să se facă

aici excursii, să vadă lumea ce se întâmplă și ce se face aici pentru că este educativ, nu numai pentru copii ci și pentru noi... chiar și pentru mine, la vârsta mea, este interesant să văd pe viu cum se lucrează în lemn. Dacă nu auzeam la radio, nu am fi știut. Este bine că se face publicitate dar ar trebui mai multă.”

„Nouă ni se pare o idee minunată. Ne-am oprit special aici să-i vedem la lucru pe sculptori. Din păcate, nu am aflat din nicio sursă, habar n-aveam că se întâmplă așa ceva aici și că poate fi ceva atât de interesant. Ar trebui popularizată. Noi putem spune la zece persoane, douăzeci, o sută... la <<prietenii>> noștri de pe Facebook, dar altfel cum găsește lumea acest loc și această realizare de altfel deosebită?”

„Foarte interesantă ideea. Știam despre ce se face aici, am și fost, cred că atunci când s-a început, dar de atunci nu am mai venit. Deși văd că sunt destul de mulți turiști cred că ar trebui mai bine promovat. Probabil că majoritatea sunt veniți la mănăstire și află și de acest parc tematic.”

„Este o idee bună și atractivă pentru noi, cei care venim din afară... Noi venim din Dolj. Am fost și la inaugurare și acum am zis să mai venim pentru că acum suntem aici, aproape, la Baia de Fier, locuim la un prieten pe perioada vacanței. Mi se pare bine amenajat și frumos... Și atractiv. Ar trebui mediatizat. Noi voiam să venim mâine pentru că este și evenimentul gastronomic dar soțul a zis să venim și astăzi, că a văzut la televizor și știa că urmează să fie amplasate lucrările realizate în tabăra de sculptură.”

La festivitatea de închidere a taberei au sosit oameni de peste tot, primari și locuitori ai

comunelor din împrejurimi, turiști, prieteni ai artiștilor, reprezentanți ai unor instituții de cultură din județele Olteniei, oameni de presă. Gheorghe Epure, primarul Polovragiului a spus: „Mulțumim bunului Dumnezeu că ne-a învrednicit să prindem această zi, că ne-a învrednicit să mai creem ceva, și pentru că ne-a dăruit această zi frumoasă și acești oameni deosebiți care sunt alături de noi.”

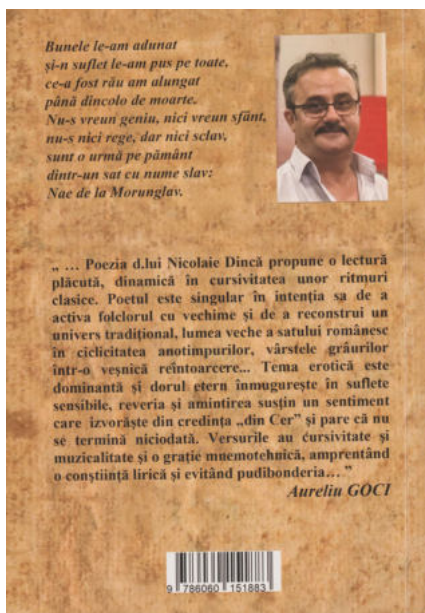
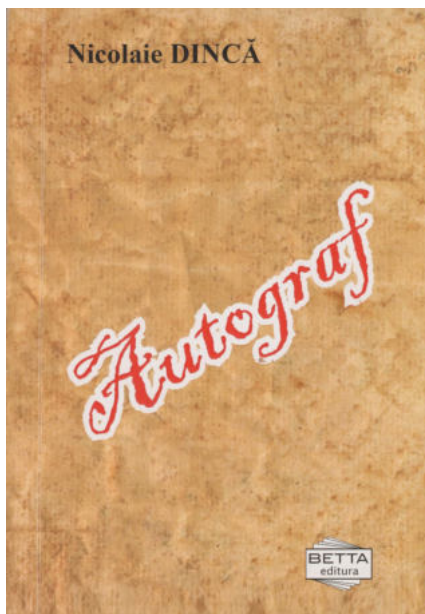
La final, toți cei prezenți s-au putut bucura de savoirea unor mâncăruri tradiționale găsite chiar acolo, în Vatra Dacilor, la foc mai iute sau mai domol, după felul mâncării găsite. Aromele au urcat spre ceruri, ca o ofrandă adusă spiritelor dacilor liberi care ne-au reunit în vatra lor. Gusturile au rămas însă pentru oamenii care au venit să învețe câte ceva din istoria noastră și să se bucure împreună.

Am cunoscut la Polovragi oameni minunați și m-am bucurat de un început de prietenie care sper să fie îndelungată, așa cum sper să fie îndelungată și această vatră a dacilor

pe care ei, acești oameni minunați, au creat-o aici. Iar Polovragiului îi doresc să fie un punct din ce în ce mai mare pe harta turistică și culturală a României.

Valeru CIUREA, UZPR

Critică

Victor RUSU

Nicolaie DINCĂ Autograf

În orașul Slatina, unde s-a stabilit de decenii bune, Nicolaie Dincă este un veritabil corifeu al vieții cultural-artistice și literare, care se bucură de „un potop de simpatii” unanime din partea concetățenilor săi. Aceasta pentru că, pe lângă valoarea incontestabilă a activității sale intense, pasionate, din domeniile în care s-a împlinit total, cu o impresionantă dăruire, este și un personaj fermecător, de un optimism solar, contagios,, însoțit de un umor de calitate, irezistibil.

Larga popularitate și-a dobândit-o, mai întâi, prin complexa și apreciată sa activitate de actor, regizor și autor dramatic, desfășurată în cadrul teatrului de recunoscută valoare din Slatina. În această triplă ipostază, a pus în scenă cu real succes numeroase spectacole de autor. Și totul susținut substanțial valoric de cele câteva volume cu piese de teatru și adaptări remarcabile.

Paralel cu această activitate, Nicolaie Dincă s-a dedicat cu aceeași fervoare și pasiune activității de creație literară, publicând numeroase volume de poezie, fabule și pamflete, poezie satirico-umoristică și proză scurtă umoristică, care nu au trecut neobservate, ignorate de critica literară. Astfel, despre volumele sale de toate genurile și speciile au formulat considerații critice favorabile, între alții, Aureliu Goci, Cornel Udrea, Ion Andreiță,

Mihaela Rădulescu, Nicolae Georgescu, Victor Rusu și Dan Șalapa.

Cel mai cunoscut și apreciat dintre cei mai sus menționați, criticul și istoricul literar Aureliu Goci este autorul unor considerații critice pertinente, demne de a fi evidențiate și reținute.

Scrie prestigiosul critic: „... Fără să atingă amplitudini semnificative sau profunzimi filosofice, poezia d-lui Nicolaie Dincă propune o lectură plăcută, dinamică în cursivitatea unor ritmuri clasice. Poetul este singular în intenția sa de a activa folclorul cu vechime și de a reconstrui un univers tradițional, lumea veche a satului românesc în ciclicitatea anotimpurilor, vârstele grăurilor într-o veșnică reînnoire”.

Dar în câteva fraze, reputatul critic a surprins caracteristicile definatorii ale poeziei lui Nicolae Dincă, precum și motivele tematice predilecte.

Am tot citit cu tristețe considerația critică „formulă poetică expirată, care și-a epuizat resursele stilistice”, formulată mai ales de postmoderniști. Ca dovadă că am capacitatea de a mă obiectiva, voi scrie că eu, cu aceeași insatisfacție și nedumerire citesc și când se scrie despre poezia postmodernistă că „are o estetică minimalistă”. Pentru că nu este deloc „minimalistă”, ci reclamă o selecție de nuclee epice semnificative, revelatoare, o inteligentă și inspirată regie a lor și, mai ales

o bună stăpânire a tainelor și virtuților expresive ale limbajului liric aluziv, care să înfăptuiască glisarea imperceptibilă a substanței epice în plan parabolic, alegoric, simbolic, metaforic, devenind parabolă existențială cu miză majoră sau conform unei excepționale idei și intuiții critice a marelui critic și istoric literar Eugen Simion, din volumul I al monumentalei sale cărți „Scriitori români de azi”, poezia întregă devine o metaforă a unui aspect important al lumii și vieții.

Am scris rândurile de mai sus pentru a-mi „pregăti terenul” în vederea convingerii mele estetice ferme că, de la folclor și până la poezia zilelor noastre, aceasta mi-a îndus conștiința faptului că poezia este ca o ființă fantastică, fascinantă, care are darul uluitor, captivant, de a ni se arăta într-o infinitate de ipostaze și întruchipări, adică în tot atâtea forme lirice, care, practicate de poeți de real talent, nu își epuizează niciodată resursele, posibilitățile de asociere ale cuvintelor fiind și ele infinite.

Într-o confirmare în plus a viabilității convingerii mele se constituie și volumul „Autograf” de Nicolaie Dincă, în care autorul cultivă o poezie imagistă, caligrafiată „în dulcele stil clasic”, cu o prozodie perfectă, generatoare de armonii și vrajă incantatorie.

Principala tematică abordată este cea a iubirii, într-un registru ce traversează calea de la dor, și primii fiori ai lui Eros și până la „erotism și arderi carnale” (Aureliu Goci).

Versurile sunt marcate de autenticitatea trăirilor, de gestică sugestivă și de indicibila delicatețe și candoare a timbrului emoțional: „Marea dragostei e calmă,/ Vino iar iubito! Vino!/ Ia-mi din nou inima-n palmă,/ Dă-i căldură și alin-o!” („Primăvară în noi”, p. 102). Și, la polul opus, al iubirii pătimase, carnală: „Frica mea dispare dintr-odată,/ Când mă ai și mi te dăruie toată”... („Cântec de dragoste”, p. 108).

„Poet cu satu-n glas” (Serghei Esenin), în puternic catalizatoarea descendență românească George Coșbuc, Octavian Goga, Vasile Voiculescu, Ion Pillat, Ion Horea etc., Nicolae Dincă se întoarce adesea la origini, în satele noastre, încă păstrătoare a unor relicve din vârste revolute și, dovedind capacitate, știința de a (re)crea o atmosferă, izbutește să reconstituie nostalgic, învăluitor, civilizația rustică, cultura, arta, datinile, obiceiurile și folclorul satului nostru tradițional.

Viața spirituală a satelor, luminată de duhul sfânt al sărbătorilor religioase, este recuperată și restituită imnic, ceremonios, în poezii animate de inefabili fiori metafizici: „De mai multe secole încoace/ Luminăm cu opaițe de seu/ Nașterea Lui, ce bineface;/ Leru-i ler, vivat poporul meu!// Este ceas de mare sărbătoare -/ Vestea asta-i ca un panaceu,/ Toți creștinii-și spun câte-o urare;/ Leru-i ler, vivat poporul meu!”

Și alte poezii de aceeași factură sunt dedicate altor sărbători religioase, Nicolae Dincă fiind, cred, unul dintre poeții care scrie cu reale reușite poezie religioasă în zilele noastre.

Tot cu religiozitate, cu o iubire ridicată la rang suprem de cult sunt evocați ultimii țărani bătrâni de la sate și, mai ales, mama, în descendența amintită a poeziei tradiționaliste: „Nu mai pot intra, maică bătrână,/ Am să-ți dau binețe peste gard,/ Nici sărutul nu ți-l pun pe mână,/ Deși vreau și buzele mă ard.// Ți-am adus de toate – traista-i plină .../ Știu că-L rogi pe Domnul și pe-Ai Săi/ Să te-ajute iar să iei Lumină/ Înc-o dată cu băieții tăi.// Scald privirea-n lacrimi dureroase/ Când rămâi în poartă și-ți faci cruci/ Și mă rog de Cer să mi te lase/ Măcar câtva timp, să nu te duci” („Lumină singură”, p. 27)

În același registru nostalgic și ușor elegiac, scrie și antologica poezie „Elegie pentru ultimii țărani”: „Când își termina-vor treaba,/ Ultimii noștri țărani,/ Socotindu-se degeaba,/ Vor pleca în Cer sărmani.// Se vor pierde în zări albastre/ Toți, cu inima mânărită/ Că țărâna lumii noastre/ Va rămâne neiuibită.// Când se vor uni cu vântul/ Vom rămâne mici și goi/ Și, nemângâiat, pământul/ Se va răzbuna pe noi”.

Nicolaie Dincă este, în mod indubitabil, un poet care merită să fie luat mai mult în seamă.

Critică

Cristian GHICA

„joi 4”

Când am citit prima oară poemele Corinei pe facebook, am fost uimit de claritatea și simplitatea cu care reușește să-și transmită lăuntricul. Corina scrie atemporal, se așază în realitate și pipăie cu degetele inimii tot ce este dincolo de visare.

Vă vorbesc despre un poet.

Mi-a fost foarte greu să citez fragmente din “joi 4” ca să exemplific de ce această carte este uimitoare. Am citit cartea cu sentimentul că nu pot să spun totul despre aceasta doar cu anumite versuri, ci numai citând poeme întregi. Corina a găsit un nou filon al metaforei. Vede poeme oriunde s-ar uita, în orice obiect, în orice stare, vede versuri plutind în aer. Trăiește într-un univers în care principiul unic este poezia și îi este de ajuns să întindă o mână pentru a culege o alegorie, pe care apoi ne-o traduce și ne-o oferă cu șarm. Citez:

„mă gândesc
să deschid o fabrică de dispărut
în celulele tale...”

Această carte de poezii este o colecție de metafore vibrante și puternice, care inundă cu sentimente și trăiri umane într-un mod inegalabil. Fiecare poezie din această carte este o călătorie emoționantă, care te poartă de la abisul interior uman, la bocancii din hol, până în țăriile cerului. Avem de-a face cu o adevărată lecție semantică. Citez:

„un poem
care zburase mai sus de lună,
vedea cum
se arginta singurătatea...”

Autoarea utilizează metafore ingenioase pentru a exprima idei complexe și pentru a transmite emoții intense. La prima citire, plutește un aer de tristețe în poemele din această carte, însă, pe măsură ce intri în adâncimea versurilor, te invadează o bucurie plină de umor. Autoarea stăpânește cu forță cuvintele, trăiești cu impresia că ea le-a inventat și le ordonează ca un adevărat maestru al sensurilor. Citez:

„chem o pasăre
și-mi șterg simplul de ea...”

Autoarea dezleagă neînțelesul cu acuitate. Cu fiecare pagină descoperi lumi noi, fascinante prin conținut, copleșitoare prin emoție, lumi care sunt pur și simplu o invitație la trăire. Citez:

„astă seară
mi se șterg la ochi
toți copacii de somn.
cred că m-am uitat
prea mult la toamnă...”

Obiectele din jurul Corinei se transformă în vietăți, iar vietățile o ajută să amplifice sentimentele, în așa fel încât cititorul să vadă cu ochiul interior această lume și să își construiască propriile interpretări. Autoarea descifrează natura, dumnezeirea, dragostea, moartea și ni le servește degajată, prin versuri simple. Citez:

„să ne desenăm dragostea
ca pe un metru rotund
sau ca pe un cerc în secundă.
să nu știm că se termină,
să o începem iar și iar, și iar, și iar...”

Cartea Corinei este o încântare, este o carte impresionantă care ilustrează complexitatea condiției umane și a emoțiilor noastre. Poemele sale ne ajută să ne înțelegem mai bine și să ne conectăm cu ceilalți, ne invită să privim lumea în mod diferit și să ne bucurăm de frumusețea vieții.

Poemele Corinei sunt o bucurie continuă, care te urmăresc și după ce lași cartea din mână. Spuneam la început că mi-a fost greu să citez fragmente din “joi 4” și susțin această afirmație. Numai citind fiecare poem cu inima la tine o să intri în profunzimea autoarei. Lasă-te purtat de versurile ei și o să guști din fericirea de a fi. Citez:

„cumpăr șoapte...
le aranjez în jurul gurii
pentru un fel de mâine
când îmi vei ocupa buzele.
locul meu preferat de pe pământ
ești tu...”

Corina Dașoveanu este un poet pur și simplu, fără alte adjective.

Critică

Îndurarea cifrelor

(Corina Dașoveanu – „joi 4”, Ed. Alana, 2022)

Pe marginea legăturilor ezoterice ori psihedelice, ne balansăm și încovoiem pentru a trece ca pe punți fixate incert sub bolți sfârâncioase. Neafându-ne în preaplin, precum nici în neant. Ci într-o subtilitate existențială care se învoiește să ne scoată din ceață pentru a ne defini.

Corina Dașoveanu și-a ales din anturajul temporal, ziua săptămânii care să provoace frisoane de gândire. Ea a pregătit o „joi 4” de negru, ca o porție de abis îmbrăcată în friguri de marmură.

Teritoriul poetei este dintotdeauna perceput ca o panoplie a neliniștii și spaimelor. Nu știm nici măcar dacă plecăm dintr-un punct fix pentru a ajunge în altul, mai degrabă ne-am afla în plin vârtej suspendat între lumi, acolo unde „execut fotografii negre./ am victime rapide.// în special/ lucruri care se întâmplă pe neașteptate/ cum ar fi porunca de a muri/ pe care o dau unui cuvânt./ ...sau orgasmul/ pe care îl are o cafea cu scorțișoară/ când face sex cu întunericul/ din mansardă.// fac fotografii lungi, pe vârfuri,/ să ajungă/ ca niște copii să deschidă ferestre.// am fotografii ireparabile,/ din care curg greșeli și șuruburi./ n-ai cum să dregi o imagine/ cu ideile goale.// fac fotografii nimănu./ astea sunt cele mai grele,/ pentru că/ mămurdăresc de geometrii nesigure./ când nu mai am motive,/ chem o pasăre/ și-mi șterg simplul de ea.” (*)

Trăind periculos, ca în mansarda înțeleșurilor, acolo unde fantasmele se coafează cu vrăbiile, poți crede orice cum ar fi a te afla pretrutindeni unde e nevoie de plauzibil, sau să te dai singur dispărut la cei care încă mai caută eventualități ale fiiței. Astfel: “am interrupt/ obiceiul timpului de a mă ajunge/ în momentul în care am înțeles/ că altfel/ cerul îmi trăgea să moară.// vezi tu, dragostea mea,/ aici s-au scumpit ultimele drumuri,/ umblu în zile rupte, dar curate./ într-un ieri sărac,/ mi-am cusut pe tălpi/ două liniști.// poate/ se vor întâmpla secunde simple, fără tiv,/ când ne vom săruta pe sfârșite.../ unele/ chiar se vor deșira fără să ne spună,/ așa cum se pierde lung, în fir,/ seara în negru.// și pentru că știi/ că iubești cerul viu din spatele somnului,/ am învățat să îți adorm într-un cearcăn.// la tine/ cât e timpul, dragostea mea?/ cât mai costă drumul între două amurguri?” (*)

Ceva mai multă materie palpabilă, opozabilă incredibilului nehotărât în tabloul periodic al elementelor, chiar cu accente de deplină reîntrupare, găsim în „povestea de mentă”: „cel care moare/ spunând o poveste,/ cândva se va întoarce să o termine,/ îmi spunea vânătorul de vise/ și construia o cușcă/ pentru mirosul de mentă/ din somnul meu.// știam de ce nu-mi va prinde/ niciodată povestea./ tăcerea din jurul unui lucru/ e la fel de importantă ca lucrul în sine...// vânătorule,/ în visele mele plouă.../ și multă singurătate frumoasă.// tu nici nu știai/ că singurătatea încetează/ ca ploaia.// dormi, îmi șoptea// eu îmi fabricam o moarte de-o zi/ (seamănă teribil cu somnul)/ și îi zâmbeam/ mai nebună decât luna plină.”

S-ar zice că ar fi scăpat cineva neînecat din furtuna perfectă, atunci când totuși se aude ca umblând la iluzia unui crezut irecuperabil ceasornic al firii: „cumpăr șoapte.../ le aranjez în jurul gurii/ pentru un fel de mâine/ când îmi vei ocupa buzele./ locul meu preferat de pe pământ ești tu.” (*)

Probabil că din altă parte de aranjare a totului, toate aceste amprente de negură vor fi tocmai fire duioase ale obiectualizării, iar Corina Dașoveanu ne va surprinde cu într-o inversare galantă a nălucirii... „dacă am ieși mai târziu/ să ne plimbăm/ printr-un parc de pe lună/ am vedea cum apune pământul” (*)

Dar așa cum e acum, este bine, de nerefuzat din perspectivele poeziei de forță și pe considerentele bine încheiate!

Daniel MARIAN

Proză

Cristian SĂILEANU

Fragment din „Parcul cu scorpioni”, Editura Eikon 2023

– Stai jos, turcule, zice Șoagăru și și flexează mușchii uriași. Și tu, țigane, tu, Tănase, vino dreacu și stai jos, așază’te’n cur pă bancă, că știi că ăsta nu’ncepe povestea dacă nu ie toți cu gura căscată la iel. Gata, Nae, stă toți jos, domle. Hai, zi’i.

– Barca în care naviga Ulise a naufragiat când s’a izbit de niște stânci ascuțite.

– Aia ce’i, Nae? Nau... cum? întreabă timid Tănase țiganu.

– Naufragiat? Înseamnă că s’a scufundat, Tănase. Era la vreme de furtună, așa că toți marinarii, toți tovarășii lui de drum s’au înecat. Doar Ulise, ajutat de zeița Palas Atena, a scăpat cu viață, deși și el era hărtănit rău...

– Auzi, Nae, întreabă preocupat Beget Gevdet Murat, da’... cum e, tată, cu zeițele astea? Ce ie, adică, o zeiță? O gagică mișto dă tot, adică?

– O zeiță e un fel de Dumnezeu mai mic, numai că grecii nu aveau doar unul, ci aveau mai mulți, și fiecare se ocupa de parcela lui... Unul cu apele, altul cu comerțul, altul ce fierăria...

– Avea grecii un Dumnezeu care iera fierar? se umflă în pene Tănase. Ăla era țigan, mâncaț’aș!

– Dați în mă’sa grecii ăștia, nene, zice Cornel Excrocu, gânditor. ăștia avea mai mult de’un Dumnezeu? Să n’am parte dacă nu mă conversez și io la religia lor.

– Mă rog, cum spuneam, marea e agitată, Ulise se agață cu mâinile de pietre, își sfârtecă degetele, își zdeleşte genunchii, valurile îl izbesc de stânci, tot pieptul și brațele îi sunt o carne vie, își pierde toate hainele de pe el, dar reușește cu chiu cu vai să iasă la mal. E gol golul și e vreme de seară, iar el e mort de oboseală, după lupta cu apele. Se târăște până la un pâlce de măslini, se înveleşte cu niște crengi, cu niște frunze, și adoarme. În vremea asta, Palas Atena, zeița de care v’am spus, ce’i dă prin gând idea... Ia să mă duc eu la curtea regelui și s’o trimit pe fata regelui, pe prințesă, pe Nausica, încoace, la râu, că tot trebuie să’și spele zestrea de măritiș. Ei bine, Nausica avea vreo optsprezece anișori...

– Tocmai bună dă'nțepat, să muară mama, zice sentențios Ghiorghe țiganu. Că la opșpe ani știi cum stă carnea pã iele... țeapănă, nene. Își dă cu țățele'n nas...

– Așa e, Ghiorghe, e Nae de acord. Și Nausica asta era țeapănă... A doua zi de dimineată, împinsă de la spate de zeiță, vine, deci, Nausica cu prietenele ei să spele rufele la râu... Și de, ca fetele... Mai spală, mai nu spală, dar de alergat aleargă, se hârjonesc, chicotesc...

– Când, mă, Nae? Când să'ntâmpla chestia asta? nu'și revine din mirare Castravete.

– Cam când a fost războiul din Troia, Șerbane? se întoarce Nae către studentul la medicină.

– Acum vreo trei mii... trei mii trei sute de ani, castraveciorule, spune Șerban.

– Și cum ții tu minte toate astea, Nae? se holbează Castravete la Bambina.

– Bă tu chiar ai nebunit dă cap? se răstește Șoagăru la el. Lasă'l, domle, să spună povestea.

– Deci, fetele chicotesc și se hârjonesc, fac ele ce fac și'l trezesc din somn pe Ulise. Și iese Ulise pe plajă să vadă cine și cum...

– Păi, nu ziceai tu că Bulise ăsta rămăsese'n pula goală? râde gros Aurică, hoțul de buzunare.

– Băi, ce memorie ai tu, Aurele, râde pe sub mustață Nae. Fotografică! Așa e, Ulise era gol goluț. Iese el în fața prințesei... se uită prințesa la el... se uită el la prințesă... Nici nu știi unde se uita mai întâi prințesa... Eu zic că Nausicăi ceva ceva i'o fi plăcut, că îi zice, De unde ești, străine?... Uite, eu tocmai îmi spălam zestrea la râu, că mi'a venit vremea să mă însor, îi bate ea un apropos...

– Precis că avea Ulise ăsta al tău o drâmbă de se pleznea cu ea de genunchi, zice hâtru Meyer Meyer.

– Ceva ceva i'o fi plăcut fetei... de l'a învățat pe Ulise cum să'i intre pe sub piele măică'sii de i'a dat o barcă să se ducă acasă... Ce să te miri că l'a plăcut fata, când îl ținuse șapte ani pe insula ei una, Calypso, o nimfă... I'a zis Calipso, Ulise, băiatule, însoară'te cu mine și te fac nemuritor...

– Cum adicătelea... nemuritor, Nae? Aia ce ie? se holbează Șoagăru la Nae.

– Adică să nu mai moară niciodată.

– Mișto! gândește cu voce tare hoțul de buzunare. Și Bulise n'a vrut?

– N'a vrut, Aurică. Zicea că s'ar fi plictisit...

– Pă bune, avea dreptate, își dă cu părerea Excroc. Păi, îți dai tu seama, Aurică... Îți muare nevasta, mă rog, treacă dă la noi, da pormă îți muare copiii, și pormă îți mai muare și nepoții, și tu tot țiparu' ăla'l freci...

– Și pân la urmă s'a'nsuratără ăștia doi, Nae? Bulise, sau cum îi zice, cu asta..., cu Nausica? întrebă Beget.

– Ce să se'nsoare, Begețelule, că îl aștepta Penelopa, nevasta, și copilul acasă...

– Și toate astea, adică când s'a uitat Nausica la ștremeleagu lu Bulise, când i s'a scufundat bărcili, s'a'ntâmplat acu cinșpe mii dă ani, Nae?

– Cam așa ceva, Castravete...

Anton nici nu apucă bine să pună degetul pe sonerie și un cor de lătrături se aud dinăuntru.

– Latră soneria, se gândește el. Sau mai bine zis, sună câinii.

Anton nu știe câți sunt, patru sau cinci, dar fiecare patrușed are un ton diferit. Doi sau trei, ale căror nume nu le știe pentru că nu i'au fost niciodată prezentați oficial, latră amarnic dintr'o altă cameră a cărei ușă e încuiată cu cheia pe întreaga durată a șederii lui în apartamentul Moruzenilor de pe Dragoș Vodă 28, etaj doi. Câinii sechestrați acolo sunt, i s'a spus, foarte agresivi. Din cei aflați în libertate, Codruța latră gros, căci este un câine mărișor, o semilupă, după cum i s'a destăinuit doamna Moruzi. Maia, botezată astfel pentru că este la fel de elegantă în mișcări ca marea balerină Maia Plisețkaia, asta o știe de la Nuca, latră mai puțin și întărâtat, numai că trebuie să'ți ferești gleznele, căci nu știi niciodată dacă nu cumva s'a sculat cu fața la cearșaf în ziua aia. Sculatul unui

câine cu fața la cearșaf nu e o metaforă prost aleasă, ci e adevărul adevărat, pentru că Maia doarme în pat cu doamna Moruzi.

– Îmi ține de cald pe timpul iernii, explică liniștită și cu capul sus doamna Moruzi, o filozoafă pe care toți tinerii din cartier o numesc Tanti Vera. Baba, al treilea patruped căruia îi este permisă libera mișcare prin spațiul Schengen al apartamentului, e mică, cărlionțată și surdă, și când începe să latre o uită Dumnezeu lătrând, nici ea nu mai știe de ce și la cine. Pe Baba trebuie s'o iei în brațe ca s'o liniștești, i'a explicat doamna Moruzi cu fatalism lui Anton cu două săptămâni în urmă. Vezi tu, Baba e surdă, și surzii sunt toți foarte tandri.

Dacă Anton o iubește pentru ceva pe Tanti Vera este exact pentru această capacitate a ei de a trece de la particular la general, de a trage concluzii, de a pleca de la tandrețea individuală a Babeii, și de a face transferul logic și profund către tandrețea tuturor surzilor, indiferent de numărul picioarelor.

Anton se mută de pe un picior pe celălalt și respiră adânc. Respiră ca să'i ajungă pentru o oră, căci știe că aerul din apartamentul Moruzinilor este îmbibat de grele și îngreșetoare miasme. Îi deschide ușa Florina, sora cea furioasă.

– Intră, Antoane, îi spune cu o voce prietenoasă și cu un zâmbet îmbietor. Plecați, fi'r'ați ai dracului, schimbă ea registrul, și urlă la câini. Apoi o șutează cu șpițul în burtă pe Maia, care fuge schelălăind din drum. Lua v'ar dracu de javre pișăcioase! Intră, intră, Antoane, zice cu o privire caldă în direcția lui. Nucaaa! Núca! A venit Anton.

Anton înaintează cu grijă, privind în jos, ocolind bălțile de urină de câine și de pisică. Trei sau patru pisici schiloade, cu blana jerpelită îl privesc chiorăș, cocoțate pe mobile, și miaună enervate, protestând apariția unui intrus în paradisi. Dintr'o cameră alăturată apare grăbită Nuca, sora cea blândă, artista cu capul în nori.

– Bună, Antoane, îi zâmbeste ea. Îți fac o cafea?

– Nu, nu! spune Anton repede. Te rog, nu te deranja. Nici nu mă prea omor eu după cafea, minte el mai abitir ca Fidel Castro.

– A, nu'i niciun deranj! Un ceai, atunci? Un pahar cu lapte? Fără caimac, știu, căci un om sensibil ca tine sunt sigură, absolut sigură, că nu suportă caimacul...

– Nimic, absolut nimic, mulțumesc Nuca. Ești foarte drăguță, dar hai să ne'apucăm de treabă. Unde'i Tanti Vera?

Prima oară când a intrat în casa Moruzenilor, ca profesor particular al Țucăii, Anton a comis marea, colosala greșală de a accepta o cafea făcută de mânuța elevei lui. Mare imprudență! Cafeaua era specialitatea casei, adică cu... păr. Cu păr de câine. Sau de pisică, parcă cine mai putea ști. Păr vechi, lipit, cimentat de săptămâni, de luni de zile pe dinafara ceștii; și păr nou, plutind în cafea.

– Și acum ce fac? s'a întrebat Anton cuprins de panică. S'o beau, nu pot, căci precis îmi vărs mațele de scârbă. Să n'o beau, iar nu pot, căci îmi supăr eleva și amfitrioana, pe Tanti Vera. S'a făcut că, luat cu lecția, a uitat de cafea. De atunci refuză categoric orice tratație în Casa Moruzi.

Tanti Vera i'a mărturisit – asta de curând – adevărul. Inițial a aranjat lecțiile particulare de engleză pentru că Nuca se îndrăgostise de el.

– Ce mi'am zis, pune ea cu energie cărțile pe masă, dacă vă pun împreună la aceeași masă de trei, patru ori pe săptămână, ochii văd, inima cere, și poate că te aduc în familie ca ginere. Dar asta a fost la început, dragul meu. Am tras cu urechea să văd dacă, vorba lui Nenea Iancu, tu și Nuca compătimiți împreună. După primele trei lecții de engleză, însă, am uitat de măritiș și mi'am dat seama că am dat peste o mină de aur. Am lăsat codoșlăcul la o parte și m'am așezat cu voi la masă. Ești o minune de profesor.

Ștergându'se pe mâini cu un prosop care în antichitate, cândva, pe timpul glorioasei domnii a lui Pericle, era probabil alb, dar cu timpul a luat o nuanță hotărâtă de de gri închis, intră și Tanti

Vera. E mititică și are o față smochinită, cu trăsături masculine. Pe buza de sus îi ondulează trei sau patru fire lungi de păr, cărunte. Tanti Vera lasă prosopul pe marginea unui scaun de unde este imediat tras jos de Codruța, semilupa. Codruța târâște prosopul în dinți prin două bălți de urină, apoi îl scutură cu mișcări furioase, zmcind viguros din cap și stârnind nori de praf și păr. Nici mama, nici fiica nu reacționează în niciun fel.

– Care mi’ ai luat fotografiile? bagă capul pe ușă Florina, sora cea furioasă, și urlă la elevele lui Anton.

– N’ a umblat nimeni cu fotografiile tale, Florina, zice blând Nuca. Caută’ le în cameră la tine. Trebuie să fie pe’ acolo, pe undeva.

– Aș, de unde, zice Tanti Vera în aparteu. Le ascunde ea, ca să aibă motiv după aia să urle la noi. Grigore, spune ea cântat peste umăr, ți’ ai luat medicamentul? Grigoore! cântă ea.

– Da, mamă, se aude vocea liniștită a lui Grigore din cealaltă cameră. Mi’ l iau acum.

Grigore este geamănul Nucăi, și un bun prieten de’ al lui Anton. Este un om de o bunătate și o blândețe demne de un sfânt mucenic, incapabil să insulte sau să facă rău cuiva, incapabil să dea o muscă afară din casă. Cu un an în urmă, însă, Grigore a început să se comporte ciudat, să audă voci, să declare că este convins că este urmărit pas cu pas de securitate, să fie sigur că se trage de brăcinari cu Dumnezeu cu care, își spune cu multă seriozitate, are lungi colocvii... Doctorii, după ce au stat de vorbă cu el, au anunțat’ o pe Tanti Vera că Grigore suferă de o schizofrenie incipientă. De atunci, de la ultima vizită la doctor, schizofrenia s’ a instalat permanent, are acum state vechi de serviciu, și Grigore a început să se împotmolească la făcutate.

– Dar ia’ ți’ l acum, în clipa asta, strigă Tanti Vera. În clipa asta, Grigore.

– În clipa asta, mamă, este de acord Grigore.

– Fi’ r’ ați ai dracu să fiți, strigă Florina. Cine v’ a dat vouă voie să umblați cu fotografiile mele?

– Florina, draga mea, n’ a umblat nimeni cu fotografiile tale, zice liniștită Nuca. Adu’ ți aminte unde le’ ai pus.

– Grigore, ți’ ai luat medicamentul?

– Mi’ l iau, mamă, mi’ l iau.

– Ia’ l chiar acum, fără întârziere.

– Mi’ l iau acum, fără întârziere.

– Fi’ r’ ați ai dracu să fiți, bagă din nou capul pe ușă Florina. Scuză’ mă Antoane, îi zâmbește ea cald lui Anton. Da’ r’ ar dracu’ n voi! Idioții dracu!

Odată începută lecția, lucrurile merg minunat. Atât mama cât și fiica sunt femei cu o inteligență superioară. Tanti Vera are un doctorat în filozofie la Sorbona și altul în Arta Renașterii la Universitatea din Bologna, și vorbește italienește și franțuzește fără accent. Nuca e studentă în anul patru la Conservator și cântă la pian și la vioară îngerește, dar nu numai atât. Drept mulțumire că o învăță englezește, sau poate ca să fie singură cu Anton, l’ a vizitat pe neașteptate acasă și i’ a pictat o pădure pe geamul camerei. A venit fără pensulă și fără șevalet. A pictat înmuind buricele degetelor în niște cutii cu vopsea. O pădure s’ a născut din trei mișcări ondulate ale mâinii. Este o femeie de care, teoretic, Anton s’ ar putea îndrăgosti, dacă n’ ar vedea cu ochii lui că suferă, ca și fratele ei geamăn, de schizofrenie, și dacă nu ar fi atât de îngrozitor, atât de înspăimântător de murdară.

Termină lecția și Nuca îl conduce până la ușă. Își iau la revedere călduros. Anton respiră adânc, o ia alene pe scări în jos, și din spatele ușii aude,

– Grigore, ți’ ai luat medicamentul? Fi’ r’ ați ai dracului să fiți de hoți. Mi’ l iau chiar acum, mamă. Caută’ le la tine prin sertare, Florina. Dar acum, Grigore, acum. Fără întârziere. Ar trebui să vă crăp la toți capetele alea de nebuni. Cu satârul ar trebui să vă despice țestele. Fără nicio întârziere, mamă. Da’ r’ ar boala’ n voi! Nu ți’ a luat nimeni nicio fotografie, Florina. Le’ ai ascuns tu pe’ acolo, pe undeva. Noi nici nu intrăm la tine în cameră.

Proză

Cristian GHICA

LAȘUL

– Ce este dragostea?

Mă privea cu ochii lui mari și aștepta răspuns. Ce să-i spun? Că e o pramatie spirituală? Că nu mai vreau să mai am de-a face cu el?

Eram în hol, pe picior de plecare. M-am uitat în oglindă și aveam o față de nerecunoscut.

Îmi venea să-i dau cu masa în cap. Să-l omor nu era o soluție, mai ales că nu mă pricep la omoruri. Așa că nu i-am dat cu masa în cap.

Îmi venea să-i rup o mână, aia dreaptă, pe care și-o trecea adesea prin păr. Dar nu i-am rupt-o nici măcar pe stânga. Nu voiam să rămână schilod.

Mi-a trecut prin cap să-l iau într-o serie de pumni, să-l văd cum se milogeste să încetez, cu sângele șiroind pe gresia din hol, abia mai scoțând cuvintele printre buzele sfâșiate. Dar nu sunt violent.

M-am abținut.

– Trebuie să plec, i-am zis.

Și am plecat. L-am lăsat în hol, cu întrebarea plutind în aer. Fuga mea ascundea o lașitate reprimată, pe care nu voiam să mi-o recunosc. Sunt laș, nu am curaj să afirm ce cred atunci când trebuie. Cu prețul îndurării unei nedreptăți dureroase, l-am lăsat să mă terfelească. Mă durea, dar asta sunt. El, în schimb, nu are nicio reținere în a-mi spune ce crede despre mine, nu mă menajează niciodată. Știam că nu are dreptate, simțeam cum mă ard cuvintele lui și tot ce făceam era să-mi îngrijesc arsurile.

– Ai fost un prost, mi-a zis de dimineață. Prost, prost. De ce o mai cauți? Nu ți-e clar? Las-o, uit o, renunță la ea. E doar o femeie. Nu ți-a transmis mesaje că nu te vrea? Când ai vrut să o săruți a întors capul, apoi, a doua oară, te-a respins și ți-a zis că nu e momentul, mai mult, când erați în parc a plecat dintr-o dată fără să îți dea nicio explicație. Ai fugit după ea și ți a zis că se grăbește. Se grăbește? Să plece de lângă tine, fără un cuvânt? Ce femeie este asta? A, te-a sărutat ea pe obraz, după ce i-ai dus un măștișor handmade și gata, te-ai topit. Normal, o femeie matură știe cum să te joace pe degete. Păi, un sărut pe obraz primește orice bărbat de la o curvă, după ce o plătește. Revino-ți, lumea nu-i făcută doar dintr-atât. Tu habar nu ai ce este dragostea. Ce este dragostea?

Pentru mine dragostea era ea, dar, pentru el, nu. Are impresia că dragostea este un fel de mâncare, iei o rețetă de pe net și te apuci de gătit. Dacă îi place partenerului, e gata fericirea. Nu aveam ce să-i răspund, mai ales că știam că nu o să înțeleagă. Am preferat să plec.

Aveam treabă. Cel puțin așa mi-am zis, ca să plec mai repede. La birou totul s-a întâmplat pe fugă, de parcă se apropia un asteroid și trebuia să termin treaba în câteva clipe. Am plecat cât am putut de repede, nu mi se potrivea ritmul. Eram cu gândul la ea și încercam să uit tot ce îmi zisese el despre ea.

Am așteptat-o la Universitate, dar nu a venit. Am stat o oră. Am fumat țigară de la țigară. Mi-am luat un covrig, am mușcat o dată din el și l-am aruncat. Credeam că îmi era rău de la stomac, pentru că nu mâncasem, dar îmi era rău din oase. Tremurau și parcă erau moi. Trecătorii apatici erau indiferenți la neliniștea mea. Am plecat spre apartamentul unde locuia. O fi uitat că avem întâlnire, mi-am zis. Nu a răspuns nimeni la ușă. Vedeam în ceață. Nu mai auzeam niciun sunet. Și trebuia să mă întorc acasă, unde îl găseam pe Cristian croit pe mine. Nu te mai poți concentra, nu mai ai chef de

nimic. La muncă dai rateuri, nu mai ai grijă de tine nici acasă, nu speli nici măcar un pahar... tralala, tralala, mă ținea numai în șuturi. Dar... dacă avea dreptate? Nu puteam să accept.

Stăteam de doi ani împreună (sau de trei? am pierdut noțiunea timpului) fiecare cu camera lui, el găsisese apartamentul și era un chilipir, închiriat de la o cunoștință. Își asumase rolul celui cu mai multă experiență și mă cotonogea. Nu puteam să plec de acolo, prețurile la chirii erau triple față de cât plăteam. Dar nici să rămân nu mai puteam. Așa se întâmplă dacă lași un om să-ți intre în viață, îi accepți perorațiile despre cum e mai bine, începe să creadă că are dreptate și, dacă nu faci ca el, devine agresiv în discurs.

Îl și auzeam: Iar te-ai dus la ea, nu-ți mai bagi mințile în cap, unde vrei să ajungi, gândește-te că îți spun toate astea ca prieten, îți vreau binele. Nu zic să nu ai o relație cu ea, dar trebuie să înțelegi că o relație de dragoste este biunivocă, și de la tine către ea și de la ea către tine, dacă este doar într-un singur sens este dragoste oarbă, care te distruge. Ia în considerare vârsta ei, ce vrea de la viață, să fim serioși, nicio femeie nu vrea să se încurce cu un prăpădit, angajat pe salariu mediu, pentru o relație de durată. Hai să o luăm matematic. Prin reducere la absurd, să presupunem că două paralele se întâlnesc într-un punct, în spațiu, dar cât le-a trebuit lor să se întâlnească dacă sunt paralele? Doar printr-o presupunere s-au întâlnit, a fost nevoie de o întregă gașcă de matematicieni ca să rezolve întâlnirea dintre două paralele și nici atunci nu au reușit, decât introducând termenul absurd. Așa este și cu dragostea ta, voi sunteți ca două drepte paralele și aveți nevoie de absurd să vă întâlniți. Ce, e greu de înțeles că ea nu te vrea? E imposibil să-ți dai seama că tu iubești în gol?

Am sunat la ușă, când am ajuns acasă, pentru că nu-mi găseam cheile. Nu a răspuns nimeni. Buzunarul stâng, buzunarul drept, spate, piept, poate am uitat cheile la birou. Erau în geantă. În casă, liniște. Dezordine. Mi-am pus Bolero de Ravel și m-am apucat să gătesc o frittata, ca să uit de tot.

A intrat val-vârtej Cristian.

– Ce bine miroase. Omletă?

– Frittata, i-am zis.

– Ce abureală! Adică omletă cu ce mai găsești prin frigider, o șuncă, un ardei, ce-o fi pe acolo, dar e mai cool să-i zici frittata, adică noi nu mai mâncăm mămăligă acum, mâncăm polenta, nu ne mai face mamaie un pilaf, o ardem pe risotto și alte rahaturi.

Mi-a trecut pofta de mâncare. Avea de comentat despre orice. De fapt, nici nu mă asculta. Eu nu contam. Doar părerile lui erau bune. Am aruncat în farfurie ce gătisem, că nu mai știam cum să-i zic, și m-am dus la mine în cameră. Laș. Cu capul plecat.

În loc de salut, Cristian m-a luat la trei păzește. Nu era mulțumit că gătisem ceva, orice, nu mai conta, important era cum se numește. Ce să-i zic? Că i-aș fi smuls un picior și i-aș fi dat în cap cu el?

După câteva minute, m-a strigat să vin la masă. Făcuse o salată.

– Dacă încetezi cu dădăceala, stau cu tine la masă, i-am zis.

– Bine, a zis, de parcă nu se întâmplase nimic.

Am mâncat în liniște. Când mai aveam câteva guri, Cristian mi-a zis să nu mă mai gândesc la baba aia și să-mi caut o studentă, pe cineva mai apropiat de vârsta mea, că doar terminasem facultatea de doi ani.

– O s-o uiți la primul sărut proaspăt, o să zici că planetele s-au aliniat special pentru tine când o să simți ce înseamnă dragostea. Asta nu este dragoste, este nevoie de dragoste. Nu știi să te porți cu fetele de vârsta ta și cauți pe cineva care să te învețe. Ce-ți spun eu acum e psihanaliză rudimentară. Cauți să înveți de la femei cu experiență. Tu nu iubești, vrei să înveți să iubești. Iubirea e o materie care nu se predă la nicio școală.

Mi-am luat farfuria și m-am dus în camera mea. O știa și pe-asta. Îmi venea să-i zic să se apuce să scrie un compendiu cu sfaturi pentru îndrăgostiți sau să facă un manual de iubire, care să se predea în școli. Dar nu i-am zis nimic. El considera normal să mă admonesteze cum mă prinde, eu nu. Dar el nu știa. Nu i-o spuseseam. Eram, mai mult ca niciodată, hotărât să îi spun ce mă deranjează. Chiar și un frate, chiar și un părinte, dacă stă cu gura pe tine continuu, te cicălește încă de dimineață, tot i-o retezi la un moment dat. Dar trebuie să simți momentul, să fii în stare să dai replica cea mai potrivită, altfel ajungi la ceartă, cu urmări pe care poți să le regreți toată viața. O să îi spun că m-am săturat de morală, să-și vadă de treaba lui... dacă îi spun asta o să creadă că am ceva cu el, o să zică: ce, io îți fac ție morală? Îți zic ca prieten și dacă nu mă înțelegi că îți sunt prieten, cel mai bun prieten și o să spună apăsător chestia asta, înseamnă că nu mă vezi ca pe un prieten, și e gata cearta. Mai bine îi spun

că trec printr-o perioadă dificilă, că am nevoie de liniște, dar o să îmi spună că e din cauza ei, că o iubesc ca și când aș trage sentimentele cu praștia, fără să ating nicio țintă. Ce să-i zic? Voiam doar să nu mai fie împotriva ei, să termine cu morala. Simțeam că nu mă mai acceptă așa cum sunt. Simțeam că este împotriva a tot ce fac. Am adormit.

Nu m-am dus la muncă a doua zi. Mă trezisem fixat pe ideea că, totuși, Cristian avea dreptate. Făcuse ce făcuse și mă trăsesse în direcția ideilor lui. Are casa ei, este matură, chiar, nici nu știam câți ani are, vreo patruzeci, o fi divorțată? Habar nu am. Dacă nu este divorțată, de ce este singură la vârsta asta? Nu m-au interesat aspectele astea. Pe el da, zicea că sunt hotărâtoare, că un om este definit atât de trecutul lui, cât și de ceea ce face zilnic. Îngăimasem și eu că dragostea nu are nevoie de nimic, cuvinte pe care mi le-am înghițit imediat, pentru că erau o prostie mai mare ca mine pe care trebuie să o uit imediat. De unde să știu dacă are dreptate? Mă lăsam purtat de emoții nemaîntâlnite și în drumul meu către ea nu aveam nevoie de rațiune.

O cunoscusem la un eveniment literar, unde mă luase Cristian mai mult cu forța și se discutase îndelung despre o carte, Lolita, de Nabokov. A vorbit cu patos la microfon, a citit din carte, iar eu m-am dus la ea și am întrebat-o de unde pot să cumpăr cartea respectivă, vrăjit de cuvintele ei. Mi-a întins-o cu un gest firesc, de parcă îmi era datoare și atunci am privit-o în ochi și nu am mai putut să scap de privirea ei, care mușca din mine. Citise și vorbise cu pasiune, ca și când ea scrisese cartea. Gesticulase entuziast, încât ai fi zis că descoperise rețeta pentru fericire. Am întrebat-o dacă este mai bine să trăiești pe pielea ta dragostea sau să o trăiești din cărți. A zâmbit și a zis că este mai bine ca fiecare să știe ce poate să dea și ce poate să primească. Am simțit că mă clatin. O singură privire a fost de ajuns să-mi facă inima să meargă în cărje. Am luat cartea și i am zis că o să am nevoie de ajutor pentru a-l descifra pe autor. Nici nu știu de unde am scos cuvintele. Fără ezitare, mi-a zis să o caut a doua zi la Universitate. Am căutat-o înfrigurat. Îndoiala că o să stea de vorbă cu mine s-a spulberat când i-am întâlnit din nou privirea. Râdea fără să-și miște buzele și se bucura doar din ochi. Simțeam că sunt personajul principal din privirile ei, iar ea joacă această piesă numai pentru mine. Sunt unele momente când știi că persoana din fața ta te place, fără prea multe explicații și fără gesturi de ajutor. Știi, simți, trăiești.

Am băut o cafea împreună și a fost cea mai bună cafea din viața mea. Ne-am mai văzut de câteva ori, am vorbit despre cărți, mai ales despre Nabokov, ne-am plimbat și am ținut-o o dată de braț, în Cișmigiu, avea tocuri și mergeam pe o alee cu pietriș și nu i-am mai dat drumul până am ajuns la terasa unde am băut o sticlă de vin alb și am mâncat ravioli. Am condus-o acasă și atunci am încercat să o sărut. Ce clișeu! Parcă mi-a dat un pumn în figură când a întors capul.

Totuși, la următoarea întâlnire a acceptat să o țin de mână. Și avea o palmă caldă, mică, ca un pui galben de găină, de care trebuia să am grijă cu prețul vieții. Ea, care vorbea mereu cu pasiune despre te miri ce carte obscură sau despre o piesă de teatru văzută recent, acum tăcea. Îmi plăcea tăcerea ei, era ca liniștea dinaintea dezvăluirii unui secret. Puiul de găină făcuse, în taină, o legătură între noi mai puternică decât forța cuvântului. Simțeam cum strângerea inocentă de mână face ca sângele meu să curgă prin sângele ei. Vedeam circuitul sângelui către inimile noastre. Era tăcută și privirea ei nu mai era cea de la început, ochii ei deveniseră ca două brațe care căutau o îmbrățișare. Și tocmai când aveam de gând să-i spun ce simt pentru ea, a fugit, cu o scuză penibilă, pe care nu am înțeles-o, dar pe care am simțit-o cum zboară prin aer și cade cu zgomot pe aleea din parc.

Nu am întrebat-o niciodată, în cele cinci întâlniri, câți ani are, cu ce se ocupă, dacă are copii sau ce zodie este. Îi spusese la masă, după ce băusem sticla de vin, că ea este născută în zodia mea și asta ar trebui să își treacă în biografie.

Am avut parte numai de refuzuri din partea ei, dar nu m-au descurajat, am insistat și mi am luat o peste ochi cu seninătate. Nu voiam să devin presant, să creadă că sunt obsedat de atracția carnală. Puteam să o îndepărtez, să pierd sentimentul acela de plutire pe care îl aveam în preajma ei, dacă făceam vreun gest necugetat.

Dragostea mea pentru ea era legată de sărutul pe care mi-l dăduse pe obraz, după ce îi dăruisem un mărțișor unicat. Era o speranță mică, dar de ajuns pentru un îndrăgostit. Dar dacă era un sărut de formă, ca un mulțumesc între prieteni?

M-am dus direct la ea acasă. Mi-a deschis ușa. Avea părul răvășit și era îmbrăcată într-un tricou negru, cu Janis Joplin. Cum să n-o iubești?

Nici n-am intrat și i-am zis că nu o s-o mai caut niciodată, că între noi nu poate să existe o

relație, din moment ce doar eu mă consum (aici am zis ce-mi trecea prin cap, mai mult influențat de vorbele lui Cristian), că suntem ca două drepte paralele, care nu se întâlnesc niciodată și că relația noastră a fost un fiasco încă de la început, că știu că o femeie ca ea nu are cum să se încurce cu un tânăr încă bolnav de adolescență, am mai balmăjit o serie de cuvinte despre absurditatea relației noastre, nici nu știam ce zic, iar la final i-am zis că eu nu sunt cine crede ea, toate discuțiile noastre despre teatru și literatură au fost doar ca să ajung în brațele ei, pentru că îmi place de ea.

– Nu că nu-mi place să citesc, am subliniat, dar m-am folosit de literatură pentru a ajunge în patul tău. Știi ce? Când te-am văzut prima oară, nici nu auzisem de Nabokov, l-am citit pentru tine, ca să mă apropiez de tine, ca să simt ce simți tu, ca să iubesc ce iubești tu. Nu mă impresionezi cu ochii tăi mari și mirați, ca în fața unei invazii extraterestre, nu-mi place cum te îmbraci, ca o puștoaică neînțeleasă de părinți și nici nu agreez cum te tunzi, de parcă ai fi în primii ani de liceu și vrei să impresionezi pe toată lumea. M-ai respins de atâtea ori că nu mai am încredere în mine, ori eu tocmai de încurajări am nevoie acum. Dar m-am lecuit, nu mai am nevoie. La experiența ta de viață, ar fi trebuit să știi că un tânăr iubește fără limite, nu se leagă de detalii materiale, așa cum te legi tu, știu, îți e greu, dar mă bucur că sunt așa cum sunt, nu cum ești tu. Îmi pare rău că nu știi ce este dragostea, că nu știi nimic despre puii de găină și despre plutiri. Ai fi aflat.

A rămas cu gura căscată.

– La revedere, i-am zis mândru, mai ales că nu se aștepta ca un cățeluș să înceapă să latre așa de tare.

M-am întors, demn ca un ofițer de carieră și m-am îndreptat spre lift. Dar m-am simțit tras cu putere de tricou și băgat cu forța în apartament. Ușa s-a trântit cu zgomot, la fel cum m-a trântit ea acolo, pe gresia din hol. Nu avea nimic pe sub tricou. M-a dezbrăcat rapid și a făcut ce-a vrut cu mine. Nu mai știu exact ce s-a întâmplat și cât a durat. A fost o explozie de îmbrățișări, în timpul căreia nu am auzit și nu am văzut nimic. Nu știam ce mi se întâmplă, parcă fusesem purtat de o tornadă și eram amețit. Am început să revin la normal abia când am ajuns acasă. Palmele îmi miroseau a ea.

Cristian stătea, în hol, picior peste picior și fuma o țigară de foi La Flor Dominicana. Sticla de Hennessy era pe jumătate plină sau, mă rog, pe jumătate goală. Cu paharul în mână, mi-a zis ironic: Știi că ești mai luminos după ce faci sex?

M-am dus la mine în cameră, fără să îl bag în seamă. De ce o fi zis asta? Ca să sublinieze că nu am o relație adevărată cu ea? Să îmi arate că are dreptate când îmi spune să o las? Sau se vedea pe fața mea? Nu știam că împlinirea dragostei se poate citi pe chipul unui om.

Îl uram. Trebuia să pun capăt relației noastre. M-am gândit că o să mă mut cu ea, sigur mă iubea și să-l văd ce mai zice atunci. Ea îmi zisesese că ar vrea să stea cu mine, da, așa îmi zisesese, iar eu, îi șoptisem la ureche că tot ce îmi doresc este să mă mut în ea. A râs. Toate teoriile lui aveau să se prăbușească, la fel ca fructele neculese. Un om de nimic, care dă din gură fără rost, care crede că le știe pe toate, când de fapt el trăiește într-o iluzie creată de neputințele lui. El nu știe ce este iubirea, dar face pe atotștiutorul. Îi place să-și dea cu părerea, dar nu are substanță, nu știe exact despre ce vorbește, nu a trăit, doar face raționamente gratuite. Cred că nu a iubit niciodată, nici nu știe ce este emoția și atunci dă cu piciorul în iubire, ca vulpea care nu ajunge la struguri și zice că sunt acri. Poate nici nu este în stare să iubească. El este prostul, nu eu. El este lașul, își ascunde sentimentele după vorbe, pentru că nu poate să le dea curs. Cristian lașul! Ce bine sună! Și ce bine mă simțeam când am ajuns în acest punct.

Eram hotărât să-i spun tot ce gândeam chiar a doua zi, la prima oră. Apoi să îmi fac bagajul și să plec la ea. Am strâns prin cameră, mi-am așezat hainele, doar să le pun în rucsac.

– Nu vii să bem un pahar împreună? a strigat.

– Ba da, n-am ezitat.

Am luat și furculița din farfuria cu care plecasem în cameră la ultima ceartă. Fără nicio emoție i-am înfipt-o în cap. Țândări s-a făcut. Erau numai cioburi pe jos.

– Lașule, ai depășit momentul? a apucat să zică.

În treizeci de minute eram la ea. Mi-a deschis și m-a îmbrățișat îndelung. O strângeam la piept simțind că mă topesc în căldura trupului ei. M-am privit o clipă în oglinda mare din holul de la intrare. O figură cunoscută mi-a șoptit complice.

– Ce este dragostea?

Orice aș face nu pot să scap de Cristian.

Proză

Nicolaie DINCĂ

UMBRA LUPOAICEI

CAPITOLUL 1

SANFIR

De vreo câteva zile arșița era în toi. Își trimisese lupii cu dinți de foc peste țară și acum fiarele astea ale iadului mușcau hulpave din trupul firav al zilelor și le învăluiau în duhoarea fierbinte a fălcilor lor. Nu era chip să stai la soare după ora zece a dimineții și până la surata ei de noapte, fără să simți că te topești ca lumânarea. Mai fuseseră unele veri așa de fierbinți și mai înainte, dar vara anului 1935 parcă era afară din lege. Bârluiul secase de două săptămâni și se auzea prin Morunești că până și Oltețul, care altfel era tumultuos și zănatic, acum se transformase într-un firicel anemic și nevoiaș pe care îl treceau copiii cu picioarele goale, din piatră în piatră, fără să se ude. Din când în când, dimineața, când aerul era curat ca lacrimile sfinților, se vedeau munții învăluiți pe lângă creste cu fulare de nori pufoși și vătuiți și parcă tot privitorul către acele înălțimi îndepărtate cerșea cu ochii și cu sufletul o fărâma de răcoare, ca o înghețată la cornet, nădăjduind că într-una din zilele viitoare fularele acelea se vor aduna în valuri burzuluite pe cerul mătăsos și vor cerne ploaie sfântă și binefăcătoare peste pământul însetat ca o ciutură spartă, rămasă suspendată pe cumpăna fântâniei. Oamenii țineau animalele în grajduri la umbră și le cărau apă din puțurile pe jumătate secate, iar noaptea îndrăzneau de le scoteau la păscut, la încurat sau doar ca să le plimbe, altfel se temeau să nu își prăpădească prietenii lor cei mai de preț. Noaptea când pălălaia soarelui nu se mai simțea, prin păduri, mai ales prin văile răcoroase sau pe lângă cișmelele și izvoarele răzlețite și sălbatice, care încă se mai încăpățâneau să scoată apă din străfundurile pământului, se adunau oamenii cu vitele domestice. Se mai întâlneau uneori și cu haite de lupi ogărâți și lihniți și ei de foame și de sete sau cu alte animale sălbatice aflate în căutarea apei și a hranei, dar, cumva, găseau întotdeauna o cale de se înțelege între ei—oameni și animale—în cursul luptei comune pentru supraviețuire. Atunci oamenii iubeau și înțelegeau altfel natura și sălbăticiunile pentru că se obișnuiseră din vechime să trăiască pe aceeași palmă de pământ. Că arareori se mai lăsa cu vărsare de sânge de ambele părți e de la sine înțeles. Dar jertfa asta a sângelui făcea parte pe atunci din jocul vieții și al morții și toți participanții înțelegeau repede cum se joacă pentru că de multe ori îl învățau jucând, și nu se fereau de cărările întortocheate ale sorții.

După ce-și potoleau animalele le duceau înapoi la casele lor, în curți, în oboare, în grădini și apoi se chinuiau să se odihnească și ei prin pătule, pe cergi afară, pe sub copaci și pe unde se pricepeau mai bine ca să scape de dogoarea aerului. Unii ziceau că era așa de cald afară chiar și noaptea, pentru că poate luase foc luna și curgea acum nevăzută pe pământ.

Nici nu se crăpase bine de ziuă, că Sanfir era în picioare. Ieșise în curte, în cămașa sa lungă și albă de in, fără izmene și cu picioarele goale. Își întinse brațele lungi către cer, încercând, parcă, să

alunge ultimii aburi ai dimineții, cu palmele lui mari de tânăr muncit, căscă larg ca un câine, până îi dădură lacrimile și după aia merse drept la puțul cu cumpănă.

Își scoase o ciutură cu apă, bău direct din ea, cu poftă, de-i curgeau râuri mici de apă pe piept, izvorând de la chioturile gurii, după care turnă restul în jghebul din lemn de lângă puț. Puse ciutura la loc, pe buza fântânii, și se repezi, cu palmele făcute căuș, în apa rece. Le umplu și își aruncă apă, de vreo câteva ori, peste față, prin păr și după ceafă. Avea palme mari ca niște cârpătoare pentru că muncise de mic copil, iar când îl vedeai la arat sau la rărițat, aplecat peste unelte, cu mânecele suflecate, i se ascundeau coarneau uneltelor în palme, de îți venea să crezi că plugul, rarița sau prășitoarea îi pleacă din umeri și se afundă în pământul pe care îl lucrează, ca un braț viu, condus de inimă, cu dragostea lui de țaran tânăr, vie și încăpătoare.

Își aruncă spre spate capul, clătindu-și ochii în cerul vioriu, tocmai la timp ca să vadă, către Răsărit, obrazul îmbujorat al zării, și-i fugiră gândurile la Ioana lui Ceaușiu din Poiana Mare. Așa i se părea lui că roșește fata asta, când se apleca el s-o pupe. Era înalt Sanfir, de se apleca să intre în casă pe ușă pentru că, altfel, lovea tocul de sus cu fruntea. Câteodată glumea și zicea că decât la biserică nu dă cu capul în tocul ușii și la Primăria cea nouă, de-o făcuse taică-său în comună, și zicea că vorbise el cu ăl bătrân să facă ușile mai înalte. Taică-său, Ioniță Voican, pădurar acum, fusese primarul comunei. Făcuse primărie nouă în comună, frumoasă de se-nvârtea după soare, iar meșterii îi scriseseră numele pe scările clădirii. Acasă la el nu făcuse mai nimic cât a fost conducătorul comunei. Acum revenise la treaba lui și era mulțumit și liniștit, pentru că, zicea el, în pădure toți copacii îl ascultă și îi vorbesc, pe când oamenii sunt răi, greu de împăcat și ai dracului. Ioniță avea doi băieți, pe Sanfir și pe Gogu, dar acesta din urmă era mai liniștit de fel, deși era mai bătrân cu vreo cinci ani decât el. Sanfir, în schimb, învățase de mic de la bunicu-său, Nicolae Ilie, meșteșugul rotăritului și muncise cot la cot cu el la butoaie, putini, butuci și roți de căruță. Muncea și la câmp cu animalele, fără preget și cu dăruire de se făcuse ditamai bărbatul, cu corp drept și frumos, împletit de funii de mușchi, chitite bine sub piele, de ți-era mai mare dragul să-l privești. De-aia, zicea lumea că, poți să te odihnești la umbra lui, pentru că era lat în spate și așa de puternic, încât, la hore, pe prinsoare, juca sârba cu vițelul aruncat peste grumazii gâtului.

Auzi trei fluierături repetate ca de mierlă și răspunse la fel, imitând pasărea, pe urmă se uită peste gard, pe drum la deal. Era Grigorie prietenul lui cel mai bun. Gogorici, după cum îl striga el.

— Vino, băi frăție, încoace în curte, ca să te cinstesc cu o cană de vin de tiraz, de-ăla de-ți păcăne măselele! îl îmbie Sanfir pe prietenul său.

— Bă, fir-ar cățaua a dracului, păi o luăm așa cu noaptea în cap, bă, pe nemâncate? îl luă la rost Gogorici.

— Lasă, bă, că aruncă muica Ilinca în tigaie niște ouă cu jumări de porc și cu turtă. Spargem și o ceapă și să vezi tu ce merge tirazul dup-aia! îl îndemnă din nou Sanfir.

— Hai, bă, că vin! Că de mâncare și de beaură nu mi-e frică niciodată.

— Lasă, frate, că ție nu ți-e frică nici de muncă, nici de nimic, că te știi eu.

După ce intră Gogorici în curte Sanfir îi strânse mâna și se luară în brațe frățeste.

— Făcuși treabă la târg la Știrbei, vărul? îl întrebă Sanfir.

— Bă, făcui, aha! Vândui și purceii și iapa aia bătrână. Fu mai greu când mă-ntorsei acasă că necheza bietul Cezar și tot întorcea capul îndărăt spre Știrbei

— Păi de, bă vere, se uita după mă-sa, sărmanul? Hai să ne așezăm aci sub păr la masa asta. Mă duc să scot sticla de vin din puț, că am băgat-o aseară dinadins, că știam că ne întâlnim. Sparge și tu cepele ălea până mă întorc și dă cu niște sare pă ele, ca să se înmoaie o țără.

Când se întoarse la masă ținea în mână o sticlă ușor brumată și vinul din ea, roșu ca sângele de bou, abia lăsa lumina să se strecoare prin întunecimile lui. La masă sosise și baba Ilinca cu tigaia:

— Luați, puță, și mâncați, că nu e bine să bei pă burta goală. Cu burta goală nu poți nici să muncești și nici să faci de niciunele. Așa să știți!

— Mulțumesc, țaică Ilincă! zise Gogorici

— Mulțumesc și eu muică Ilincă! adăugă și Sanfir.

Baba Ilinca nu era mama bună a lui Sanfir. Și nici a lui Gogu. Mama lor bună, Elena, se prăpădise în urmă cu zece ani, și, cum băieții erau destul de mărunți la vremea aia, bietul Ioniță Voican o luase pe Ilinca de nevastă. Ea fusese măritată cu un morar de la Doba, dar ăla o lăsase pe motiv că nu putea să facă copii. În schimb Ilinca îi îngrijise pe copiii lui Ioniță ca pe copiii ei. Le făcuse toate poftele și îi iubise ca o mamă adevărată, dar cu toate astea niciunul dintre ei nu puteau să-i spună „mamă” cu gura plină. Îi spuneau „muica Ilinca” și ea era mulțumită. Mai ales că băieții o ascultau și nu prea ieșeau din vorba ei, chiar dacă acum erau mari.

— Ia zi, frație, mergem la noapte să încurăm caii încolo, înspre Morunglav, că nu știu de ce mi se pare mie că pe-acolo parcă și iarba e mai verde, chit că este arșiță peste tot? întrebă Sanfir așa, într-o doară, printre dumicați.

— Mergem, Sanfire, dacă zici tu. Da' mă mir o țără, ca să-ți spui drept, că eu știam că te trage așa către Poiana Mare, către Ioana, îi răspunse celălalt zâmbind.

— Ei și tu acum. Aia e altă daravelă! Uite de ce zic eu ce zic: am visat ceva acum vreo două nopți și nu-mi dă pace neam ce am văzut în vis.

— Trebuie să fi fost ceva al dracului de minunat ce ai visat tu, dacă nu vrea să te lase în pace. Nu ai decât să-mi povestești, că altfel nu scapi de mine ca de râie. Chiar că mă făcuși curios.

— Bă neantule, fi atent aici! Se făcea că eram pe o vâlcea și parcă să zic că de acolo de unde eram se vedea Morunglavul. Eu cred că semăna cu vâlceaua lu' Ionaș, că de-aia vreau să încurăm caii până acolo, ca să conving eu de nește chestii.

— Așa mă, și? Ce ai visat de nu poți să uiți?

— Fii atent! Se făcea că mai eram cu unu'... Acuma, ba că era frati-meu, ba că erai tu, aci se cam schimbau lucrurile. Ei, și cum ședeam noi acolo, ne-am pomenit că din rădăcinile unui stejar bătrân ieșeau niște flăcări albe ca argintul și ni se răsuceau pe după picioare ca șerpilor. Și noi țipam și ne zbătea și ne luptam. Dintr-odată a apărut lângă noi un moșneag cu barba albă și cu un toiag în mâini, cu pletele în vânt, care a lovit copacul cu toiagul și flăcările s-au pitulat la locul lor sub rădăcini. E, aici m-am trezit și nu îmi mai iese din minte chestia asta. Ce-o fi asta, dracu' știe, dar mie nu-mi dă pace și basta. Trebuie s-o lămuresc cumva că altfel nu am somn.

— Bă vericule, mă cam perpelești cu povestea ta.

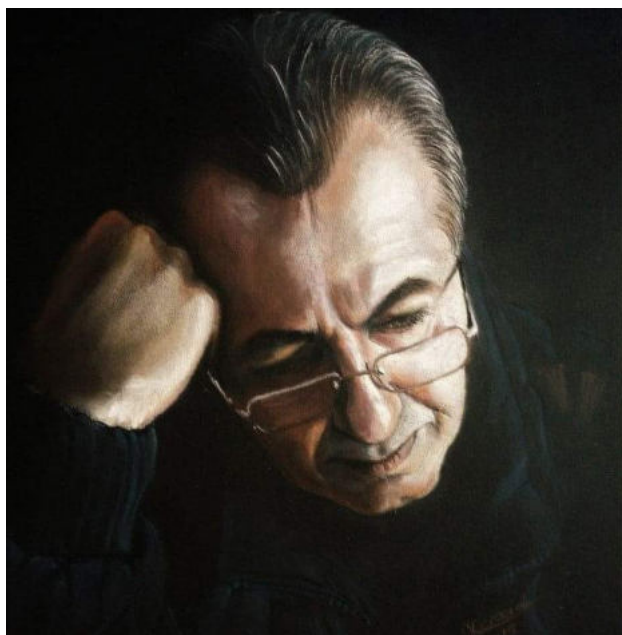
— Păi de-aia zic eu. Hai să mergem deseară până acolo să ne uităm, poate văd ceva pe care să-l fi văzut și în vis.

— Gata! Așa facem. Trec deseară să te iau. Acum hai să mâncăm că se răcește mâncarea și se încălzește vinul!

— Că bine zici. Și au continuat să bage pe sub mustăți acolo, la umbră, cu pofta aceea pe care ți-o dă tinerețea și sănătatea.

(va urma)

Poezie

Nicu CISMARU

SCRIITOR DE ZĂRI ȘI MALURI

am fost cititor de mări
scriitor de zări și maluri
am săpat adânci cărări
printre valuri
mai devreme am vrut să aer
mai târziu am vrut să stele
am dorit să mi te-ncaier
printre ele
de-nchid ochiul te voi strânge
fată - chip brodat pe gură
și virgină mă vei plânge
și de ură
c-am fost scaun - tron de rege
și spătar al unui gând
nori de furie mă vor șterge
și de blând
am fost și săgeți și floare
chiar și basm adevărat
niciun os nu mă mai doare
de bărbat
că de-atâta moarte a mea
nimeni, Doamne, nu mai moare

doar atât cât ar putea
fiecare

NU TE GRĂBI

Nu te grăbi să vii, distinsă doamnă
Am terminat ibricul de cafea
N-am nici țigări... îți voi servi o toamnă
Ce va veni după plecarea mea

Nu te grăbi să vii, mai lasă-mi visul
Să zburde liniștit în viața mea
Îți spun, acum, să știi: eu sunt trimisul
Să-ți pregătesc ibricul de cafea

Azi l-am băut, îmi pare rău de tine
Și mâine-l beau și tot așa mereu
Nu te grăbi, mai am un colț de pâine
Și-un vers nescris plăcut lui Dumnezeu

Anunță-mă când m-o chema chemarea
Când clipa se va stinge-n infinit
Eu sunt convins că-ți trece supărarea
Nu te grăbi, mai am un asfințit

Distinsa mea, ascute-ți coasa bine
Peste un veac sau două, de-ai putea
Nu te grăbi, mai am un colț de pâine
Și câteva cisterne de cafea

IUBIND, SE IUBEȘTE CU MAREA

Ieșisei din ea, erai udă
Și pielea albastră ca zarea
Întinsă lumină fluidă
Iubind, te iubiseși cu marea
Miroase a pești de departe
Venirea pe fond și-e plecarea
Cuvintele dorm mângâiate
Pe valul iubirii cu marea
Și ochiu-ndelung explodează
Un ciob al privirii e sarea

Întinsă pe sâni, lăcrimează
Căci tu te iubiseși cu marea
În dorul deplin de văzduh
O spumă de timp e mișcarea
Plutind pe al mărilor duh
Iubind, respirație e marea
Nisipul sub tălpi ți-era scuză
Suspîn diluat ți-e chemarea
Nu pot să iubesc o meduză
Când ea se iubește cu marea

ANOTIMP DE VIAȚĂ SUMBRĂ

Eu sunt sânge nemișcat într-o coastă jupuită
De prea mult și de prea-nalt o celulă ostenită
Care s-ar fi vrut structură de aripe foarte-ntinse
Zid de mușchi și osatură care-nvinse pare-mi-se
Trupul ce ți l-am cedat ca pe un balsam ce doare
Cu un caracter abstract pentru o ultimă suflare
Stând pe lada de cuvinte întrupând vorbirea vie
Două fraze zdrențuite una ție alta mie
Fețe proaspăt lustruite cum în stare ar fi să fie
Îmi vor năduși cuminte alba limbă străvezie
Care adoarme și visează aurind cămașa ruptă
Pasăre de noapte trează din ficatul meu
se-nfruptă
Vino hai dă-mi din materie mistuită de pământ
Și stai pasăre... mă sperie ochiul tău în cel ce
sunt
Strâns în pleoape până-n talpa nesfârșită și arată
Mai cos răni de substantive dintr-o piatră-n altă
piatră
Vii și morți și n-ai să poți pe fundal de cer
albastru
Zborul tău de șapte coți între meteori și astru
E prea ciung cam cât e mâna sprijinindu-se de
frunte
Care-n palma lumii varsă multe vrute și nevrute
Nu-i sens Doamne a fi pitic cât un muc de
lumânare
Mișcă-Ți degetul cel mic și-mi arată cu cel
mare
Câtă umbră am în timp și cât timp mai am în
umbră
Să mai port un anotimp în această viață sumbră

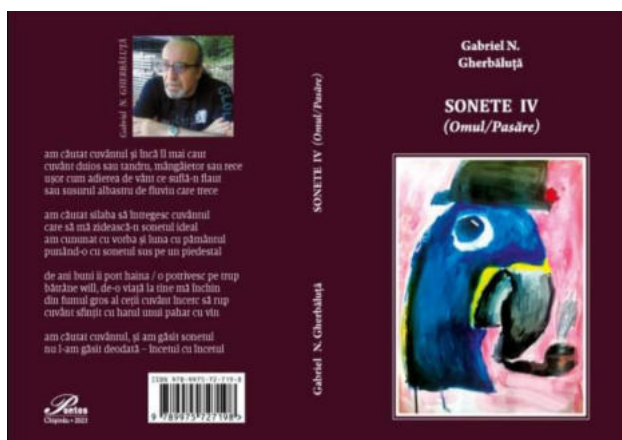

SOLEMN PÂNĂ LA DURERE

strivesc îngeri albi prin cădere
și ochiul strivesc prin vedere
când vine o toamnă cu o nouă muză
călare pe o pasăre mult prea lehuză
când vine o toamnă cu o țâță în gură
rânjindu-mi albastru rugina-n dantură
și zidul se scurge și ziua se crapă
se spală orașul cu săpun și cu apă
pe dinăuntru și pe dinafară
și pielea mea crede că încă e vară
se-ntinde pe ziduri și pe tablouri
pe triste anotimpuri și peste ecouri
de vânt și de ploaie un râu plânsu-mi-se
pe-un mal cu o salcie pe când se iubise
pe când se iubise în sine cu sine
(și, Doamne, mă iartă de-atâta minune!)
căci pletele salciei de frunze picară
în visul cu patimi de mine uitară
o candelă doarme pe unt-de-lemn
și moartea se-mbracă în veșmântu-i solemn

Poezie

Gabriel GHERBĂLUȚĂ

*

Lumea văzută de un copil care privește printre
picioarele vieții

O mare agitată cu valuri sparte
În colții inimii

Stânga e mereu înaintea întunericului
Oare de ce e așa?
Pe nisip rățăcește melcul îndoielii

Îmblânzesc marea?

Nu reușesc

*

povestea nopții poveștilor

noaptea asta poartă haina de bufon
clopoței la stele și la colț de lună
vânt suflă-n frunză un cântec afon
cânt de nani, nani sau de noapte bună

a răcit cuvântul pomului-poveste
se fac cosânziene mumele-pădurii
noapte grea se lasă fără să prinzi de veste
un stigmat e rana de pe colțul gurii

doarme castelana adormiți străjerii
într-un somn de moarte viii din castel
cariul scormonește-n hrubele tăcerii
copacul-poveste a uitat de el

noaptea asta intră tiptil în oraș
cine nu adoarme îl ia pe fâraș

*

rătăcim în Olimp

și te port cu mine prin toate
colțurile clipei
așa iubirile noastre
nu vor îmbătrâni
niciodată
hoinărim în Montmartre
prin Pigalle
tocindu-ne les godasses
de pavalele vechilor străzi
evităm profesionistele amorului
contopindu-ne unul în cuvântul celuilalt
show must go on, iubito
Toulouse nu mai locuiește
acolo
iar Sena și-a pus cheiurile mai departe
se aprind felinarele prin Pigalle
chiar dacă sunt roșii
nu ne deranjează
pentru noi

roșul de Paris are gustul
otrăvii lui Romeo
iar Montmartre este adevărata casă a zeilor
mai ales că acum
te port cu mine pe străzile lui
și te duc cu mine
prin toate colțurile cuvântului
într-un Paris visat de toate cuvintele
din les chansons d'Edith
la vie en rose, iubito
este darul nuntirilor noastre
numai Toulouse a plecat puțin
să picteze
alte profesioniste pe fețele de masă
pătate doar de ambrozie
absintul îl vom găsi
doar în poemul acesta
iar Montmartre...
Montmartre, iubito
e dintr-o altă poezie

*

invitation au voyage

acum ascult mozart
și din când în când mai trag
cu coada ochiului la
good shepherd
mă gândesc că
trebuie să îmi pun în
bagaje restul clipelor rămase
și să plec în călătorie

îmi place matt damon
dar urăsc locul de destinație
e prea frig
și întuneric

și nici concertul pentru oboi
nu se aude
de acolo

*

spune-mi tata: asta e marea?
unu este mereu colorat în gri

și prima secundă dinaintea ta
tot gri era
(obișnuință - îmi vei răspunde
dacă vei mai răspunde vreodată)
patinând printre cuvinte
am învățat că primul cuvânt era viu colorat
toate nuanțele curcubeului erau în el
l-am găsit în ochiul tău

și prima mare
(aia a copilăriei cu trenul Galați-Constanța)
tot colorată era
avea culoarea dulceții de smochine
din care n-am mâncat niciodată
și aroma ceaiului fără gust
din club T
dar era marea
prima mea mare

unu este mereu cenușiu
ca și mine acum
unu dar nu unic...

*

rămas bun

te-am întrebat cât e ceasul
și mi-ai răspuns că
e un soare și-un sfert
sau un verde și jumătate
(sau cam așa ceva)

pentru că îmi erau cuvintele
în mare întârziere
nu am strâns amintirile
împrăștiate peste tot
în colțurile minții
(le-am lăsat cu tine după ce
ai promis că mi le vei trimite
la post restant)

în semn de rămas bun
am trimis spre tine
un fulg din zăpada topită
astă primăvară
am încălecat o silabă
și am devenit nemuritor

*

acolo, doar eu și Ulisse

există la vreo margine de mare
un loc unde timpul
să își îmbrace hainele de vacanță
și să ne lase dezbrăcați
amanet unei atlantide ...
există la vreo margine de tine
vreun Dumnezeu
sau mai mulți
care să citească în linia frântă
a păsării pe cer
capătul de drum al trenurilor
din mine

acolo
în gara de la margine de tine
va coborî la aceeași oră
în crucea zilei
Ulisse
sosirea lui infinit repetabilă
e fără spectatori
doar șeful gării
pe un peron
din care călătorii au rămas doar
o amintire

la margine de tine
timpul și-a luat puțină vacanță

*

leapădă marea cioburi de cuvinte
scoici cu silabe marine
și valurile pline de sarea
cu care albatroșii
își șterg urmele
din memoria albastrului

leapădă marea cioburi de cuvinte
la malul unei sâmbete
cu fericirea
dată în rate

*

sonet-al întrebărilor la care știu sigur că nu am
răspuns

de-ntrebi ce vreau, nu-mi vei afla răspunsul
nu știu să-l dau, îl caut, nu-l găsesc
se mai ascunde, un străin întrânsul,
doar îndoieli și nopți îl mai dospesc

mai bine-ți scriu cu osul meu din limbă
silabe moi prelinse printre dinți,
ia-le în palmă, dacă vrei le schimbă,
dar nu uita că mor dacă le minți

de-ntrebi ce vrem, mai bună e-ntrebare
vom căuta răspuns-ascuns în noi
(fir de nisip pe țărm sărat de mare
îl tot împart, fără să vreau, la doi)

nu am răspuns, nu pune întrebare
nu-i nici un christ în noi să se coboare

*

dacă vreau pot deveni și titlu de carte...

aici nu poți intra singură
labirintul și-a ascuns intrarea neinițiaților
e doar zid
un zid de sticlă desparte aici de dincolo
în interior peștele uriaș
amestecă aleile dintr-o lovitură de coadă
privești de dincolo de zid
și te întrebi ce s-a întâmplat cu mine
dacă am găsit ieșirea
și ce caută peștele acolo
te privesc prin ochiul monstrului
și îți spun că mi-e bine
și voi rămâne în poem
apoi mă scriu înainte de primul vers

Poezie

Sorin DĂNĂNAE

Aș vrea să organizez un concert al camerelor goale cu instrumente de suflat, tocmai a intrat în bar un tip cu un coc ridicol și mersul crăcănat, îmi beau porția de alcool ieftin și minimalist, pe primele scaune vor sta Peer Gynt, Domnișoara Pogani și Franz Liszt

La casa de bilete ne vom juca de-a melcii în vacanță timpurie, dirijorul ia măsura norilor negri călăriți de Sfântul Ilie, plăcerile fonice se împletesc cu modernitatea tăcerilor pe sărite, există posibilitatea de a urmări în streaming defazat uvertura infarctului devorat de termite

Cacofoniile invidioase cobesc din culise, doamna care suflă în oboiul știrb îl așteaptă pe Ulise, muzica pare o trecere de pietoni pe verticală, urechile s-au lipit de vibrații ca amintirile de prima zi de școală.

BAAAANG
BĂĂĂÂNG
ÎMI VINE SĂ PLÂNG

Nu reușesc să-mi dau seama cine sunt, aerul s-a ridicat în picioare și-a-nceput să meargă pe pământ, divinizarea greșelilor are ceva familiar, la chioșcul de alături vânzătorul citește ultimul ziar

Ceea ce cred despre sfârșit are hainele intrate la apă, din gândurile mele se aud icnetele cuiva care sapă, cafelele dulci se ceartă cu cafelele amare, trebuie o lege marțială împotriva oamenilor cu mâinile în buzunare

Pâlniile sfrijite bârfesc gazul înghețat din brichetă, două perechi de ochelari au închiriat o bicicletă, există maluri de mare bine aprovizionate cu nisip fin, nervul optic și nervul sciatic în brațe se țin.

ACALMIE

Zilele din calendar s-au amestecat între ele, lăsând afară orele cele mai calde, eu reușesc să gestionez destul de bine incertitudinile cu cruce neagră, mașina de spălat se învâрте goală prin casă, apreciez foarte mult nuditatea mecanică, de aceea o las să meargă în timp ce navighez pe o epavă emoțională departe de apă

Și-au aprins lumânări unul altuia, dar nu se trata de nicio aniversare și nici de întunericul personal, încercau doar să moară cu demnitatea dusă pe jumătate la autopsie, sub jerbe și distanțe reci înmuguresc abisuri cu destinatar

Forța de gravitație și-a pus ochelarii de soare, privește prin mine dens, tot încerc să mă prefac în profesorul propriei necunoscută fără libidou, apoi cad în păcat doar cu un gând ascensional.

SE VA TERMINA TOTUL CÂT DE ACUM

Acuz singurătatea extremă de nesimțire, pluralul de la telefonul fără fir este telefonul fără fire, caldura excelentă din ultimele zile, a reușit să creeze pauze dilatate între dinții acestei pile

S-au redus simțitor liniștile nopților sudoripare, perna se bate cu transpirația - care pe care, canapeaua doarme lângă mine, anumite dimineți sunt lipsite de pudicitate, le-am surprins lângă WC cu chiloții-n vine

Arșițelor din spital li se ia temperatura pentru a o ascunde la morgă, în sala de autopsie a intrat un lăutar care a înghițit clapele de la orgă, din cuiburi cade nepăsarea cu fii în gură, încă mai scuipi în sufletul meu printr-o mică fisură

Cred că vreo doi arici închiși se rostogolesc pe vertebrele cervicale, vreau să-i binecuvânteț folosind numai cuvinte triviale, cricurile au ieșit de sub mașini, murdare de vaselină, mecanicul șef le ține piept cu ranga specială, învelită în hermelină.

ANEXE LA REALITATE

Pun la filtru cuvinte ultraviolete, cine citește este în afara oricărui pericol de a se bronză excesiv, crema solară se scurge de pe deget pe suprafața plană a telefonului, salvamarii în uniformă au insigne pe care este scris "Vă dorim să ieșiți din valurile diacriticii în mod definitiv"

Sub unghiile de la piept își fac loc microsfere de siliciu virtual plecate la vale, sistemele operative mă informează imediat în caz că mărire rămân fără sare

Bucuriile de a fi penetrat pe cord, în caz de decriptare masivă, tot şușotesec între ele, la masa de ping-pong un cuplu își mănâncă jumătatea de file de mînz schiop, de când mi s-a frânt electrocardiograma stau în echilibru binar pe atele

"Trosc, trosc"

Se iau la pumni

Măduvile oaselor din concasor

Cu aripile astea de sticlă

Visez să mă transform într-un televizor.

CARISMĂ ȘI MILĂ

Aud apă

Sau poate este setea sufocată

Cu un căluș de pânză freatică

Care se zbate între simțuri

Regulile

Înfrânte de armata haosului

Își ling rănilor

Deschise convex în realitate

Inert și clar

Văzător și martor

Ocular unic al propriului eu

Mă cred nebun

Cu aceleași aripi
Îngreunate de cerneală
Mă joc
De-a foaia fugită din scrisoare
Ca într-o parodie
A distanțelor reduse

Și râd pe dos.

Nu ne mai luăm la întrecere cu viața fără magie, hârtia pe care am scris cât de mult ne-am iubit a rămas hârtie, pentru a dilua importanța decorului retroactiv din spatele cortinei truate, va trebui să mâncăm zilele impare, deja digerate

Am putea face colecție de reproșuri în fază de reproducție, visele măturate de exploziile nucleare ne vor fi utile ca și inducție, viitorul ne-a despărțit în tronsoane defazate, aseară mi-au crescut două aripi-una pe buze, cealaltă pe spate

Adăpostul este o tăcere cu ușile închise doar în partea de jos, umbra dependenței de Glorie se va îmbrăca frumos, ne vom alterna la priveghi ca la o moarte cu mai multe fețe mișcătoare, primele siluete de cenușă se desprind din căldura de foc dătătoare

Ploile s-au întors înapoi în fostele primăveri acide și reci, m-am deghizat în gumă de șters la capătul străzii pe care treci, sufletul mi-a fost refuzat la jocul de-a iluzia pe apa alunecoasă a întâmplării, scoicile își bagă nisip în urechi ca să audă vaierul mării.

ZIUA ÎN CARE TE VEI ÎNTOARCE
VA AVEA DOUĂZECI ȘI CINCI DE ORE

Suferința este suportată de unul singur prin intermediul diferitelor arhitecturi ale canalelor de salvare, mi-am inventat cuvinte pentru a pune rugină grea la fiecare ieșire din realitate, și la intrare

Se spune că mortul s-a dus într-o lume mai bună, descătușarea lanțurilor trofice mă obligă să mă fac nevăzut, tocmai pe Lună

Speranța s-a îmbrăcat în frac și parfum tipic de seară, eu mi-am făcut o rezervă imensă de foi albe, ceva pene arse de ură și o călimară

Dacă-mi spui de ce mai trăiesc sub podul propriului arc corporal, îți voi arăta demnitatea sfâșiată în patru de o moară de vânt, un tractor, un inorog chior și un cal.

Miroase a masacru prematur, nebuniile din mine s-au îmbrăcat în treninguri și se pregătesc de un ultim tur, vina de a fi încă viu s-a îngălbenit la față, cred că învingătorul va trece linia la mustață

Opțiunile de a pierde sunt nenumărate, privesc înapoi cu ochii de la spate, fiecare rotulă de atlet are dreptul la un cui, eu urlu iar tu te hotărăști să-mi spui

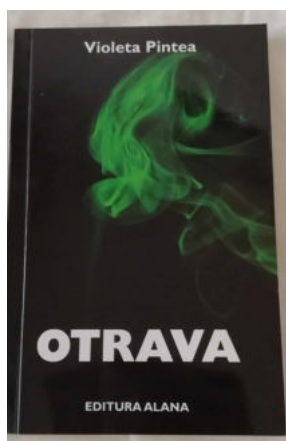
Mi s-au albit degetele de la ținut tăcerea în frâu, marea are nostalgia copilăriei când își făcea baie în râu, mormântul cere dreptul la carne și os, ultimul drum și-a pus dorința să fie parcurs pe jos.

Frică de întunericul din mine?

Nu

Știi că îmi veți aprinde o țigară.

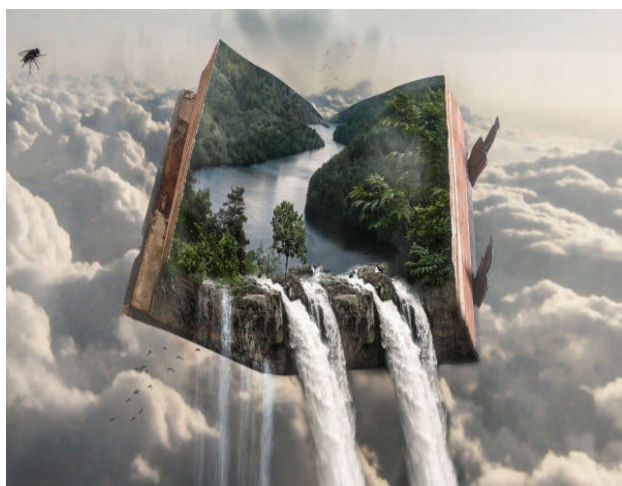
Poezie

Violeta PINTEA

*

când spun - femeie -
mă gândesc la parfumuri de contrabandă
și la stagiunea de vară a unui ghețar.
am încercat toate variantele de flori
de la cele pentru care
îți trebuie permis de port armă
până la cele care se lasă topite
în apă fierbinte cu miere.
totul despre dragoste
în afară de dragoste.
viața deviind spre țeava de eșapament
a unei masturbări inutile.
și-acei bărbați superbi
înveliți în staniol
provocându-și un ciclu psihedelic
alături de-acele femei castrate
alunecând sinuos spre unicul ou
al unei geneze postmoderniste.
deocamdată moartea stă sub sechestru.

*

sunt unicul meu animal de companie.
trebuie să fac din nimic o distanță.
distanțele sunt un fel de tratamente regresive
și trebuie să-ți induci sevraj după sevraj
când te vor arunca de pe targa aceea
cu numărul de înmatriculare șters.
te vor batjocori în somn
și nu vei ști cât amin ți-au pus în buzunare.
a doua zi îi vei spune frate
celui mai derbedeu dintre îngerii
pe care nu l-ai mai predat
când jocul s-a închis
bucată cu bucată.

*

nu te-au întrebat ce-ți dorești,
din prima zi ți-au dat o carte de muncă.
întâi s-au estompat bătăile
celelaltei inimi.
acesta a fost primul strop de singurătate.

întins pe pâine, trupul meu
nu are niciun altar.
altă dimineață cu sufletul în grevă
și scriu ca să nu mă rănesc
de propriul corp care face mentenanță
unei idei de supraviețuire.
cu ce-a mai rămas din liniște
nu pot decât să-mi capsez de gleznă
decizia de autoprotecție.

*

originalul țipătului
s-a pierdut în timp.
dumnezeu a rămas nebotezat!
toți suntem oboșiți
ca după o nebunie temporară.
mă rostogolesc, rostogolesc,
ca un recrut
care nu a înțeles ordinul.
frica asistată
când îți bei paharul cu somn
până la ultima picătură.
amintirile-și așteaptă eutanasierea,
într-un templu gol
care va fi scos la licitație.

*

aduceți un psiholog
să facă autopsia acestui trup.
dacă ar mai conta
am redeschide dosarul de adopție spirituală.
iertarea are consecințe unilaterale
niciodată nu va trece dincolo de aparențe
când sufletul meu
nu este autospeciala salubrității.
viciile mențin echilibrul
între viață și moarte,
există o mamă a răului atât de fertilă
încât pentru fiecare pui al ei
am ridicat o biserică.
imediat după pâine
s-a inventat banul.
între
un dumnezeu
care coace
și vinde.

*

înstrăinare.
facem cu schimbul.
ne-am sălbăticit și umblăm pe străzile orașului
în căutare de bancomate care eliberează
fericire cash.
trec dintr-o mână în alta
bagajul sentimental nefolosit.
mă uit în oglindă mai des ca la ceas
și știu că e vremea să ies
din perversitatea sfertului academic.

autostop.
pământul se învâрте sub roți.
deasupra umerilor
cineva mi-a croșetat o umbrelă.
portbagajul este plin de actori
care s-au adăpostit acolo de oameni.

*

ultracentral.
așteptăm foamea.
în coloane ordonate așteptăm foamea
deși ne-au cusut buzele
și-au lăsat dinții afară.
pentru siguranța noastră
ne-au lăsat dinții pe-afară.
dolores e fata cu fesele tari
care combină carnea cu sentimentele
când trupul ei devine o distilerie
de parfumuri extrem de volatile.
pe ziua de ieri mi-am luat toate examenele
și-am primit o diplomă de tablă
care nu-mi încape pe ușă.
din ea voi face un campus de rulote
care să poarte numele meu
în diferitele puncte strategice ale universului.
mi-e somn.
frica este tot acolo
între buze și dinți.

*

miezul roz al fricii.
nimeni nu a ajuns până la el.
îmbracă-te, minte-te
și ieși în orașul care vrea
să-ți joci până la capăt viața.
înșurubează-te în mintea cuiva,
comandă-ți ceva dur de la barul din colț
și retează-ți mintea ca pe-un breton.
într-o altă viață
nici nu-ți spălai mâinile
după ce răsuceai gâturile păsărilor muribunde.
de-acolo a rămas în tine rozul acela
abia perceptibil în rafinamentul lui excentric

care niciodată, dar niciodată
nu a fost expus public.

*

prim plan.
prețul .
prețul acela pus prea la vedere.
inima ar fi trebuit pusă sub limbă
poate atunci am fi avut
mai multă grijă de noi.
încă mi-e teamă
de cei care dorm liniștiți
știind că „mâine” va fi doar
un loc de muncă-n folosul morții.
pe cel care-a trecut prin iad
îl recunoști după tăcere și singurătate.
la vedere nu-și ține decât prețul acela
pe care nimeni n-ar mai putea să-l plătească
vreodată.

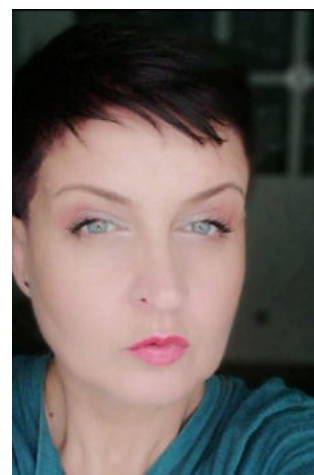
*

știam că dragostea mea
se va termina într-o zi.
traumă! lângă această stare
nimic nu poate sta fără o rupere,
fără mai multe ruperi.
autodistrugere.
am închiriat un hotel
fără personal auxiliar.
totul este pregătit pentru dramă
nimic nu este regizat,
întâmplarea face să fim absenți
la deschiderea stagiunii de delicatose psihice
pe care ni le luăm singuri
de pe rafturile rotative ale destinului.
dumnezeu ține în mâini un dosar cu șină
din care lipsesc foile în care am scris
despre fericirea zilelor în care
nimeni nu era complet îmbrăcat
pentru viață.

Poezie

Corina DAȘOVEANU

*

nu mai țin minte unde am văzut
toamna așa,
probabil la ghișeul de timpuri pierdute,
era urcată pe un pervaz,
aștepta
și legăna din picioare.
avea nevoie să îi inventez
un parc...

e un parc mic
și băncile stau destul de înghesuite,
e făcut special
pentru neîndrăgostiți.

riști să ți se termine singurătatea
dintr-o simplă așezare,
uite, multe mâini nu îndrăznesc,
dar vor
câte două.

o seară țigănatecă
trece cu fluturi de vânzare
în brațe,
niciun bărbat nu are curaj să-i ceară,
nicio femeie nu are curaj să-i dorească.
e un parc timid.

cam așa se lungește întâmplarea
când nu mai găsești
chitanța pentru dragoste...
de vină e toamna asta
care se teme
de orice fericire,
ca și când nu o merită.

târziu,
fiecare mână își ia înapoi
sfiala cu care a venit,
se bagă în buzunarul casei goale,

adoarme
cu o nădejde subțire pe deget.

închid pleoapele parcului,
las felinarul
din septembriul alăturat
să se stingă singur.

cândva îi voi inventa
o iarnă.

*

astă seară
mi se șterg la ochi
toți copacii de somn...
cred că m-am uitat
prea mult la toamnă.

iubitul meu,
adoarme-mă tu,
adoarme-mă lung,
ca pe un cuvânt necuminte
care a alergat toată ziua prin ploaie
după ceruri.

sărută-mi
literele de dragoste...
îngână de leagăn pădurilor mele,
până li se închid deasupra
norii de somn.
stinge luna
și-adoarme-mă tu
într-o limbă necunoscută,
până pe trup îmi apar vise
ca niște tatuaje de toamnă,
de dragoste,
netraduse.

mi-e somn de tine.
acum.

*

îți aduc un coniac pentru gânduri.
de jazz, e tandră mansarda-mi...
e-o seară de joi fără ziduri
în noi, celibatari monogami.

e-un vânt gri la fereastră.
cineva l-a aruncat printre blocuri.

tu îmi spui “în oraș, dumneavoastră
sunteți o toamnă pe tocuri.
v-am văzut cum atingeți un arbor
și fluturi de frunze se prefac în topaz...”

vântul la geam râde în jocuri,
eu tac. mi se sfiește un mac în obraz.
să mă apropii de tine (mă-ntreb) or
să te privesc printre note de jazz.

dar e atât de drag și cald înăuntru,
de parcă am fi albastru topit...
o să bem un sărut la-nceput pentru
prea tristul timp pân-acum neiubit.

vom fi o-ncăpere de dragoste,
o lume de-apoi a raiului dublu,
ne vom spune din trup o poveste,

într-o joi tu mă afli, te afli...

îți aduc un coniac lângă ceea ce este.

*

revin
cu toate cumineniile mele,
promise
și nerespectate,
să supăr frunzele
și ceea ce a mai rămas liniștit
la parterul acestui cer,
scara din stânga.

o toamnă iresponsabilă
merge pe bicicletă
și, pe cuvântul meu,
dacă nu alerg după ea,
o opresc și o-ntreb :
unde îți sunt bunele maniere?
nu mă calci cu vrăbiile tale
nelucrătoare de fericire?

pe urmă vin urmele...

*

îmi strâng de pe sârmă
femeile care s-au uscat în rufe,
niște bătrâne în blugi
care mi-au fumat toate începuturile
de septembrie.

întind altele, de zi,
cu Pink Floyd și Cocaine pe tricou.
firele sunt reci, paralele.

m-a lovit un bolovan de vânt
în femeia stângă,
de dragoste m-a durut
până-n naștere.

și mă mai mir că e toamnă...

*

toamna
fluieră călărind dealurile,
o cățea de soare
se tăvăleşte la călcâiele cerului.

e cam târziu
să mă uit la ceas,
orele sunt înnodate de trei ori.

sub tavanul grădinii,
timpul își pierde atenția,
au înflorit gândacii pe gard,
am rămas cu violet în ochi
de la plânsul prunelor
din crengi...

nu mai merg
la prăvălia cu zodii coapte,
deja cred că sunt
în linia a doua
sau (chiar) a treia
de însemnătate a esenței.

îmi dau seama după nori
că nu mai contează,
arama cade rectangular
pe această cazma de pământ.

*

o știu pe ea
așa, mignonă
în pâzna ei de toamnă japoneză,
strânge la piept egretele
din anii de mătase ai kimonoului,
le închide aripile, alb, cu pielea ei.
îngrijat
le depărtează zborul
de marea diasporă a frigului
(frigul mereu are un trecut undeva).

ea e așa
pentru că ea, așa,
se află pe ea mai iubindă...
și-atunci,
dezgolește de gol lumina.

cerșetor de frumoasă,
dăruiește
cu ochiul întins,
o monedă de spațiu,
din toată toamna ei săracă și ruptă,
și un timp
care se oprește superb
cu un milimetru de clipă
înainte
de a atinge atinsul.

o, ea nici nu știe că în urma ei

se înalță, într-o japonie de cireși albaștri,
ploile care îi cad
din mâini...

ea,
ca o însemnare în istorie
a unui fost viitor,
e o femeie de dinainte de dragoste,
de atunci când încă
nu s-ar fi fost inventat
teiubescul.

*

nu
frunze de arhanghel, sânge și nuci
în cruci de aripi alergii să aduci
patruzeci.

prin mâneci de timp, reci,
tu întuneci
cu fier
fecioarele mele de aer,
lumite de-o zi cu cald de sidef
pe gherghet de viori,
le zbori fără sori
în ger relief...

nicicând nu fu
mai pururea toamnă
de vii și de vină
ce condamnă
pe buza-mi din struguri,
pe buza de-apus,
la frig și la dor descompus
toți corbii de nori care scapă
din traista de cer
și se-adapă
cu îngeri
și plângeri.

nu îmi fi,
nu îmi fi mai puțin,
nu îmi zidi oglinda în zi.

într-un cândva sau un poate,
vrei să îți rămân în mâini
dumnezeu de noapte,
miere,
femeie,
ecou de satană
la care să-nchini
un tu,
rană.

RESTITUIRI

ZAHARIA STANCU

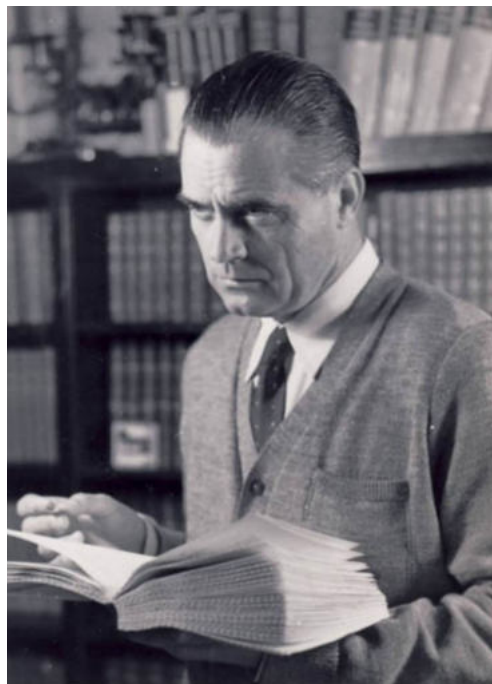
Zaharia Stancu (n. 5 octombrie 1902, Salcia, județul Teleorman - d. 5 decembrie 1974, București) a fost un scriitor român, poet, romancier, prozator, director de teatru, jurnalist și publicist, academician, laureat al Premiului Herder.

A fost și continuă să fie controversat din cauza atitudinii politice reflectate în parte din literatura sa.

Zaharia Stancu și-a început cariera literară ca gazetar și poet liric, a devenit un militant activ de stânga, romancier angajat după război, în primii ani ai puterii populare. Ulterior a scris proză realistă, naturalistă, marcată însă de un lirism specific. A reînceput să scrie poezie în ultimii ani ai vieții.

Romanul său *Desculț* (1948) a fost masiv promovat în perioada comunistă, fiind cel mai tradus roman al unui autor de expresie română și parcurgând globul „în sandale de aur”, după cum îi plăcea autorului să spună. A fost tradus în 24 de limbi până în 1988, printre altele, existând o traducere și în limba japoneză.

Cu toate acestea, în opinia mai multor critici, cărțile lui importante sunt romanele *Șatra*, *Jocul cu moartea* și *Pădurea nebună* (*Dilfi-orman*; două cuvinte provenite din două limbi, care definesc aria sa natală, *Diliorman* sau *Teleorman*).

Cântec șoptit

Odată am ucis o vrăbie,
Am tras cu praștia-n ea și am lovit-o.
Pe urmă, o zi
Și-o noapte întreagă
Am tot plâns-o și am tot jelit-o.

Nu m-a bătut mama, nu m-a certat,
În mână țineam o bucată de pâine.
Degeaba, mi-a spus,
Degeaba, mai plângi,
Ce-ai omorât, omorât rămâne!

Mai târziu, am crescut flăcăiandru
Și m-am îndrăgostit nebunește de-o fată,
Dar nu știu de ce
Într-o zi a murit

Și-n altă zi a fost îngropată.

Demult nu mai trag cu praștia-n vrăbii,
Demult nu mai merg la nici o-ngropare.
Când soarele-apune
După niste măguri
Și răsare în flăcări din mare.

N-am să vă spun...

N-am să vă spun pe cine-am iubit, dar am iubit,
N-am să vă spun pe cine iubesc, dar iubesc.
Când bate vântul peste deltă, trestiele
Lin se leagănă, vii se leagănă, vii foșnesc.

N-am să vă spun pe cine aștept, dar aștept.
Inima n-are aripi, dar deseori zboară.
Toate cântecele lumii, toate, s-o știți,

Încap într-un flaut, într-o vioară,

Cerul n-are margini, stelele au,
Miez și margini de foc are și soarele.
Vântul de seară mi-a spus c-o să moară
Dac-o să-i rupeți în drum picioarele.

Ce să fac, dudule? Încotro s-o apuc?
Mă strigă din patru părți zărilor.
Munții cu păduri cu tot mor sufocați
Și-n curând o să moară sufocate și mărilor.

N-am să vă spun pe cine-am iubit, dar am iubit,
N-am să vă spun pe cine iubesc, dar iubesc,
Crângurile sunt pline de flori și de iarbă
Și de arbori plăpânzi care cresc.

Bătălia s-a sfârșit, soldatul...

Bătălia s-a sfârșit, soldatul
rămas pitulat într-o mască...
Undeva departe pământul geme
Gata să urle, gata să nască.

Deasupra cerul gol și soarele,
În jur câmpul gol și morții
Sufletele lor stau dreți și așteaptă
Să intre-n rai în fața porții.

Soldatul din mască vede o floare
Și vesel și-o pune după ureche
Ce mândră, ce pură e lumea
Ce rea, ce urâtă, ce veche...

Bătălia s-a sfârșit, soldatul
Ridică fruntea să vadă iarba,
Țiuie-un glonț rătăcit
Și-i sfărâmă tâmpla și barba...

Deasupra cerul gol și soarele,
În jur câmpul zdrobit de obuze
În mască, soldatul nu mai are

Nici ochi să vadă, nici buze.

Cântecul lebedei

M-am întors într-o zi în sat
Să mai adoarmă în mine tristețea
Și toți salcâmi m-au întrebat
Unde? Unde ți-e tinerețea?

Am pierdut-o – le-am spus – am pierdut-o
demult,
Zi cu zi am pierdut-o și noapte cu noapte.
Mi-au mâncat-o orașul plin de tumult
Și cântecele toate rostite în șoapte.

Am vrut să văd casa în care-am crescut,
Poarta a rămas zăvorâtă.
De ce te-ai întors? Ce mai cauți aici?
S-a răstit la mine o umbră urâtă.

Nu te speria, i-am răspuns, n-am să-ți cer
Nici pâine, nici struguri, nici rodii,
Doresc doar atât: să-mplinesc
Ce e scris în străvechile zodii.

Am să cad într-un somn adânc,
Cu nimic n-o să te mai supăr,
O să mă schimb într-o trestie
Ori poate într-o floare de nufăr.

O să mă urc pe-o creastă de nor,
Cu norul să mă duc pân' la soare.
Să suflu printre buze în el
Să ardă mai repede și mai tare.

Am să călătoresc cu norul apoi,
Mult mai sus și mult mai departe,
Poate că voi ajunge într-o zi la o stea
Pe care să fie și viață, și moarte.

Miezul Universului o să-l caut,

Va fi de aur? Va fi de rubin?
Când eram tânăr, aveam ochii
Albaștri ca lanul de in.
Acum, ochii mei sunt tulburi de tot,
Prea mult i-am ținut scăldați în lumină.
Văd cu ei lumea prin care-am trecut
Și lumea care e pe drum și-o să vină.

Iarba fiarelor

Iarbă a fiarelor, poezie.
Deschide-mi inima ei.
Noaptea înaltă și albăstrie
Și-a făcut din luceferi cercei.

Iarbă a fiarelor, rupe zăvoarele
Dintre dragostea veche și dragostea nouă,
Zorile îmi vor aduce soarele
Și lanurilor mele coapte rouă.

Adună, iarbă a fiarelor, adună,
Banii de aur din adâncu-mi coclit.
Amiaza se ridică și sună
Talgerul cerului învechit.

Ciută de munte, cu pașii tăi,
Iarba fiarelor vreau s-o ajung.
Dincolo de pădurea-n vâpăi
Amurgul se prăvale prelung.

Iarbă a fiarelor, aruncă peste
Cuvintele mele pulbere aurie.
Mlaștinilor, ca-ntr-o veche poveste,
Vântul miros de cimbru le-adie.

Urc printre stânci, spre piscuri, mai sus,
Iarba fiarelor scânteie, scânteie.
Iată: noaptea albastră și-a pus
Pe umeri vulpea Căii Lactee.

Una

Nimeni, nimeni nu ne desparte.
Pe-același pământ, sub aceeași stea
Carnea ta e una cu a mea
În viață, în moarte,
Și dincolo, dincolo, mult mai departe.

Nimeni nu ne poate împărți
În două; noi doi suntem una
Și-aceeași făptură, cât luna
Obrazul și-l va rostogoli
Între miazănoapte și miazăzi.

Nimeni, nimeni nu ne mai scoate
Unul din altul,
Nici raiul, nici iadul, nici naltul
În care plutesc sărutările toate,
Ce ni le-am dat, sărutările toate.

Os din același os, gând din același gând,
Din mâinile mele sângele trece
În mâinile tale, când fierbinte, când rece.
În noi doi un singur lup flămând
Închis ca-într-o cușcă,
Mușcă,
După viață flămând.

Cine să-ncerce să fure
Umerii lipiți de umerii mei?
Aceași albi porumbei
Fâlfâie peste-aceeași pădure
Și vor cădea, dintr-odată, sub aceeași secure.

Dacă s-ar mai pute alege,
Din nou, pământul de ape!
Ochii mei sunt la tine sub pleoape,
Pieptul meu pentru tine respiră, pentru tine
culege.
Nici îngerul morții n-o să ne deslege.

Nici palidul, nici înfricoșătorul înger al morții...

CULTURO

FESTIVAL DE CARTE & ARTE
AL ROMÂNILOR DE PRETUTINDENI

5-8 OCTOMBRIE 2023
MADRID, SPANIA

2023

Anul Tudor Vladimirescu

